

zenekar

2008/2

A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének, valamint a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének közös lapja.

XV. évfolyam 2. szám

<http://www.hungorchestras.com/>

FOTÓ: PÉTER ZSUZSA

- Munkáltatói szervezetté alakult át a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége
- Ünnepel a Győri Filharmonikus Zenekar
- Zenekari tagság élethosszigan?

MAGYAR SZIMFONIKUS KÖRKÉP – MŰPA
A RÁDIÓZENEKARNAK A PARAVÁN MÖGÖTT IS BIZONYÍTANIA KELL

nka
Nemzeti Kulturális Alap

A KULTÚRPONT IRODA hírei

3

KALENDÁRIUM

4

ZENEI KÖZÉLETÜNK

SZÖVETSÉGÜNK

Új munkakörökben a régi célokért

Február 22-én megújult Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége. A szervezetet négy elnökségi ciklus ideje alatt elnökként képviselő Popa Pétert az eddigi társelnök, Kovács Géza, a Nemzeti Filharmonikusok főigazgatója váltotta, aki, egyéb közéleti feladatai mellett a Szövetség általános és nemzetközi képviselőjét látja el, de ugyancsak általános képviselői joggal ruházta fel a közgyűlés a megszokásodott szervezeti munkák elvégzésére és az operatív irányításra létrehozott új, főtűkari munkakört ellátó Popa Pétert. Kovács Gézával és Popa Péterrel a változás okairól az új elnökség összetételéről, sikereiről és a további feladatokról beszélgettünk. *(Bilkei Éva)*

SZEGED

Gyüdi Sándor a Szegedi Szimfonikusok irányításáról sem akar lemondani

Az igazgató-karnagy, akit egy héttel korábban, 2008. február 15-én kineveztek a Szegedi Nemzeti Színház főigazgatójának, nem akar lemondani együtteséről. Arra törekszik, hogy ezt a két megbízást a lehető legjobban lássa el. A színházban szeretné visszaállítani a megfelelő műfaji arányokat, s úgy véli, a művészeti értékeket koncentrálni kell, így tudnak csak megfelelő erőt képviselni, és előrébb lépni. Gyüdi Sándor bizik abban is, hogy új pozíciójának köszönhetően még jobb helyzetbe tudja hozni a Szegedi Szimfonikus Zenekart. *(Réfi Zsuzsanna)*

TISZTELETJEGGYEL

Selejtező a paraván mögött

Ha az volna a feladat, hogy a működés ellehetetlenítése mellett esetleg több lépcsőben meg kell szüntetni, fel kell számolni a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarát, akkor a közrádió menedzsmentje vitán felül példásan tevékenykedik, és kiemelt célprémiumot érdemel. *(Csontos János)*

„Művészeti területen nem szabadna pályáztatni”

A szakmai zsűri két tagja, Körmendy Ferenc és Selmeczi György a Szegeden beadott négy pályamunka közül a legjobbnak Herczeg Tamásét tartotta. Amellett ugyanis, hogy a régiós közegben határozta meg a színház szerepét, feladatait, konkrét elképzeléseket tartalmazott a közönség számának növeléséről, és nagy hangsúlyt fektetett a prózai tagozat színvonalának emelésére. *(Réfi Zsuzsanna)*

Botka László céltudatos vezetőnek tartja Gyüdi Sándort

A Szegedi Nemzeti Színház új főigazgatójának kinevezése kapcsán a város polgármestere, Botka László nyilatkozott arról, miért nem szabad megvárni, hogy a rutin váltsa fel a művészi kihívásokat, milyen tartja a jó színházi vezetőt, s milyen színházat látna szívesen Szegeden.

GYŐR

„A Győri Filharmonikusok sokat és fegyelmelzetten dolgoznak”

A Győri Filharmonikusok számos régi, kedves partnere muzsikál ebben a szezonban a zenekarral, hiszen az együttes idén ünnepli hivatalosság válásának 40. évfordulóját. A zenekari igazgató rendhagyó programokat tervezett, s bár az együttes anyagi helyzete ebben az évadban sem túl rózsás, büszke izgalmas koncertjeikre, s arra, hogy munkájuknak köszönhetően tavaly év végén még jutalmat is tudtak osztani a muzsikások között *(Réfi Zsuzsanna)*

Fővárosi koncerttel ünnepli jubileumát a győri együttes

Medveczky Ádám több mint egy évtizede irányítja a zenekart. Naponta ingázik a főváros és Győr között, hiszen a Filharmonikusok vezetése mellett az Operaház karmestere és a Zeneakadémia docense. Medveczky Ádám azonban így érzi teljesnek az életét. A „folyók városát” nagyon megszerette, elvárásolta a Rába-parti település barokk óvárosa. *(Réfi Zsuzsanna)*

„Kulturális összefogás kezd Győrben kialakulni”

Győr város alpolgármestere, Dr. Ottófi Rudolf örömmel hallgatja meg az együttes koncertjeit, s örül annak, hogy a zenekar gondolkodik azon, más művészeti ágakkal is hozzon létre közös produkciót. Úgy véli a Győri Filharmonikusok kulturális missziót töltenek be, hiszen igyekeznek megszerettetni az ifjúsággal a komolyzenét, emellett pedig emlékezetes estékek ajándékozzák meg közönségüket. *(Réfi Zsuzsanna)*

Az oktatási és kulturális miniszter 7/2008. (III. 5.) OKM rendelete

Az oktatási és kulturális miniszter rendelete a helyi önkormányzatok részére a hivatásos önkormányzati zenekarok és énekkarok működésére adható 2008. évi támogatások igénybevételének rendjéről

18

Panaszkodás helyett...

Az Új Magyar Zene Fórum 2009 nem egy szervezet, hanem egy versenynek a neve. A nagyszerű kezdeményezés Gőz László, a Budapest Music Center vezetőjének és Kiss Imre, a MÚPA vezérigazgatója nevéhez fűződik *(Szőke Cecília)*

20

Csonka András, a Művészetek Palotája vezérigazgató-helyettese szerint, a MÚPA kiemelten kezeli a kortárs zenét

Számunkra azért volt fontos ehhez az ügyhöz csatlakozni, mert a Művészetek Palotája a hazai zenekaroknak és előadóművészeknek igen tág teret biztosít, ugyanakkor fontosnak tartjuk, hogy maguk a szerzők is lehetőséghez jussanak *(Szőke Cecília)*

22

Szimfonikusok madártávlatból

Idén is végigpillanthatunk hazánk nagy zenekarain a januárban kezdődött Magyar Szimfonikus Körképben, amely ezúttal az eddiginél jóval hosszabb ideig tart majd. A Művészetek Palotája által megrendezett mustrán most tizenhét együttes mutathatja meg magát. Az idei körkép szerkezetének kialakításáról, az új művek születését is generáló feltételről és a zenekarvezetők közötti párbeszéd ébredéséről a MÚPA vezérigazgató-helyettesét, Csonka Andrást kérdeztük. *(Bilkei Éva)*

23

KRITIKA

24

(Fittler Katalin)

ZENETÖRTÉNET

Reményi Ede hegedűművész életrajza (3. rész)

1828. január 17-én született Miskolcon a világhírő hegedűművész, Reményi Ede. A XIX. századi magyar zenekultúra utazó nagykövete volt. A zene csodás hatalmával más szomszéd népek velünk ellenséges érzületét is egy csapásra lelkes barátsággá változtatta át. Nemcsak azáltal hatott, hogy a magyar dalokon kívül az illető nép dalait is mindenütt felvette műsorába, amelyeket rendkívüli tanulmányosságával ott ad hoc elsajátított, hanem játékoságával is. Ő ugyan, főleg magyar nemzeti célokra, egy egész vagyont, jövedelmének nagy részét áldozta, de játékos célra szentelte egyik-másik hangversenyét másutt is. *(Reményi Ferenc írását közreadja Rakos Miklós)*

30

MŰHELY

KITEKINTŐ

Fiatal zenekari muzsikások és perspektívájuk.

Egy és ugyanazon helyen 30 évig egy és ugyanazt a mesterséget űzni valóban egy kicsit ijesztő, a rutin és egyhangúság veszélye merül fel. A német zenekarokban érvényes: aki a próbaévet kiállta, bejutott. Németországban egy bizonyos időszak után újra bizonyítani kell. A német szisztéma ugyanakkor a zenekari tagoknak a legnagyobb biztonságot nyújtja és ez nemzetközi összehasonlításban is nagy privilégium, amit talán egyszer össze kellene hasonlítanunk a munkamorálunkkal. *(Nicole Dantrimont)*

36

Zenekari tagság élethossziglan?

Ha valaki egyszer a zenekarban egy állást elfoglal, rendszerint mindenkorra és örökre összeforrt ezzel az együttesel. Hogy ebbe a kapcsolatba ne roszdásodjon bele, a zenéhez való elkötelezettsége mellett bölcs hivatás-stratégiára is szüksége van. *(Ronny Porsch)*

37

Karmesterek élethossziglan?

Nehéz a búcsú a hosszú időre szóló szerződések után. Amit eleinte gyakran mint művészi individualizmust magasztalnak, hamar ellenkezőjére fordulhat – ha ugyanis már nem úgy mennek a dolgok ahogy gondolták vagy kívánták. *(Marco Frei)*

39

REJTVÉNY

HANGVERSENYNAPTÁR

PÉCS 2010 – MEGKEZDTE MUNKÁJÁT A MŰVÉSZETI TANÁCS

2008. február 29-én megkezdte munkáját az Európa Kulturális Fővárosa – Pécs2010 program Művészeti Tanácsa, melynek feladata többek között a pécsi program végleges kulturális stratégiájának és programtervének kidolgozása, a programstruktúra kialakítása és felügyelete. A Művészeti Tanács tagjai Horváth Zsolt, a Pannon Filharmonikusok igazgatója, Koncz Erika, a Magyar Iparművészeti Múzeum főigazgatóhelyettese, Lauter Éva, a Balassi Intézet főigazgatója, Pál Zoltán Munkácsy-díjas szobrászművész, Giorgio Pressburger író-rendező és Vincze János rendező, a Pécsi Harmadik Színház igazgatója.

AZ EYID EURÓPAI NAGYKÖVETEI: JORDI SAVALL

Jordi Savall viola da gamba-művész „A kultúrák közötti párbeszéd európai éve 2008” uniós kezdeményezés egyik európai nagykövete lett. Jordi Savall napjaink zenei világának kivételes figurája, nemzedékének egyik legsokoldalúbb tehetsége. Előadóként, tanárként, kutatóként és új projektek megvalósítójaként zenei és kulturális szempontból is fontos szerepet játszik a történelmi zene jelenlegi újjászületésében. Több mint 30 éve kutatja elkötelezetten az elfeledett zenei kincseket. Szeretné megváltoztatni a középkori zenéhez való elitista hozzáállást: neki is köszönhető, hogy ezt a stílust egyre többen és egyre fiatalabbak is hallgatják. Az Európai Bizottság felkérésére Savall elvállalta, hogy 2008-ban nagykövetként képviseli A kultúrák közötti párbeszéd európai éve kezdeményezés célkitűzéseit.

A NEMZETKÖZI VISEGRÁDI ALAP STRATÉGIAI TÁMOGATÁSA, 2008/2

2008-ban másodszor hirdett stratégiai támogatási pályázatot a Nemzetközi Visegrádi Alap. Legfeljebb hároméves, hosszú távú stratégiai projektek megvalósítására lehet pályázni. A 2008. évi második kiírás olyan, többek között kulturális jellegű projektek finanszírozásához járul hozzá, melyek intézményeket kötnek össze mind a négy Visegrádi Országból. A támogatás igénylésének feltétele továbbá, hogy a projektek kapcsolódjanak legalább egyhez a Miniszteri Konferencia által meghatározott prioritások közül. Pályázati határidő: 2008. május 15.

A NEMZETKÖZI VISEGRÁDI ALAP KISÖSSZEGŰ TÁMOGATÁSA, 2008/2

A Nemzetközi Visegrádi Alap ismét pályázatot írt ki kulturális együttműködések, tudományos cserék és kutatások, ifjúsági cserék,

határokon átnyúló együttműködések, oktatási és turisztikai projektek kisösszegű (maximum 4000 eurós) támogatására. Pályázati határidő: 2008. június 1.

ÚJ MAGYAR ZENEI FÓRUM 2009 – ZENESZERZŐI VERSENY

Zeneszerzői versenyt hirdet Új Magyar Zenei Fórum 2009 címmel a Művészetek Palotája és a Budapest Music Center. A pályázat célja ösztönözni az új magyar zenedarabok megalkotását, valamint elősegíteni a tartós együttműködések létrejöttét a fiatal zeneszerzők, a kamaraegyüttesek és a nagyzenekarok között. Jelentkezési határidő: 2008. június 27.

A PANNON EGYETEM ZENEI MENEDZSMENT PROGRAMJA

2008. február 20-án tehetségkutató programot indított zenei menedzsment témában a veszprémi Pannon Egyetem. A Legyél a saját zenei menedzszered! című program középiskolás zenekaroknak, zenészeknek, három-négyfős menedzsment-csapatainknak szól. A program ideje alatt neves hazai zenekarok vezetői és zenei menedzserek tartanak konzultációkat, a versenyzőknek pedig menedzsment jellegű feladatokat kell megoldaniuk.

A NEMZETKÖZI VISEGRÁDI ALAP ALKOTÓHÁZI ÖSZTÖNDÍJA

A Nemzetközi Visegrádi Alap újra alkotóházi ösztöndíjat hirdetett művészeknek Művészeti Ösztöndíj Programja keretében. A jelentkezőknek projektjeiket egy másik „visegrádi” országban kell megvalósítaniuk, egy helyi fogadó szervezettel együttműködve. Pályázati határidő: 2008. szeptember 10.

MAGYAR ÉVAD NEW YORKBAN: KURTÁG A KÖZÉPPONT

2009-ben magyar kulturális és zenei évad zajlik majd New Yorkban. A programsorozat központi alakja Kurtág György zeneszerző lesz.

A zenei évad programjai közt szerepel többek között a Budapesti Fesztiválzenekar 2009. január 24-i koncertje ifjabb Lendvai József hegedűművész és Ökrös Oszkár cimbalomművész közreműködésével, 32 Beethoven-zongoraszonáta Schiff András előadásában, Roby Lakatos hegedűművész, valamint a Keller Vonósnégyes koncertje. A Carnegie Hall igazgatója szerint azonban Kurtág György zeneszerző első egyesült államokbeli jelenléte lesz a programsorozat legjelentősebb eseménye, akinek A boldogult R. V. Truszova üzenetei című dalciklusát mutatják be New Yorkban. Az esemény egyben a dalciklus teljes változatának világpremierjét is jelenti.

MAGYAR ZENEKAROK ÖT EURÓPAI NAGYVÁROSBAN A ZENE ÜNNEPÉN

Tíz magyar zenekar lép fel öt európai nagyvárosban 2008. június 21-én, a Zene Ünnepe. A magyar intézetek segítségével idén már öt európai nagyvárosban léphetnek fel magyar zenekarok a Zene Ünnepe. Párizsban harmadszor, Berlinben, Brüsszelben, Londonban és Pozsonyban először kapnak bemutatkozási lehetőséget a magyar tehetségek, az ottani magyar kulturális intézetek segítségével. A bemutatkozási lehetőségen túl a zenekarok lépéseket tehetnek jövőbeni turnéjuk megszervezése érdekében is.

MAGYARORSZÁG ELFOGADTA A KULTURÁLIS SOKSZÍNŰSÉG UNESCO-EGYEZMÉNYÉT

2008. február 18-án Magyarország is elfogadta az UNESCO Kulturális kifejezések sokszínűségének védelméről és előmozdításáról szóló Egyezményét. Ezzel Magyarország hivatalosan is részes állama lett a fenti Egyezménynek, így újabb lendületet kaphat a különösen értékes, kulturális identitást hordozó termékek, műalkotások és egyéb kulturális kifejeződések védelme és támogatása hazánkban.

KUTATÁS A KULTURÁLIS SZERVEZETEK INTERNETES MEGJELENÉSÉRŐL

A kulturális szektor által együttműködések kialakításához használt online eszközöket vizsgálja a LabforCulture nevű holland, online kulturális információs szervezet legújabb kutatása. A kutatás során megállapították, hogy az online együttműködések leginkább az internetes fórumokon keresztül alakulnak ki, de a hírlevelek is rendkívül népszerű eszközei a kulturális intézmények közötti kommunikáció kialakításának.

A VÍZUM-KÉRDÉS MEGÖLI A ZENÉT – A FREEMUSE KUTATÁSA

Kutatást indított A vízum-kérdés megöli a zenét címmel a Freemuse zenei szervezet. A külföldi előadók vízumával és munkaengedélyével foglalkozó kampányhoz több nemzetközi szervezet is csatlakozott. A Freemuse szerint a külföldi előadói vízum és munkaengedély megszerzésének hosszadalmas procedúrája megnehezíti a koncertszervezők, a művészek és a kulturális szervezetek munkáját, nagy anyagi károkat okoz, valamint megakadályozza és károsítja a kulturális cseréket, ami ellentétben áll azazal, hogy az Európai Unió is csatlakozott az UNESCO kulturális sokszínűségről szóló egyezményéhez.

ÁTADTÁK A MAGYAR KULTÚRA KÖVETE DÍJAKAT. A Cannes-i MIDEM Classical Awards díjátadó gáláján a Hungaroton kiadó lemeze, a Nemzeti Filharmonikusok felvétele nyerte el a legjobb szimfonikus zenekari felvételért járó díjat. Bartók műveinek, a Kossuth-szimfóniának és a Fából faragott királyfi című táncjátéknak a felvétele több tucat európai és tengerentúli kiadó több száz kiadványával versengett. A lemezen a Nemzeti Filharmonikus Zenekart Kocsis Zoltán vezényli. A felvételt a B & T Phoenix Hangstúdió készítette a Művészetek Palotája Bartók Béla Nemzeti Hangversenytermében, a zenei rendező Tóth Ibolya, a hangmérnök Bohus János, a montírozó pedig Falvy Mária volt. A Nemzeti Filharmonikusok felvétele olyan, nemzetközi szinten elismert zenekarok felvételeit hagyta maga mögött, mint a Lucerni Fesztiválzenekar Claudio Abbado vezényletével és a San Franciscó-i Szimfonikus Zenekar Michael Tilson Thomas vezényletével.

HARMINC ÉVE AZ OPERAHÁZ TAGJA TOKODY ILONA, akit ebből az alkalomból köszöntöttek A végzet hatalma című Verdi-opera előadása előtt. Kossuth-díjas, Liszt-díjas, érdemes és kiváló művész, a Magyar Állami Operaház örökös tagját, akit Kovács János első karmester méltatott, Ioan Holender, a Wiener Staatsoper igazgatója levélben köszöntötte, emlékeztetve arra, hogy 16 operafőszerepben ünnepelhette őt az osztrák közönség abban az időszakban, amikor a bécsi színház sztárja volt.

BÉCSI KLASSZIKUSOKAT VEZÉNYELT BERKES KÁLMÁN A ZENEAKADÉMIÁN. Az intézmény szimfonikus zenekara Berkes Kálmán világhírű klarinétművész és karmester vezetésével Mozart, Beethoven és Johann Strauss műveit játszotta az Alma Mater hangversenyek legutóbbi, Bécs és valcer című előadásán.

TALENTUM MŰVÉSZETI DÍJAT adott át Vizi E. Szilveszter, az MTA elnöke Gyöngyösi Levente zeneszerzőnek a Magyar Tudományos Akadémián rendezett ünnepségen.

IFJABB CARLO PONTI VEZÉNYLETÉVEL LÉPETT FŐL A MÁV SZIMFONIKUS ZENEKAR ÉS ADRIANO JORDAO PORTUGÁL ZONGORAMŰVÉS A ZENEAKADÉMIA NAGYTERMÉBEN. Az olasz karmester először dolgozott Budapesten, s a magyar zenekarról szólva kiemelte: a MÁV Szimfonikusokban egy fantasztikusan érzékeny együttest ismert meg. Carlo Ponti junior 2000-ben debütált a Russian National Orchestra, az Orosz Nemzeti Zenekar élén. 2001 óta a kaliforniai San Bernardino Symphony Orchestra zeneigazgatója és vezető karmestere.

A TRIO NUEVO LÉPETT FEL A BUDAPESTI CSEH CENTRUMBAN ÉS VESZPRÉMBEN. A három fiatal, kamarazenekarokban és szólístaként már bizonyított zenészből alakult együttes Chopin, Bartók, Paganini és Smetana műveivel aratott sikert magyarországi koncertjein.

TAVASZI FESZTIVÁL GYŐRÖTT. Világ sztárok is vendégszerepelnek a március 14-én kezdődő Győri Tavasz Fesztiválon. A kulturális eseményeket a műfaji sokszínűség jellemzi, így megtalálják a kedvükre való koncerteket a klasszikus zene és a blues kedvelői is. Érdi Tamás zongoraművész március 15-én ad koncertet a Richter-teremben. Öt nappal később ugyanott a Berlini Filharmonikusok hegedűsei Vivaldi-, Bach- és Brahms-műveket szólaltatnak meg.

BAKONYI MARCELL győri származású fiatal operaénekes, aki jelenleg a heidelbergi színház társulatának tagja, operarészleteket, továbbá Schubert- és Schumann-dalokat énekel március 22-i szólóestjén a városháza dísztermében.

Elhunyt Fasang Árpád. A zongoraművészt, kulturális diplomatát, Magyarország volt UNESCO-nagykövetét életének 66. évében, hosszú betegség után érte a halál. Fasang Árpád zenész családban született 1942. december 9-én, Orosházán. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán zongoraművészi és tanári kitüntetéses diplomát szerzett. Pályakezdő kora óta publikált zenei tárgyú cikkeket és tanulmányokat. Több értékes francia kitüntetéssel ismerték el kulturális szolgálatát: 1995-ben a Francia Nemzeti Érdemrend lovagi fokozatát, 2001-ben pedig a Francia Becsületrend lovagi címet kapta meg. Számos könyve és tanulmánya jelent meg franciául.

A NEMZETKÖZI HAYDN-NAPOK HÚSZ ÉVE. A huszadik évfordulóját ünnepli 2008-ban a Nemzetközi Haydn-napok rendezvénye Kismartonban (Eisenstadt), ezért idén ismét megelevenednek az elmúlt két évtized koncertjei. Szeptember 4. és 14. között más és más esztendő történelmi témáját idézik fel az egyes hangversenyek. A legjelentősebbek egyike Haydn „Il ritorno di Tobia” („Tóbiás hazatérése”) című oratóriumának előadása lesz Fischer Ádám vezényletével és az osztrák-magyar Haydn-filharmonikusok zenekarával. 2009-ben, a jubileumi évben egész Burgenlandban tartanak rendezvényeket a zeneszerző emlékére. Kismartonban, a tartományi fővárosban a tervek szerint Haydn-ösvényt alakítanak ki, amelyen a látogatók végig követhetik a zeneszerző nyomdokait. A Haydn Ünnepi Játékok költségvetéséhez minden évben 1,2 millió euró áll rendelkezésre, ennek 75 százaléka jegyeladásából származik.

BARTÓK MA – KÖNYV ÉS KONCERT SZÓFIÁBAN. Bartók ma címmel tanulmánykötetet adott ki és koncertet rendezett a Szófia Magyar Kulturális Intézet. 2006-ban, a Bartók Béla emlékében az intézet bolgár, amerikai és magyar meghívottakkal nemzetközi szimpóziumot rendezett, amelyen elsősorban Bartók és a bolgár népzene kapcsolatát elemezték a résztvevők. Ennek a konferenciának az anyagát gyűjtötték kötetbe a Bulgaro - Hungarica könyvsorozat harmadik darabjaként. Az intézeti bemutatón Anzela Toseva zongoraművész, a szófiai zeneakadémia professzora, Bartók zenéjének elkötelezett híve ismertette a könyvet. Emellett a kötet illusztrációjaként Bartók műveket játszott Jovcsev Rosztiszlav pianista, a Liszt - Bartók zongoraverseny egykori győztese, és Atanaszov Jaszen zeneakadémista, Anzela Toseva tanítványa.

HOLLAND KOMPONISTA MŰVEI A MŰVÉSZETEK PALOTÁJA KONCERTJEIN. A világhírű holland komponista, Louis Andriessen művei kötötték össze az UMZE Kamarazenekar és a holland ASKO Ensemble estjét; a két hangversenyt a LOW holland-flamand kulturális

fesztivál részeként tartották, a budapesti Művészetek Palotájában. Az 1965-ben alapított Asko Ensemble a világ egyik legjelentősebb kortárs zenei együttese Andriessen Dances-ét (1991) és a francia Gérard Grisey Vortex Temporum című darabját szólaltatta meg.

JEVGENYIJ KOROLJOV MOZART-ZONGORAVERSENYEKET JÁTSZOTT A ZENEAKADÉMIÁN A MAGYAR TELEKOM SZIMFONIKUS ZENEKARRAL. A Németországban élő világhírű zongoraművész, aki a hamburgi zeneakadémia professzora Keller András hegedűművész meghívásának tett eleget budapesti fellépésével.

NŐI KARMESTER A LEGRÉGEBBI BRIT ZENEKAR ÉLÉN. szeptembertől két éven át Ewa Strusinska lesz a 150 éves manchesteri Hallé Zenekar segédkarmestere. Nagy-Britanniában eddig kizárólag férfiak látták el ezt a feladatot, így sokakat meglepett, hogy Mark Elder, az együttes zenei igazgatója a lengyel muzsikust kérte fel a posztra.

LAMBERT CHEN NYERTE AZ ARANY HEGEDŰ-DÍJAT. Az idén másodszor átadott, százezer kanadai dollár (kb. 15 millió forint) értékű aranyozott hangszer mellé húszezer dolláros ösztöndíj jár, amelyet Chen, a montreali McGill Egyetem zenei fakultásának doktorandusz hallgatója Torontóban, a Hockey Hall of Fame-ben kap meg.

ELIAHU INBAL KERÜLT A CSEH FILHARMONIKUSOK ÉLÉRE. A prágai együttes vezetősége szerdán bejelentette, Zdenek Mácal, a jelenlegi vezető karmestert 2009 őszétől az izraeli dirigens követi. A 71 éves Eliahu Inbal Jeruzsálemben született, ahol hegedűművészként és zeneszerzőként végzett a Zeneakadémián, majd Leonard Bernstein támogatásával karmesternek tanult Párizsban és Hilversumban. Európa-szerte számos jelentős európai együttest vezetett, miután Nagy-Britanniában jelentős sikereket ért el, többek között a Frankfurti Rádió Szimfonikus Zenekarát, a Berliini Szimfonikusokat és a Torinói RAI Nemzeti Szimfonikusokat irányította hosszú éveken át. Tavaly óta a velencei La Fenice Színház zenei igazgatója, idén pedig a Tokiói Szimfonikus Zenekar irányítását is átveszi.

A MAGYAR ZENEI TANÁCS ELNÖKSÉGE IS VÉLEMÉNYT FORMÁLT A MAGYAR RÁDIÓ KÖZSZOLGÁLTATISÁGÁRÓL. A testület közleményében kijelentette, a Magyar Rádióban múlt évben végbement változások következtében a zenei élményhez jutás lehetőségei lakosságunk jelentős hányada számára bezárultak, vagy jelentősen beszűkültek.

TISZTELGÉS LAJTHA LÁSZLÓ EMLÉKE ELŐTT A Lajtha László Alapítvány, a Hagyományok Háza és a Zenetudományi Intézet konferenciát rendezett Lajtha László születésének 115., és halálának 45. évfordulója alkalmából a Zenetudományi Intézetben. A konferenciát követő hangverseny műsorán Lajtha László művei és népzene gyűjtései szerepeltek.

SPANYOLORSZÁGI TURNÉN AZ NFZ. Öt nap alatt öt koncertet adott a Nemzeti Filharmonikus Zenekar spanyolországi turnéján. Az együttes Valladolidban, Barcelonában, Castellónban és Alicantéban három szimfóniát és egy zongoraversenyt; Haydn, Mozart és Schubert alkotásait adta elő, Gironában pedig három Mozart-kompozíció mellett Schubert III. szimfóniáját szólaltatták meg. A Mozart-zongoraversenyek szólistája a karmester, Kocsis Zoltán volt, aki a versenyműveket a zongora mellől dirigálja.

KONCERTSOROZATOT INDÍT AZ MTA ZENETUDOMÁNYI INTÉZETE, amely elsősorban középiskolás diákok, kórusok és egyesületek jelentkezését várja. A fiatal közönség számára főként Kodály Zoltán, valamint kortársai és tanítványai műveiből összeállított előadásokat 2008. február 1. és június 30. között hallhatjuk. A koncerteken fiatal művészek, a Bartók Zeneművészeti Szakközépiskola és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem hallgatói lépnek fel.

MŰVÉSZETI TANÁCS ÁLLÍTTA ÖSSZE AZ EKF PROGRAMJÁT. Hiller István oktatási és kulturális miniszter, valamint Tasnádi Péter Pécs város polgármestere közösen kért föl egy művészeti, kulturális szakemberekből álló testületet az Európa Kulturális Fővárosa rendezvény 2009–2010-es programjainak kialakítására, illetve felügyeletére. A miniszter és a pécsi városvezető konszenzussal hozta létre a szakértő testületet.

BALESET ÉRTE HOLLERUNG GÁBORT. Le kellett mondja a Budafoki Dohnányi Zenekar február 24-i Vox Humana koncertjét, mivel az együttes vezetője, Hollerung Gábor balesetet szenvedett. A február 24-i jegyek 2008. március 5-ig beválthatók a zenekar művészeti titkárságán a zenekar későbbi koncertjeire, illetve visszaválthatók.

BRIT ELISMERÉS A QUARTET ESCUALONAK. A hét CD-jének választotta a Quartet Escualo első lemezét a brit Independent című napilap. A Warner Music gondozásában 2007. őszén megjelent Piazzolla del Angel című albumon a fiatal muzsikusok az argentin zeneszerző előtt tisztelegnek, az Independent szerint kimagasló módon. Az együttest Ács Péter nagybőgős, Deli Zsolt harmonikás, Kerek István hegedűs és Mayer Albert gitáros hívta életre 2002-ben, repertoárjukon elsősorban Piazzolla művei szerepelnek, de kortárs darabokat is rendszeresen szólaltatnak meg.

A KOMOLYZENE NÉPSZERŰSÍTÉSÉT CÉLZÓ ELŐADÁSSOROZATOT INDULT a Vivace Zenei Antikváriumban, ahol neves zenetörténészek, alkotóművészek és szakemberek vállalkoznak arra, hogy egy-egy témában a műkedvelők számára is érthető módon az elmélyülés lehetőségét nyújtsák közönségüknek. A Zeneszoba ingyenesen látogatható előadásait mindig az aktuális hónap első és utolsó csütörtökén tartják délután öttől. A programok helyszíne: Vivace Zenei Antikvárium, 1053 Budapest Kossuth Lajos utca 4. III. emelet 4. A korlátozott számú férőhely miatt előzetes bejelentkezés szükséges. A jelentkezéseket, az info@vivace.hu e-mail címen, az (1) 235-06-47-es, vagy a (30) 343-7280-as telefonszámon fogadják.

Új munkakörökben a régi célokért

Átalakult a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége

Február 22-én megújult Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége.

A szervezetet négy elnökségi ciklus ideje alatt elnökként képviselő Popa Pétert az eddigi társelnök, Kovács Géza, a Nemzeti Filharmonikusok főigazgatója váltotta, aki, egyéb közéleti feladatai mellett a Szövetség általános és nemzetközi képviseletét látja el, de ugyancsak általános képviseleti joggal ruházta fel a közgyűlés a megsokasodott szervezeti munkák elvégzésére és az operatív irányításra létrehozott új, főtitkári munkakört ellátó Popa Pétert. A két vezető tisztségviselővel a változás okairól az új elnökség összetételéről, sikereiről és a további feladatokról beszélgettünk.

I Számított arra, hogy önre bízzák a szövetség vezetését?

K. G.: Nagyon megtisztelőnek tartom, hogy elnöknek választottak, és ennek kapcsán felidéztem magamban azt a napot, amikor – még a MÁV Szimfonikusoknál dolgoztam – valamikor 1991. végén, '92 elején Popa Péter és Gyimesi László megkeresett az irodámban azzal az ötlettel, hogy a magyar szimfonikus zenekaroknak létre kellene hozni egy szervezetet. Nekiálltunk, és megalkottuk. Most már egy, az Európai Unióban és a nagyvilágban jegyzett, a magyar kulturális életben megkerülhetetlen szervezetről beszélhetünk. A mai közgyűléssel nagyon nagy lépést tettünk a még erősebb professzionalizmus felé. Eddig a szó mindenfajta értelmében társadalmi munkában láttuk el a feladatunkat, mostantól ez részben megváltozik. Legfőképpen Popa Péter volt az, aki a szervezet motorjaként a magánéletétől, a művészi munkájától rabolt el napokat, órákat, heteket, amikor a szövetség ügyeit intézte. Most, hogy már nem dolgozik aktív zenekari hegedűművészként a Rádiózenekarban, talán valamivel több szabadideje lesz, s mi ebből kívánunk elvenni azzal, hogy „főállású” főtitkárrá választottuk őt. E poszton foglalkozik majd a napi ügyekkel, melyekből egyre több jut. A feladatukat természetesen továbbra is társadalmi munkásként ellátó elnökségi tagok között részben folyamatos-ságot jelent, hogy Gyüdi Sándort, a szegedi zenekar- és immáron színgazgatót újraválasztotta a közgyűlés, részben pedig meg is újultunk, hiszen két nagyon tehetséges fiatal kollégát Debrecenből és Miskolcra – Herboly Domonkost és Szabó Pétert – is elnökségi taggá választottak. Igaz, hogy így Budapest – bár itt működik a magyar hivatásos zenekarok fele – mintha nem lenne kellőképpen képviselve, a közgyűlés azonban döntött, ahogy döntött, és nyilvánvaló, hogy eddig sem egyéni problémák megoldására szövetkeztünk, hanem azért, hogy ha bárhol segítség kell, akkor a szövetség erejével tudjunk föllépni. Olyan, mindenkit

Kovács Géza

érintő kérdésekben pedig, mint például a színházi-előadóművészeti törvény, minden hivatásos magyar zenekar szempontjait igyekszünk érvényesíteni. Én nagyon derűlátó vagyok, mert a mögöttünk álló bő másfél évtized azt bizonyította, hogy nem csak működőképesekek, de sikeresek is vagyunk. Én, ahogy eddig is őszinte szeretettel és lelkesedéssel végeztem a munkámat, úgy fogom ezután is, igaz, most már ennek a stábnak minden terhével együtt.

I Bírni fogja? Hányadik cím ez a sorban, amit a neve mögé biggyeszthetünk?

El szeretném kerülni azt a látszatot, mintha egy régi időkből való veterán volnék, aki gyűjti a kitüntetések a kabáthajtókáján – én inkább a munkát gyűjtöm.

I Éppen azért kérdezem, hogy győzi-e még erővel, idővel...

Nézze, egy életünk van, és ez az élet tele van szépségekkel, számomra legfőképpen zenével és a zenével kapcsolatos tennivalókkal. Igaz, a Magyar Zenei Tanácsnál vagyok alelnök, az Európai Előadóművészeti Munkáltatói Szövetségében (PEARLE) elnökségi tag, az Európai Unió Társadalmi Párbeszéd Előadóművészeti Munkabizottságában dolgozom és a Nemzetközi Társa-

ság az Előadóművészekért (ISPA) igazgatótanács-tagjává választott tavaly januárban – ezek társadalmi tisztségeim, és emellett persze végzem a munkámat, van egy gyönyörű családom és örömteli kikapcsolódásként a Balaton-felvidék egy csodás zugában szőlészkedem-borászskodom.

I Említette, hogy az elnökségi tagok között alulképviselek a budapesti zenekarok. Nem okozhat problémát ez? Átérzik a különböző helyzetben lévő együttesek vezetői azokat a nehézségeket, amelyekkel a másik küzd?

Most nagyon udvariatlan módon magammal kezdeném. Én voltam a MÁV Szimfonikusok zenekari igazgatója – ahol kezdetben egy nagyvállalat szervezeti egységében, majd alapítványi rendszerben dolgoztam –, ezután átkerültem az éppen agonizáló Nemzeti Filharmoniaéhoz, a volt Országos Filharmoniaéhoz. Ott zenekari ügyvezető igazgató voltam, 1998-tól 2001-ig egy központi költségvetési szerv pályáztatott igazgatójaként, 2002. januárja óta egy közhasznú társaság ügyvezető és főigazgatójaként dolgoztam, egy év múlva ilyenkor pedig ismét költségvetési szerv leszünk, tehát nekem személy szerint van némi tapasztalatom és empátiám a másként működők felé. Ugyanezt el lehet mondani mondjuk Popa Péterről is, aki zenekari művészként évtizedeken át megélte a Magyar Rádió minden szervezeti változását. Azt hiszem, hogy a két fiatal kolléga friss levegőt hoz majd az elnökség működésébe, ráadásul mindkettő tanult zenét és menedzsment-ismereteket, emellett vannak külföldi tapasztalataik is. Ami az együttesek működését illeti, szerintem azért nincs olyan nagyon nagy különbség közöttük, hiszen mindenhol muzsika szól, muzsikusok szólaltatják meg a hangszereket, majdnem minden probléma azonos. Persze valóban más dolog a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvénnyel bíbelődni, és más a munka törvénykönyvével, más egy részvénytársaság vagy egy non-profit kft. igazgatójaként gondolkodni és más költségvetési intézmény vezetőjeként, de én a legkevésbé tartok attól, hogy értetlenség, vagy érzéketlenség lesz az egyik fél részéről a másik fél munkájára iránt.

I A költségvetési szervvé alakuláson túl mi újság a Nemzeti Filharmonikusok bázisa táján?

Most, amikor beszélgetünk, kicsit még kába vagyok, mert éjjel fél kettőkor kerültem ágyba, ugyanis együttesünk egy kamarazenei formációjával eddig Spanyolország-

ban turnéztunk, ahol Kocsis Zoltán vezényelt és zongorázott. Lenyűgöző élmény volt. Egy magáról megfélemlített kritikus azt mondta, hogy szerinte Európában három igazán jó zenekar van: a bécsi, a berlini és a magyar filharmonikusok. Rendkívül igényes Haydn, Mozart, Schubert-műsorrall voltunk kint, miközben az együttes másik fele tegnap este Verdi Requiem-jét játszotta, énekelte a Művészetek Palotájában Antal Mátyás vezényletével, szintén óriási sikerrel. Mindemellett még nem száradt meg a tinta azon az oklevélen, amit Cannes-ban állítottak ki néhány héttel ezelőtt, a MIDEM-en ahol a rendkívül rigorózus zsűri a több száz tavaly megjelent komolyzenei CD közül a mi Kossuth-szimfónia- és A fából faragott királyfi-felvételünket ítélte a legjobbnak. Azt már az eredményhirdetés előtt tudtuk, hogy hárman vagyunk dobogósok, a Lucerni Fesztiválzenekarral, amelyet Claudio Abbado vezényelt, és a Michael Tilson Thomas vezette San Franciscó-i Szimfonikus Zenekarral. Végül a mi felvételünket ítelték a legjobbnak, amire persze rettenetesen büszkék vagyunk, főleg azért, mert a Bartók Új Sorozat részeként megjelent CD-nek nem ez az első sikere, hiszen a szintén rendkívül rangos Diapason d'or-t és a Pizzicato díját is elnyertük már. Ez rendkívül nagy büszkeség, elsősorban Bartók miatt, de amiatt is, mert igazolja annak a sokszor nagyon keserves munkának az eredményességét, amit annak idején Kocsis Zoltánnal elkezdtünk. Most is dolgozunk, hamarosan folytatjuk a Bartók Új Sorozat lemezfelvételeit, koncertezünk, a Tavaszi Fesztiválon Bartók A kékszakállú herceg vára című művét adjuk elő és a hegedűversenyt. Dolgozunk tehát nagyon nagy örömmel, és közben készülünk a változásra is, hiszen kormányzati döntés született arról, hogy ismét költségvetési szerv leszünk. Most egy olyan struktúrát igyekeznek kialakítani a pénzügyminisztériumban és a kulturális tárcánál, amelyben a költségvetési szerv működését egy kicsit közelítik az előadóművészetéhez. Könnyíténe rajta, ugyanakkor azt reméljük, hogy a költségvetés stabilitását is biztosítja majd nekünk ez az új működési forma.

I Akkor leépítéstől már nem kell tartani?

Reméljük, nem. Ezt nálunk soha nem lehet tudni, de ebben elég konok volt Kocsis Zoltán is és én magam is. A kórusból sajnos néhány egészen kitűnő, nyugdíjas kollégától meg kellett válni jó egy esztendővel ezelőtt, de azóta is, ha lehet, visszahívjuk őket kisegíteni. A zenekarnál stabil a létszám, és abban bízunk, hogy ez az új működési rend majd

tényleg biztonságot ad. Az a pár évvel ezelőtti rettenet, amikor kilenc hónapon át háromhetes késéssel kapták meg a művészeink a fizetést, remélem, soha nem tér vissza.

Popa Péter

I Az elmúlt 15 év tükrében ön miben látja a változtatások lényegét?

P. P. Bár kívülről tűnhet úgy, mintha egy gyökeresen új, a működésünket és akár célkitűzéseinket is alapjaiban megváltoztató szervezeti átalakulás következett volna be, valójában csak az történt, hogy a formát a régóta bevált gyakorlathoz igazítottuk. Szövetségünkön belül mindenki ugyanazt a munkát fogja végezni mint eddig, ugyanakkor önmeghatározásunk szempontjából igencsak lényeges, hogy mostantól egyértelműen munkáltatói szervezatként kívánunk megjelenni.

Kicsit visszanyúlnék a kezdetekhez. A kilencvenes évek elején egy új zenekar robbant be a magyar zenei életbe, alapvetően megváltoztatva a zenekari viszonyokat Magyarországon, a kulturális tárca pedig nagyon furcsa módon csak egyetlen egy zenekart vértezett fel ellenanyaggal. A Fesztiválzenekar elszívó erejét kivédendő, csak az Állami Hangverseny Zenekarnak emelték a fizetését, száz százalékkal. Én akkor fordultam először – mint a Rádiózenekar művészeti tanácsának elnöke – a kulturális tárcához, azzal, hogy találjunk megoldást valamiféle globális finanszírozási koncepcióval a magyar szimfonikus zenekarok ügyére. A szakértőknél azt javasolták, hogy hozzunk létre egy szakmai szövetséget, amelynek a munkájára a minisztérium támaszkodni tud. Mindez nem sokkal a rendszerváltás után történt. A tulajdoni és egyéb viszonyok még meglehetősen kialakulatlanok voltak ebben az időszakban, ezért is

fordulhatott elő, hogy a hívó szóra karmesterek, szakszervezeti bizottságok, művészeti tanácsok, igazgatók – többségükben nem erre szakosodott menedzserképzettségű igazgatók, hanem ügyvezetéssel megbízott zenekari tagok – mozdultak meg. Nem lehetett mást tenni, mint létrehozni egy olyan szervezetet, amely jogi státuszát tekintve szövetségként aposztrofálta magát. Gyimesi Lászlóval egyeztetve úgy döntöttünk, hogy nem szakszervezet, hanem szakmai érdekvédő szervezet leszünk, azaz nem egyéni, hanem közösségi problémákra szakosodunk. Az első évek útkeresése után egyértelművé vált, hogy a szervezetben a gazdasági, vagy más felelősségvállalással járó kérdésekben döntési szereppel lényegében csak az igazgatók rendelkeznek, s idővel egyre inkább az lett a gyakorlat, hogy – miközben a szervezet tagjai úgynevezett delegáltakat küldtek a közgyűlésre – a valódi kötelezettségvállalási joggal felruházott igazgatók nélkül nemigen lehetett döntéseket hozni. Ez azt jelenti, hogy gyakorlatilag évek óta úgy működünk, mint egy munkáltatói szervezet, csak épp ez nem volt rögzítve az alapszabályunkban. Ahogy teltek-múltak az évek és a legfontosabb feladatokon túljutottunk, természetesen megpróbáltuk magunkat nem csak belföldön, de külföldön is elfogadtatni, és mint első olyan kelet-európai szervezet, amelyik képes volt megalakulni, sőt saját újságot is kiadni, egymás után felvételt nyertünk a legnagyobb, nemzetközi szervezetekbe. Ezek egytől-egyig munkáltatói szervezetek, innen is a kényszer, hogy mi is olyan formában működjünk. A nemzetközi képviseletet évek óta Kovács Géza látta el, mint társelnök, ugyanakkor a hazai képviseleti és operatív munkájára részét eddig is én végeztem elnökként. Úgy gondoltuk, hogy itt az ideje a formát is a gyakorlathoz igazítani, és hosszas előkészítés után ezért hívtuk össze most ezt a közgyűlést, amelyen módosítottuk az alapszabályt, önmagunkat munkáltatói szervezetként határoztuk meg és egyben megtörtént az aktuális tisztújítás is. Az új elnökségi forma szerint az elnök ellátja a szervezet általános képviseletét, a főtitkár pedig ugyancsak általános képviseleti jogkörrel rendelkezik, de egyben alkalmazottként irányítja a Szövetség operatív tevékenységét. Munkájukban 3 további elnökségi tag segítségére számíthatnak.

■ Mire a legbüszkébb az elmúlt tizenöt év munkájából?

Már arra is büszkék lehetünk, hogy egyáltalán sikerült létrehozunk, elsőként Kelet-

Közép-Európában, egy hivatásos szimfonikus zenekari szervezetet, de arra különösen, hogy – nem utolsó sorban Kovács Géza kiváló képességei okán – igen rangos nemzetközi szervezeteknek is tagjaivá válhatunk. Büszke vagyok a Zenekar újságra és a hozzá tartozó honlapra, de nem hallgatnám el a Szimfonikus Zenekari Körképnek mintát adó saját kezdeményezéseinket sem. Az országos szimfonikus zenekari fesztivál gondolatát ugyanis gyakorlatilag mi indítottuk el az 1990-es évek második felében, amikor elsőként a Pesti Vigadóban indítottunk útjára egy ilyen körképet. Ez egyszeri alkalom volt, annak idején a kulturális tárca kapva kapott az ötleten és jelentős összeggel támogatta. A második alkalommal a szombathelyi zenekar vállalta magára a szervezést, s amikor megépült a Művészetek Palotája, Kiss Imre, ebből az ötletből kiindulva, Szövetségünkkel konzultált arról, hogyan lehetne ezt a Műpában folytatni. A siker láthatóan teljes, hiszen minden évben egyre bővülő létszámmal fut a műsor. Nem hallgathatom el a most készülő előadóművészeti törvény kapcsán azt sem, hogy a mi területünk – hála az évek óta tartó ezirányú előkészítő munkáknak – lényegesen előrehaladottabb állapotba kerülhetett, mint a színházi, vagy a táncművészeti. Egy zenekari törvény kidolgozásának célját már 1993-ban az alapszabályban is rögzítettük. 1998-ban meghatároztuk a hivatásos szimfonikus zenekar fogalmát, ami a magyar kulturális közéletből és a jogalkotó szótárából hiányzott. Néhány évvel ezelőtt a normatív támogatási rendszerre is kidolgoztunk egy módszert. Akkor mi ezt kritériumrendszernek hívtuk, és kizárólag az önkormányzatok által fenntartott zenekarokra vonatkozó, azok támogatását szolgáló keret jobb elosztását szolgálta, de ennek eredményeit fel tudtuk használni most is, az előadóművészeti törvény hatástanulmányainál.

■ Most éppen min dolgoznak?

Ma éppen a színházi igazgatókkal osztottuk meg a mi eredményeinket, segítve őket abban, hogy ezeket az ő területükön is hasznosítani tudják. Szeptember óta, mióta a koncepció megszületett, gyakorlatilag nem telik el nap, hogy ne dolgoznánk az előadóművészeti törvény előkészítésén. Ez gyönyörű feladat, de nehéz is, ugyanakkor azt hiszem, a magyar törvényalkotás történetében egy egész különleges fejezetet nyitottunk meg azzal, hogy a szakma a legszélesebb körben, és ilyen behatóan foglalkozhat ezzel a kérdéssel.

■ Mikorra várható, hogy elkészül ez a törvény?

Úgy tűnik, hogy ez a kulturális tárca vezetőjének is fontos, és ha a színházi területet szabályozó kérdések körében sikerül ugyanannyira előrehaladni, mint a szimfonikus zenekari résszel, akkor én jó esélyt látok arra, hogy a törvény esetleg már áprilisban a parlament elé kerüljön.

■ Kovács Géza említette, hogy miután ön, mint zenekari művész nyugdíjba ment, rengeteg szabadideje lesz, és erre a szövetség fogja rátenni a kezét. Így lesz, vagy másra is marad még energiája?

Nem hiszem, hogy ennél sokkal több beleférne, mivel nem csak egy szervezet munkáját irányítom.

■ Most, hogy zenekari művészként nyugdíjba ment, a Rádiózenekart sorsára hagyja?

Szívem szerint nem nagyon szeretném a sorsára hagyni, a kérdés csak az, egyáltalán igénylik-e, hogy szakmai szervezetek bármilyen módon beleszóljanak a Rádiózenekar, vagy az együttesek sorsába. Ebben a pillanatban sajnos az a tapasztalatom, hogy a szakma – elsősorban a Magyar Zenei Tanács és a Szövetség – jó tanácsait, féltő gondoskodását nem nagyon igényli a Magyar Rádió. Különösen fájó pont ez abból a szempontból, hogy a másfél évtizede dédelgetett álmomból, az összes magyar szimfonikus zenekarra vonatkozó törvényi szabályozásból most, miután itt vagyunk a megvalósulás küszöbén, talán éppen a Rádiózenekar fog kimaradni, hiszen a Magyar Rádió ebben a pillanatban nem tűnik nyitottnak azon feltételek megteremtésére, amelyek lehetővé tennék, hogy a Rádiózenekar bekerüljön a regisztrált zenekarok körébe. Az előadóművészeti törvény regisztrációs feltételrendszerében ugyanis ott szerepel az is, hogy a pályázó együttesnek önálló jogi intézményként saját költségvetéssel, illetve fenntartói támogatással kell rendelkeznie. Ebben a pillanatban azonban még az is vitatott, hogy a rádiózenekarnak van-e egyáltalán fenntartói támogatása, hiszen az a 900 millió forint, – amely tavaly még 700 millió volt, – és a költségvetésből közvetlenül az együttesek címére érkezik a Magyar Rádióba, az nem fenntartói támogatás, hanem egy alkalmanként adható költségvetési támogatás, és ezzel az együttes semmiképpen sem tud bekerülni a regisztrált zenekarok közé.

Bilkei Éva

Gyüdi Sándor a Szegedi Szimfonikusok irányításáról sem akar lemondani

Júliustól a színházi előadásokat is dirigálja

Megtörtént a tisztújítás a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségében, s a Szegedi Szimfonikusok vezetője, Gyüdi Sándor, aki korábban a szervezet társelnökéként dolgozott, ismét az egyesület elnökségi tagja maradt. Az igazgatókarnagy ugyanis, akit egy héttel korábban, 2008. február 15-én kineveztek a Szegedi Nemzeti Színház főigazgatójának, nem akar lemondani együtteséről. Arra törekszik, hogy ezt a két megbízatást a lehető legjobban lássa el. A színházban szeretné visszaállítani a megfelelő műfaji arányokat, s úgy véli, a művészeti értékeket koncentrálni kell, így tudnak csak megfelelő erőt képviselni, és előrébb lépni. Gyüdi Sándor bízik abban is, hogy új pozíciójának köszönhetően még jobb helyzetbe tudja hozni a Szegedi Szimfonikus Zenekart.

■ Nagyon jól ismeri a Szegedi Nemzeti Színházat, s gondolom, a problémáit is pontosan látja, hiszen ez a teátrum volt az első munkahelye, és sok éven keresztül dolgozott karigazgató-karmestereként. Később a szegedi zenekarnak lett sikeres vezetője. A Szimfonikusok igazgató-karmestereként miért döntött úgy, hogy pályázik a színház főigazgatói posztjára?

Munkám és sikerélményem is akad jócskán a Szegedi Szimfonikus Zenekarnál, s az is igaz, hogy a teátrum összes gondját jól ismerem. Amikor színháztól a zenekarhoz szerződtem, a kapcsolatomból azért akkor sem szakadt meg a teátrummal, hiszen az operaelőadásokat, baletteket továbbra is dirigáltam. S most nem arra szántam rá magam, hogy egy színház igazgatója legyek, hanem a Szegedi Nemzeti Színházé. Ez ugyanis az egyetlen olyan teátrum, ahol szeretném betölteni a főigazgatói pozíciót, más színház eszembe sem jutott máshová pályázni

eszembe sem jutna. Ennél a színháznál és ennél a zenekarnál folytatott munkám azt a meggyőződést erősítette bennem, hogy a szegedi előadóművészeti életnek a súlypontja, meghatározója a teátrum. Ezért igazi eredményeket csak szoros együttműködéssel lehet megvalósítani, s ennek meg kell teremteni a személyi garanciáit.

■ Mi volt győztes koncepciójának a lényege?
Nem a zenekartól akarok átnyergelni a színházhoz, az együttest a továbbiakban is irányítani fogom, a zenei tagozat pedig egyébként is a teátrum jelentős területe. Az együttműködés az operajátszás, s a zenés színházi részen korábban is fennállt. Az operatagozattal kapcsolatban több előadást, kamaraoperát, gyermekelőadásokat szeretnék.

■ Többször felmerült, hogy az együttes vezetése és a főigazgatói poszt együtt összeférhetetlen... A két közalkalmazotti pozíciót betöltöbetti ugyanaz az ember?

Nem is a jogi aggályokat hangsúlyoznám, hanem a józan emberi megfontolást. S persze az is felülvizsgálatot igényel, hogy felelősséggel mi mindent tud egyetlen ember ellátni. Erre egyébként ugyanaz a válaszom, mint a jogi felvetésre: elképzelhető, hogy bizonyos hatáskörök átrendezése szükségessé válik, ennek az átgondolása éppen most folyik.

■ Ezek szerint megtartja a zenekart?

Az együttesről nem kívánok lemondani. De azok, akik a pályázatomat megismerve mellett döntöttek, ezt ennek tudatában tették. Azt a koncepciót fogadták el, mely szerint a színház és a szimfonikus zenekar alapvetően egy kézben van.

■ Olyan felvetés is napvilágot látott, hogy emiatt a későbbiek során a szimfonikus zenekar esetleg betagozódik a színház alá...

Ez semmiképp sem történik meg. Sok érv szól ugyanis az összevonás ellen. Készül egy művészeti törvény, amely önálló színházi, zeneművészeti és táncművészeti szervezetről szól. Egy zenekarnak önálló szerve-

Gyüdi Sándor

zetként kell regisztráltatnia magát, hogy állami támogatást kapjon. Már csak emiatt is 100 millió forintot meghaladó veszteséget jelentene, ha az együttes betömörülne a színház alá. Másrészt pedig nem fogok szembe menni azzal az érvvel, amit évtizedeken keresztül magam hangoztattam. A jól körülhatárolt funkciót betöltő egységnek önálló szervezatként érdemes működni. Tavaly, amikor megtörtént a szegedi művészeti élet szervezeti átalakítása, azok a változások is ebbe az irányba mutattak. A színház saját zenekara és a szimfonikus együttes egy külön szervezetben lett összevonva, amelynek egyetlen feladata a zeneművészeti tevékenység. Mindez az elmúlt esztendőben az én vezényletemmel ment végbe, és erről a folyamatról ma sem gondolkozom másképp.

■ S nem jelent ez skizofrén állapotot? Nem más időnként a színházigazgatónak az érdeke, mint a szimfonikus zenekar vezetőjének?

A teátrum főigazgatójaként az operajátszást illetően ugyanaz az érdekem, mint a zenekar irányítójaként. Egyedül arra kell figyelni, hogy a többi műfajjal szemben ne részesítem előnyben a saját művészeti ágamat. A balettel kapcsolatban óriási eredménynek tartom például, hogy a Magyar Állami Operaházon kívül sehol máshol nem születnek élőzenés táncelőadások, csak Szegeden. Lehet, hogy messziről nézve úgy véli valaki, az az együttes érdeke, hogy minél kevesebb munkája legyen a teátrumon be-

lül, ennek azonban én éppen az ellenkező-jét gondolom.

■ *Akadnak együttesek, ahol éppen arra törekszenek, hogy különválasszák a koncertező és a színházi előadásokon játszó együttest.*

Van, amikor kultúrpolitikai és finanszírozási okokból ez a célszerű. De akadnak olyan helyzetek, amikor nem ez a legjobb megoldás. Ha arra gondolunk, hogy próbálunk a Nyugathoz közelíteni, s az ottani mintákra koncentrálnak, akkor azt látjuk, hogy egy Szeged méretű német városnak egyetlen zenekara van, amelyik koncertezik, és emellett a színházi árokban muzsikál. E kettő egységét képviselem a színház igazgatói posztjából is. Ahogy azt is nagyon fontosnak tartom, hogy a művészeti vezetőm Juronics Tamás lesz.

■ *A Szegedi Kortárs Balett is már évekkal ezelőtt kivált a színházból...*

Így igaz, s ez nem is jelenti azt, hogy a társulat visszatér a teátrumba, továbbra is önálló műhelyként dolgoznak. Reményeim szerint Juronics Tamás a színháznál ellátja ezt a posztot, emellett pedig vezeti tovább az együttesét. Így a teátrumnál a zene és a balett területe le van fedve, az egyetlen komoly aggály csak a prózával kapcsolatban merülhet fel. Ezen a téren pedig azt tervezem, olyan ember kerül az élére, akinek az a dolga, hogy a gazdasági, művészi önállósággal rendelkező tagozat érdekeit képviselje. Jelentős művészt hívok meg erre a posztra, nagy valószínűséggel Telihay Pétert.

■ *Van, aki úgy vélekedik, hogy így Ön lesz a város kulturális életének az egyedüli ura.*

Akad azért még emellett irodalom, képzőművészet is, s rengeteg minden, hiszen Szeged az oktatás és a tudomány városa. S nem biztos, hogy az baj, hogy ezek a dolgok egy kézben összpontosulnak. Azt, hogy mindez mennyire jelent problémát, maga a működés dönti el. Én úgy vélekedem, ezeket a műfajokat ebből a pozícióból tudom igazán jó helyzetbe hozni. Azáltal, hogy az értékeket koncentrálnak, s hogy együtt, egy irányban haladunk, így tudunk csak olyan erőt képviselni, amely által a művészet előrébb tud lépni.

■ *Mit ért az alatt, hogy helyre akarja állítani a színházban a megfelelő műfaj arányokat?*

Az utóbbi években nagyon visszaszorult az operajátás. Hiába rendelkezik óriási hagyományokkal, hiszen Vaszy Viktor mellett említhetem Pál Tamás vagy Oberfrank Géza nevét is, akik színvonalas, a fővárossal vetekedő operai életet hoztak létre. Magyarországi bemutatókat, száznál több előadást tartottak egy szezonban. Persze azzal is tisztában vagyok, hogy ennek a korszaknak a számait már csak a gazdasági nehézségek miatt is lehetetlenség elérni. De remélem, hogy a jövőben az opera méltó módon lesz képviselve.

■ *Sokan az igazgatóválasztás kapcsán politikai játszmákat is emlegettek...*

Nagyon sok helyen váltak politikai ügyekké az igazgatóválasztások, azonban nálunk so-

kat elárulnak a közgyűlési döntés szavazatarányai. A 40 képviselőből harminchárman adták rám a voksukat, heten tartózkodtak, s ellenszavazat nem volt. Ebből azt hiszem lemeríthető, hogy nem lett senkire ráerőltetve az erősebb párt akarata, hiszen mindkét politikai oldal támogatott. Azt, hogy ebből politikai ügyet akartak kreálni, abból származik, hogy volt olyan pályázó, aki abban látta az esélyeit, hogy a megmérettetést egy másik játéktérre akarta áttolni.

■ *A másik aspiráns, Herczeg Tamás felvette, hogy vele ellentétben Ön nem nevezte meg a munkatársait...*

Hogyne neveztem volna meg? Az operatagozatot én fogom irányítani, de az operai igazgatói poszt már a jelen évad kezdete óta sincs betöltve. A művészeti vezetői pozícióra pedig Juronics Tamást kérem fel. Kicsit aggályos dolog jogi szempontból mindezt lenyilatkozni, hiszen ezeket az állásokat kötelező pályáztatni, így a kinevezett főigazgató nem mondhatja meg a pályázat előtt, hogy ki fogja az adott posztot betölteni. Én is csak arról tudok beszélni, hogy kiket fogok felkérni, hogy induljanak a pályázaton...

■ *Az egyik újságban megjelent, hogy a „mi kutyánk kölyke” – szlogenrel támogatták jelöltségét a színháziak. Ezek szerint minden marad ugyanúgy, ahogy volt?*

Ez egy szerencsétlen megfogalmazás. Azok az emberek, akik támogattak, azért tették ezt, mert ismernek munkatársként és főnök-ként. Azt a remény pedig, hogy semmi sem változik, már csak azért sem szabad komo-

TISZTELETJEGGYEL

Selejtező a paraván mögött

Ha az volna a feladat, hogy a működés ellehetetlenítése mellett esetleg több lépcsőben meg kell szüntetni, fel kell számolni a Magyar Rádió zenei együtteseit, akkor a közrádió menedzsmentje vitán felül példásan tevékenykedik, és kiemelt célprémiumot érdemel. Forgatja az ember a zenekari szintfelmérő meghallgatás hirdetésnyét, és azon tűnődik: mennyire ildomos ostobának nézni az alkalmazásunkban álló professzionista muzikusokat? Hol van az a határ, amikor a lelketlen leépítés egy művész megalázásába csap át? Az énekkar leépítését is hasonló meghallgatás előzte meg, a legrosszabb eredmény is 78,5 százalékos volt, mégis tizedelés lett a vége. A magát csalafintának gondoló vezetőség most „a zenekarban dolgozó művészek művészi képességeire” kíváncsi. Minden zenekari tagnak húsz percnyi, paraván

mögött játékkal kell bemutatnia „előadó-művészi képességeit”, ami oly mértékben bürokratikus gondolkodásra vall, amelyet talán már fokozni sem igen lehet. A szintfelmérő meghallgatás leánykori neve csoportos létszámlé-építés: ennek keretében az énekkar a hajdani hatvannyolc énekművész helyett most alig számlál negyvenkilencet a kismamákkal együtt. A leépülés, a leépítés tendenciáját nagy kommunikációs bravúrral sem lehet fejlődésnek beállítani. A képet az sem teszi sokkal árnyaltabbá, hogy Such György állítása szerint a zenei együttesekre vonatkozó stratégiájukat – beleértve a leépítéseket is – többek között Fischer Ádám karmesterrel, volt főzeneigazgatóval egyeztetve alakították ki, illetve hajtották végre. (Forrás: *Heti Válasz 8. évfolyam 8. szám, 2008. 02. 21., Devich Márton.*)

Mindeme mesterkedések mögött természetesen nem holmi művészi meggondolás, hanem a pénz – pontosabban a pénzihiány – áll. Az előkészítés alatt álló előadóművészi törvény a regisztrációs feltételekbe rejti azt a szikár tény, hogy egy zenekar honnan és mennyi pénzhez juthat. Hogy a jövőben egy zenekar egyáltalán létezhesen, ahhoz a tervezet szerint fenntartóval kell rendelkeznie, illetve költségvetési intézményi vagy nonprofit gazdasági társasági formában kell működnie, sőt az alapító okiratnak többek között a finanszírozás módjáról is rendelkeznie kell. A Magyar Rádió együttesei viszont kívül esnek e kritériumokon, hiszen az Országgyűlés által megszavazott 900 milliárd forint nem fenntartói támogatás, csupán egy, a költségvetésből közvetlenül az együttesek fenntartásának többletköltségeire adható (tehát nem kötelező érvényű, bármikor megvonható) összeg. A Magyar Rádióknak immár

lyan gondolni, mert művészeti vezetőnek Juronics Tamást fogom felkérni, s őt ebben a teátrumban alaposan ismerik. Mindenki tisztában van azzal, hogy a környezetétől milyen munkafegyelmet vár el, és milyen szigorral követeli meg a minőségi munkát. Így tehát máris letettem a voksomat amellet, hogy változásokra igenis szükség van.

■ *Mit gondol arról a színház.hu-n megjelent véleményről, mely szerint a Szegedi Nemzeti Színház az elmúlt öt évben gyakorlatilag leírta magát a hazai színházi térképről?*

Nem osztom teljesen ezt a vélekedést. De éppen a prózai tagozat erősítése miatt tárgyalok Teliyah Péterrel, aki a magyar színházi világban elfogadott, tehetségesnek tartott rendező. Az ő dolga lesz az, hogy olyan előadásokat hozzon létre a társulattal, amelyekre a szakma nagyobb megbecsüléssel tekint.

■ *Két évvel ezelőtt még a Zenekarnak készített interjúban azt nyilatkozta, minden lépését az irányítja, hogy jobbá tegye a zenekar helyzetét...*

Ez így igaz, hiszen ez a cél vezette ezt a tettet is. Ezen a poszton még többet tehetek a Szegedi Szimfonikusokért. A zenekar nyilvánvalóan aggódik az önállósága miatt, másrészt pedig örömmel érzem azt, hogy attól is félnek, hogy én távozom a társulattól. Szerintem mindkét félelem alaptalan.

■ *Hogyan lesz ideje dirigálásra egy ekkora teátrum irányítása mellett?*

formálisan is fenntartóvá kellene válnia. A jogi tisztázás szándéka tehát, úgy tűnik, kontraproduktív eredményt hozhat: bürokratikus következményként együttesek szűnhetnek meg, számolódhatnak fel. Az összes magyar szimfonikus zenekarra vonatkozó hatástanulmány szerint azonban a Rádiózenekar anyagilag csak akkor járhat jól egy esetleges „önállósítás” után, ha az együttes fenntartására a fenntartó által folyósított összeg minimálisan eléri a normatív támogatásba bekerülő nagyobb magyar zenekarok támogatási szintjét. Ami megközelítően 350 millió forint évente, tehát lényegében nem is sokkal több, mint amennyit most a Magyar Rádió ténylegesen fordít a zenekarra.

Mindeközben az új rádiózenekari menedzser, Boldoghy Kummert Péter szerint a Magyar Rádió zenei együttesei jelenleg Csipkerózsika-álmukat alusszák. Drága álom ez, hiszen gyakorlatilag alig vannak koncertek;

Ebben a színházban megvan mindenkinek a maga dolga. De mivel a teátrum elég jól strukturált, jól fel lehet osztani a feladatokat. Szerencsére sok olyan munkatársam van, aki a maga területén remekül tud döntéseket hozni. A színházban a legfelső vezetőnek elsősorban egyensúlyteremtő feladata van, s főleg át kell gondolnia, és meg kell osztania tennivalókat. Emellett bele kell, hogy férjen az életembe a művészi munka is, mert nem akarok róla lemondani.

■ *Bár július 1-től veszi át hivatalosan a teátrum irányítását, gondolom, azért most is akadnak tennivalók.*

Most van a munka nagyja, hiszen július 1-től a nyári szünet kezdődik. Szükség van tényfeltárára, önkormányzati átvilágítás is megelőzi az átadás átvételét. Másrészt meg kell ismerkednem az adatokkal, tényekkel, hiszen hiába dolgoztam a teátrumban, mindennel én sem vagyok tisztában. A gazdálkodás tényeit is alaposan tanulmányoznom kell. Akárcsak az egyes emberek szerződéseit. Aztán meg kell tervezni a jövő évadot, az előadásokat a társulat felépítését. Senkit sem szabad ugyanis hosszasan bizonytalanságban tartani, hogy lesznek-e szerepei, hogy számít-e rá a következő vezetés. Meg kell találni a megfelelő embereket, s azt is tisztán kell látni, hogy a művészi gárda milyen darabok műsorra tűzését teszi lehetővé. S bár csak július 1-jétől lépek hivatalba, március végére ki kell alakulnia mindenestül a jövő évadnak.

■ *A Szegedi Szimfonikusok következő szezóját már megtervezte?*

nem számítva persze a nyilvános, parván mögötti szintfelmérést, ami a vezetőség szerint éppúgy zenekari szolgáltatnak számít, mintha publikum előtt játszanának. Az operaházi nagybögös szólamvezető eddig nem tudta megvillantani rejtett stratégiaalkotó képességeit – de majd most! A rendszeressé váló kamarakonzertezés például egészen reális célkitűzés: ezt – a házi selejtezőt követően megmaradó muzsikusokból is – minden további nélkül teljesíteni lehet majd. A leépítés nem lesz radikális, csak kellemetlen. (Akit eltanácsolnak, annak persze radikálisan kellemetlen lesz; de hát ez már merő stilsztika.) A komolyzenét piaci jelenségként felfogó menedzser szerint csak az a részleg maradhat fenn, amely értéket termel; a kulturális életben pedig talán az a legnagyobb baj, hogy bár mindennek tudjuk az árát, de semminek sem ismerjük az értékét. Így aztán nehéz lesz megmondani, melyik

Ez mindig attól függött, hogy mi történik a színházban, hiszen Szegeden nincsen koncertterem. Az operaelőadások, a zenés színházi produkciók határozzák meg, mikor tarthatunk hangversenyeket. Eddig jelentős nehézségeim voltak amiatt, hogy például pénteken volt egy operabemutató, a következő hétfőn pedig koncertet adott a zenekar. Ilyen gondok azonban ezentúl nem lesznek. A zenekar évadja párhuzamosan készül a színházéval, s integrálja az operaelőadásokat. Biztos, hogy így előbb fogunk elkészülni, mint a korábbi években, amikor mindig nálunk lett utoljára, májusban vagy júniusban évadterv.

■ *Milyen operákat tűz műsorra?*

Nagy pozitívum, hogy a jövő évadban lesz pluszban négy operabemutatónk a Mezzo Fesztivál keretében, s ez négyszer két előadást jelent.

■ *Nem biztos azonban, hogy csupán ezek a modern darabok kielégítik az operaszerető közönség igényeit...*

Bizonyos aggodalmakat ebben a kérdésben én magam is osztok, de ezek az előadások kitekintést jelentenek a világra. Jó dolog, hogy helybe hozunk különböző stílusú produkciókat, s várhatóan ez éveken keresztül így lesz. Ezenfelül eggyel bővül a saját bemutatóink száma is, s a három új produkciónk közül szerintem mindenki talál kedvére valót. A korábbi előadásokat is kicsit leporoljuk, jelentős vendégművészek jönnek, új szereplők lépnek bennük színpadra, szóval tényleg izgalmasabb lesz az operaelőadás Szegeden... R. Zs.

részleg termel értéket, ha az árut sem ismerjük fel. A „részleg” szót kulturális értelemben egyébként még a termelési regényírók se fedezték fel; Bodor Ádámnál meg kifejezetten pejoratív, kultúra- és életellenes íze van.

A bécsi és berlini modell meghonosítása egyébként program gyanánt jól hangzik – kérdés, mi rejlik mögötte valójában. Az például biztosan nem a modell része, hogy a menedzsernek karizmatikusnak kell lennie. Nem: karizmatikusnak a karmesternek kell lennie; a menedzsernek „csupán” eredményesnek. S remélhetőleg ez sem az olyan eljárások intézményesülését jelenti, mint amit muzsikus körökben rebesgetnek, miszerint Balassa Sándor zeneszerzőtől hárommilliót kért a Magyar Rádió, hogy előadja a művét és átadja a koncertfelvételt lemezkiadás céljából...

Csontos János

„Művészeti területen nem szabadna pályáztatni”

Körmendy Ferenc Szegeden is az átfogó koncepció mellett voksolt

A szakmai zsűri két tagja, Körmendy Ferenc és Selmeczi György a Szegeden

beadott négy pályamunka közül a legjobbnak Herczeg Tamásét tartotta.

Amellett ugyanis, hogy a régiós közegben határozta meg a színház szerepét, feladatait, konkrét elképzeléseket tartalmazott a közönség számának növeléséről, és nagy hangsúlyt fektetett a prózai tagozat színvonalának emelésére. Bár valóban némi művészi kockázatot is magában rejt ez a dolgozat, mégis izgalmas, modern teátrum képét vázolta fel a jelölt – vélekedett Körmendy Ferenc kulturális szaktanácsadó, aki korábban 10 évig töltötte be a Fővárosi Közgyűlés kulturális bizottságának elnöki posztját.

Körmendy Ferenc

– A szakmai zsűri munkájában öten vetünk részt – meséli Körmendy Ferenc –, a bíráló bizottságnak rajtam kívül Vass Lajos, a Magyar Állami Operaház főigazgatója, Selmeczi György, a Színház- és Film-művészeti Egyetem tanszékvezető tanára, s a szegedi teátrum szakszervezetének, valamint közalkalmazotti tanácsának képviselője is a tagja volt. Annyiban töltöttem be talán különleges szerepet a grémiumban, hogy én mindkét oldal fejével tudok gondolkodni, hiszen 16 éven keresztül voltam a Fővárosi Közgyűlés képviselője, így jól ismerem a döntéshozók szempontjait, korábbi muzsikusi pályafutásomnak köszönhetően pedig a színház világa sem idegen számomra.

Úgy vélem, az előadóművészeti területen nem szabadna fenntartani a pályázati rendszert, mert ez úgy mond „szunnyadó” színdirektor-tehetségek felfedezéséhez csak a legkritikább esetben vezet. Egy mégoly színvonalas pályamunka sem garancia arra, hogy írója valóban jó igazgató lesz. A színház vagy egy szimfonikus zenekar sorsa nagyrészt a vezető személyiségén múlik, s ez a pályázatokból nem mindig rajzolódik ki. A megrendelő-tulajdonos vállalja a döntés bátorságát és felelősségét, amihez persze meg kell kapnia a törvényi felhatalmazást. Egy személyre szóló városvezetői felkérés jelentősen erősíti a direktor legiti-

mitását, mert ez az iránta megnyilvánuló bizalom biztos jele. Bécsben így nevezik ki például a Wiener Staatsoper intendánsát. Ez egyáltalán nem zárja ki a lehetőséget, hogy a polgármester szakmai tanácsadókra hallgasson. A pályáztatás során kötelező kikérni a szakmai zsűri véleményét, állásfoglalását azonban nem kötelező figyelembe venni. A szakmai zsűri arra szolgál, hogy fenntartsa a demokratizmus látszatát...

A szegedi pályázat kapcsán csak a saját véleményemet mondhatom el. A négy aspiránsból Maczelka Noémi pályamunkája nem volt igazán értékelhető. S bár Korcsmáros György vérbeli színházi ember, az általa összeállított pályázat, valamint a műsorterv is kissé felszínesre sikeredett. A győztes, Gyüdi Sándor dolgozata nem tartalmaz semmiféle művészi „biztonsági kockázatot”. Alapos, precíz és leginkább adminisztratív működést vetít előre. A fenntartó pedig általában olyan színdirektort választ szívesen, aki körül nincsenek botrányok, aki a teátrumot „elműködteti”.

Én Herczeg Tamás pályázatát tartottam a legjobbnak. Ebben a dolgozatban tükröződtek a városban végzett szociológiai felmérés eredményei, meghatározta a teátrum célközönségét, koncepciót tartalmazott a publikum nevelésére, foglalkozott a bérlet- és a jegyrendszer átalakításával, a nézőszám

növelésével. A pályázat nagyívű elképzeléseket tartalmaz a szegedi színház szerepéről a régiós közegben, együttműködési szándéknyilatkozatokat csatol az erdélyi, délvédelmi és a kárpátaljai színházi műhelyekkel, és természetesen hangsúlyos részét alkotta az operatagozat megújítása és a nemzetközi Mezzo Fesztivál. Szoros kapcsolatot feltételez a Szabadtéri Játékokkal, a Szegedi Szimfonikus Zenekarral, a REÖK-kel, a Szegedi Kortárs Balettel, valamint a különböző nagy országos fesztiválokkal. Szegedet az ország kulturális súlypontjaként pozícionálta. Herczeg Tamás jó csapatot épített fel, hiszen teamjében részt vett Kesselyák Gergely karmester, két rendező: Béres Attila és Szabó Máté. Nagy hangsúlyt helyezett a prózai tagozat fejlesztésére, amelyre a teátrumnak szüksége is lenne...

Miután a szegedi önkormányzat kulturális bizottsága február 13.-án Gyüdi Sándor kinevezését javasolta a főigazgatói posztra, Herczeg Tamás, a REÖK igazgatója visszavonta pályázatát, 15.-én pedig a közgyűlés ellenszavazat nélkül Gyüdi Sándort választotta öt évre a Tiszparti teátrum igazgatójává.

„Lehet egyszerre művész- és közönségbarát színházat csinálni Szegeden”

Botka László céltudatos vezetőnek tartja Gyüdi Sándort

A Szegedi Nemzeti Színház új főigazgatójának kinevezése kapcsán a város polgármestere, Botka László nyilatkozott arról, miért nem szabad megvárni, hogy a rutin váltsa fel a művészi kihívásokat, milyennek tartja a jó színházi vezetőt, s milyen színházat látna szívesen Szegeden.

■ *Rendszeres látogatója a Tisza-parti teátrum előadásainak? Milyennek látja a színházban folyó munkát, és hogyan vélekedik a Szegedi Szimfonikusokról?*

Természetesen – és egyáltalán nem csak hivatalból – rendszeres látogatója vagyok a Szegedi Nemzeti Színház előadásainak és nagyon sokszor volt részem igazán szép, sőt felemelő élményben, de legalábbis kellemes kikapcsolódásban. A társulat kitűnő művészekből áll, kívülről nézve is koherens csapat, mely időről-időre kiegészül nagyszerű vendégművészekkel, -rendezőkkal, -produkciókkal. És ilyenkor látszik leginkább, mennyire inspiráló mindenki számára a változás, a változó közeg, egy friss szemlélet, egy új arc, egy másfajta rendezői attitűd. Épp a művészek, a művészet érdekében nem szabad tehát megvárunk, míg a kihívásokat fölváltja a rutin, míg az „elkényelmesedés” első jelei megjelennek. A Szegedi Szimfonikusok művészi munkája kiváló, s ők betöltik azt a szerepet is, ami a város imázsa szempontjából nagyon fontos: hírnököt viszik mindenfelé az országban és határainkon kívül is.

■ *Bár Székelyi József jelezte, szívesen maradna a színház élén, ahogy több újságban is megjelent, Ön volt az, aki inkább új embert akart látni az igazgatói székhelyen. Mi volt ennek az oka?*

Székelyi művész úr munkásságát nagyra értékelem: gigászi feladattal kellett megbirkóznia, amikor anyagilag egyenesbe hozta a színházat. Emberileg sem kis teljesítmény, amit ebben a nagyon is lokálpatrióta város-

ban kívülről jöttként megoldott: elfogadtatta magát „befelé” és „kifelé” egyaránt, azaz a társulat és a szegediek is megszerették, befogadták. Sőt ő maga is pillanatok alatt meggyökeresedett, ahogy mi szoktuk mondani, „városképi jelentőségűvé” vált, „szögedi” lett. A változás okait pedig az előzőekben ecseteltem, de természetesen Székelyi művész úr munkásságára továbbra is számítunk, hiszen kiváló színész, nagyszerű rendező, színes, „megkerülhetetlen” egyéniség.

■ *Miért döntöttek a nyílt helyet meghívásos pályázat mellett, amikor kiírták az igazgatói posztot?*

Ez tévedés: a pályázat nyílt volt, a jogszabály nem is enged hasonló helyzetben mást.

■ *Miért tartja erre a pozícióra jobbnak azt az aspiránst, aki nem csupán menedzserszemléletű, hanem művészi teljesítményt is fel tud mutatni?*

Nagyon egyszerű a válasz. A szegedi színház igazgatója nem csak egy „nagyüzem” vezetője, hanem a város művészeti, kulturális életének „arca” is. Valaki, aki egyéni teljesítményével is mintegy megjeleníti a szegedi kultúrát, aki elfogadott, aki kapcsolatokkal rendelkezik művésztársak között, akire, mint kollégára tekintenek azokban a körökben, ahol leginkább mozognia kell, s mindezek mellett ismert, sőt közsímet a szegedi és nem csak szegedi művészetbarátok, a közönség előtt is.

■ *Miért lett volna nagyon csalódott, ha Gyüdi Sándor nem jelentkezik az igazgatói pályázatra?*

Mert őt pont olyan személyiségnek látom, akit az iméntiekben felvázoltam. A karnagy úr a Szegedi Szimfonikusok élén már bizonyította vezetői – bár nem szeretem ezt a szót, de – menedzseri képességeit, művészi kvalitásai pedig vitathatatlanok.

■ *Milyen művésznek tartja őt, és hogyan vélekedik a pályázatáról?*

A pályázatáról nem nekem kell „vélekednem”, hanem a szakmai zsűrinek és Szeged

Botka László

város kulturális bizottságának, végső soron pedig a közgyűlésnek. Minden fórumon azt hangsúlyozták, hogy Gyüdi Sándor hely- és helyzetismerete óriási előny a többi pályázóval szemben, munkája kiegyensúlyozott, céltudatos vezetőt sejtet, aki nem jár a fellegekben, nem óhajtja fenekestől felforgatni a világot, viszont nagyon is konkrét elképzelései vannak arról, hogyan lehet egyszerre művész- és közönségbarát, népszerű és színvonalas színházat csinálni Szegeden, ami a helyi kulturális élet méltó „zászlóshajója”, és országos sikerekre is aspirál.

■ *Többször is elhangzott, hogy a Szegedi Szimfonikus Zenekar igazgatói posztja és a teátrum igazgatói posztja együtt összeférhetetlen, nem töltheti be ezt a két funkciót ugyanaz az ember. Gyüdi Sándor azonban többször hangsúlyozta, nem kíván lemondani az együttes vezetéséről. Ezért hallani olyan hírekről is, hogy emiatt a zenekar esetleg betagozódhat a színház struktúrájába. Ön szerint hogyan orvosolható ez az összeférhetetlenség, és elképzelhetőnek tartja-e az intézmények összevonását?*

Gyüdi Sándor az összeférhetetlenséget természetesen megszünteti: kinevezésével egyidejűleg a Szegedi Szimfonikus Zenekar igazgatói posztjáról lemond. „Betagozódásról”, másik struktúráról szó nincs, de hogy a karnagy úr valamilyen formában továbbra is kötődni szeretne a szimfonikusokhoz, az szerintem teljesen érthető és természetes.

R. Zs.

A Győri Filharmonikusok számos régi, kedves partnere muzsikál ebben a szezonban a zenekarral, hiszen az együttes idén ünnepli hivatalossá válásának 40. évfordulóját. A zenekari igazgató rendhagyó programokat tervezett, s bár az együttes anyagi helyzete ebben az évadban sem túl rózsás, büszke izgalmas koncertjeikre, s arra, hogy munkájuknak köszönhetően tavaly év végén még jutalmat is tudtak osztani a muzsikuskok között. Baross Gábor idén ismét pályázik erre a pozícióra. Bizik abban, hogy a következő évadokra szintén jut majd jócskán nívós hangverseny, nem csökken a közönség együttes iránt tanúsított figyelme, és nem sokára már beépített orgonája is lesz a Richter Teremnek.

I Milyen különleges rendezvényekkel ünneplik meg ebben az esztendőben a jubileumot?

A 2007–2008-as hangversenyévad összeállításánál arra törekedtem, hogy olyan szólisták, karmesterek jöjjenek el hozzánk, akik az elmúlt évtizedekben gyakrabban léptek pódiumra a Győri Filharmonikusokkal. Ezért kapott meghívást Sándor János, a zenekar alapító karnagya, örökös tagja, aki sajnos azonban betegsége miatt tavaly decemberben nem tudta vállalni az utazást Kanadából Magyarországra. De még ebben az évben, decemberben azért ellátogat az együtteshez. Örülök, hogy az ünnepi kon-

„A Győri Filharmonikusok sokat és fegyelmezetten dolgoznak”

Baross Gábor idén ismét megpályázza a zenekari igazgatói posztot

certünket április 26-án, a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben tartjuk, mert így a mi jubileumunk egycsapásra országos érdeklődésre tarthat számot.

I A Győri Filharmonikus Zenekarra mindig jellemző volt, hogy új utakon igyekezett járni. Az eddigi programokhoz képest akadnak újdonságok is ebben az ünnepi esztendőben?

Kitaposott és régóta járt utakon haladunk előre, de néhány újdonságról szintén be tudok számolni. Sikerült lejjebb szállítanunk a hallgatóságunk életkorát. Néhány éve a legfiatalabbaknak, az óvodás gyermekeknek is koncertezünk. Bátran állítom, hogy a leghálásabb, legőszintébb közönség! Időnként igényes szimfonikus könnyűzenét is műsorra tűzünk. Főleg nyáron, a szabadtéri koncerteken, amikor 3-4 ezer főnyi hallgatóság előtt, a város legszebb barokk terén játszunk, s ezeket a produkciókat a közönség is szívesen hallgatja. Az elmúlt 10 esztendőben például 3 CD felvételt készítettünk a Győri Bazilika Zenei Kincsei címmel. A templom gazdag könyvtárában található kéziratokat játszottuk lemezre. Többek között Wagenseil, Istvánffy Benedek, Richter Antal, Albrechtsberger és Rauch műveit. A szerzők egy része a Bazilikában, mint karnagy tevékenykedett, a többiek pedig más módon kötődnek a városhoz.

I Sikerült némi külön forrást is találniuk, vagy a szokásos, szűkös bűdzséből kell kigazdálkodni a születésnap koncertet?

A 40 éves jubileumi ünnepségünkre mód szeresen készülünk. Természetesen egy ilyen nagyszabású rendezvény többletköltséggel jár. A jubileumra való tekintettel a zenekar egy új magyar zeneművet „ren-

delt”, amelyet Madarász Iván ír. Hogy előteremtsem a mű megírásához szükséges anyagiakat, pályáztam a Nemzeti Kulturális Alapnál, és egy komoly összeget nyertünk. Ez a pénz elegendő lesz a mű bemutatására.

I A győriek is átérzik ennek a jubileumnak a fontosságát, s büszkéek a négy évtizede hivatalos együttesükre?

Immáron hét esztendeje 2 zenekari sorozatot rendezünk a Richter Teremben. Elmondhatom, hogy nagyon élő a kapcsolatunk a hangversenybérletek tulajdonosaival. Sikerült rávenni őket, hogy velünk együtt ünnepeljenek Budapesten, a Művészetek Palotájában. Részükre a koncertre való utazást a megvásárolt bérletek mellé, ajándékba adjuk! Azt gondolom, a mi közönségünk megérdemel ennyi figyelmességet a zenekartól, és mi büszkéek leszünk arra, hogy a bérleteseink Európa egyik legjelentősebb hangversenytermében velünk ünnepelnek.

I Gondolom, nagy örömet jelent az is, hogy az évfordulót végre már saját otthonukban, a Richter Teremben köszönhetik.

A Richter Terem léte által okozott öröm folyamatos a mi életünkben. Minden nap boldogan megyünk be a próbákra és a hangversenyekre. Kollégáim a nap jelentős részét töltik el itt. Gyakorolnak, kamarazenélnek, egyszóval itt élnek az életüket. Igazi „második otthonukká” vált.

I Ön már korábban, hivatalossá válása előtt is tagja volt a zenekarnak, negyvenhárom esztendeje vesz részt az együttes életében. Mire emlékszik vissza a legszívesebben muzsikusként, és mire

zenekari igazgatóként ebből az időszakból?

Igazgatóként a Richter Terem nyitőünnepségére. Életem egyik legboldogabb napja volt. Nehezen tudtam elmondani az ünnepi beszédemet meghatódottság nélkül. Amíg álltam a színpadon és beszéltem, közben eszembe jutottak a zenekarral eltöltött hosszú idő viszontagságai is. Remélem, nem tűnik túlzásnak, szinte paradicsomi állapotban érezzük magunkat a Richter Teremben. Szép öltözők, nagy színpad, kitűnő akusztika, kiváló Steinway hangversenyzongora. A jövőben pedig nagyon szeretnénk elérni, hogy egy orgona is legyen a teremben, igazi, nagy, beépített sípokkal. Remélem, ez is megvalósul az előttünk álló 5-6 esztendőben. Mint korábban gyakorló muzsikusz – hiszen 43 éve vagyok tagja az együttesnek és 26. esztendeje lehetek a vezetője –, óhatatlanul párhuzamot vonok a jelen és a múlt között. Trombitás koromban is akadtak nagyon szép pillanatok. A mai napig szívesen emlékszem arra a koncertre, amikor a 70-es évek közepén Kobayashi Ken-Ichiro volt a vendégkarmesterünk. Nagyon szép műsort dirigált: Berlioz: Római karnevál nyitányát, Sztravinszkij: Tűzmadár-balettszvitjét és Muszorgszkij-Ravel: Egy kiállítás képei című darabot. A városi sportszarnokot megtöltötték az érdeklődők, ezer ember volt kíváncsi a hangversenyre. Nagyon nagy siker arattunk! És a végén a karmester engem egyedül állított fel, s ekkor a taps felerősödött. Mint trombitása a zenekarnak, úgy vélem, ennél szebb pillanata nem is lehet a pályámnak. Fantasztikus érzés volt. Utána is, amíg muzsikusként a színpadon ültem, néztem a közönséget, éreztem a belőlük áradó szeretetet, figyelmet, s azt a boldogságot, amit a játékunk szerzett a hallgatóságnak. Ez a mi igazi hivatásunk, és ez a legnagyobb öröm egy koncertező művész számára.

■ Két esztendővel ezelőtt 118 koncertet adtak egy szezonban. Most hány hangversenyen lépnek pódiumra?

Hála Istennek, sokat koncertezünk! Ez természetesen azt is jelenti, hogy a zenekar elismert Győrben, illetve a város falain kívül is. Ebben benne van minden zenekari tag, az irodai és technikai kollégáim, valamint az én munkám is. Szerencsére nem kell alibi próbákat tartani, hogy a statisztikánkat javítsuk, „álműhelymunkára” sincs szükség! Az évadonkénti 90–100 koncert abszolválása komoly, embert próbáló feladat. Itt szeretném Medveczky Ádám karnagy úr személyét megemlíteni, mert nélküle ez a

művészi fejlődés, különösen az utóbbi 10 esztendőben nem jöhetett volna létre. Ahogy Sándor János nélkül sem, aki az alapító karnagy, és akivel az együttes az első lépéseket tette meg. Hatalmas jelentőségű, hogy az ő idejében vált Győr a „modern zene fellegvárává”. Meg kell még külön említenem a hagyományosan jól működő kapcsolatunkat a Budapest, Felső-Dunántúl Filharmónia Kht-val. Koncertjeink 50%-át ők szervezik. Igric György igazgató úrral és Csincsek Réka műsorszerkesztővel több évtizedes múltra tekint vissza közös munkánk.

■ Említette, hogy kiemelten fontosnak tartja a Felvidék magyar lakta területein tartott koncerteket, mert az ott élő fiataloknak ez az egyetlen élő, komolyzenei élménye. Folytatódik ez a sorozat, és az itthoni, iskolai fellépések?

Zenekarunk 15 éve nagyon jó kapcsolatot tart fenn a galántai CSEMADOK szervezettel. Vezetőjük, Mézes Rudolf rendszeresen szervezi a szlovákiai magyar énekkarok számára a Kodály Énekkari Fesztivált. Első alkalommal egy ilyen fesztivál zárókoncertjén szerepeltünk. Kodály Zoltán: Galántai táncok és Psalmus Hungaricus című műveit adtuk elő. Megrázó, katartikus élmény volt a kollégáim és a magam számára is a közönség reakciója erre a hangversenyre. Akkor kezdtünk el gondolkodni azon, hogy hogyan lehetne továbbfejleszteni ezt a kapcsolatot. Az énekkari fesztiválon azóta is rendszeresen részt veszünk. A felvidéki magyar iskolákban, Galántán, Dunaszerdahelyen, Nagymegyeren évente egy alkalommal adunk koncertet. Kifejezetten magyar zeneszerzők műveiből válogatunk. Ezeknek a diákoknak ugyanis ez az egyetlen lehetőségük, hogy zenekarral találkozhassanak, és megismerhessék a nagy magyar zeneszerzők műveit. Természetesen városunkban és a régióban is folytatjuk ifjúsági hangversenyeinket. Évente legalább 40-50 ifjúsági koncerten szerepelünk.

■ Akad a törzsközönségük soraiban olyan, aki negyven esztendeje bűsleges hallgatójuk?

Több kedves hangversenybérletlőnk is van, aki legalább 40 éve rendszeresen hallgatja hangversenyeinket. Ilyen szempontból Győr nem túl nagy város. Szinte családias a hangulat a nézőtérén. Én magam is személyesen ismerem a hangversenybérletlők legalább 80%-át. Egyszer előfordult, hogy egy nagyon kedves régi bérletlőnk 90 éves korában meghalt, és a helye a következő kon-

certen üresen maradt. Szinte egy belső készletést éreztem, hogy a hangverseny elején megemlékezem erről a nagyon kedves idős bácsiról, aki családtagnak számított. Ez nagyon emberi dolog, és az ilyen dolgokra nagy szükségünk van.

■ Tavalay említette, hogy sajnós az együttes jelenlegi anyagi helyzetében még a hangszervásárlás is gondot jelent, s nagyon be kell osztaniuk a támogatási összegeket, a saját bevételeket. Milyennek látja most a pozíciójukat?

Sajnos a mi helyzetünk is olyan, mint az ország gazdasági állapota. Bár közvetlenül nem írja elő számunkra az EU a konvergencia programot, de a gazdasági folyamatok hatnak ránk. Aggódva figyelem a társzenekarok helyzetét, és bizony több esetben hallani az együttesek létszámának csökkentéséről. Az úgynevezett „önkormányzati zenekarok” kategóriájában, amibe mi is tartozunk, elmondhatom, hogy aránylag biztonságos a létünk. A zenekart fenntartó önkormányzat számos tanújelét adja annak, hogy elismeri az együttes működését, és támogatja a társulatot. Költségvetésünk tervezésénél mindig gondolok arra, hogy minden évben tudjunk új hangszert vásárolni. Persze a régebbi instrumentumok karbantartásáról, javításáról is gondoskodni kell. Állítom, hogy a zenekar művészei nagyon sokat dolgoznak, és az így „megtermelt” többletbevétel egy részét is új beszerzésre lehet fordítani. 2007-ben 160%-ra teljesítettük a bevételi tervet. Nem hinném, hogy sok együttesnél fordult elő 2007. decemberben, hogy 8,5 millió forintot tudtunk jutalomra fordítani. Ehhez tényleg arra van szükség, hogy a Győri Filharmonikus Zenekar művészei sokat és fegyelmezten dolgozzanak. Megállapíthatom, hogy az együttes anyagi helyzete stabil. Nem dűskálunk a pénzben, de a keveset jól hasznosítjuk.

■ Mit gondol a készülő művészeti törvényről? Ön szerint ez mennyiben fogja befolyásolni a győri együttes további életét?

A készülő új művészeti törvénnyel kapcsolatban elég sok a bizonytalanság. Persze az sem jó, ha megfelelő törvényi szabályozás nélkül dolgozunk. A félelem az, hogy az új törvénynek egy olyan hatása is lehet, hogy több művészeti együttes számára válik lehetővé a központi forrás elérése. Ez önmagában nem baj, sőt nagyon jó, csak ha a meglévő keretet nem emelik, akkor kevesebb juthat a hivatásos zenekaroknak, kórusoknak. Emlékszem, amikor a 90-es

évek elején közalkalmazottak lettünk, mennyi félelem, kétkedés volt ezzel a státusszal szemben. Mára már világossá vált, hogy vannak ugyan hátrányai ennek a besorolásnak, de sokkal több az előnye, biztonságot ad a zenekarokban dolgozóknak. Lehet, hogy optimistán látom a dolgokat, de tapasztalva a bennünket fenntartó önkormányzat hozzáállását, bízva a központi keret növekedésében, a zenekari művészeink szorgalmának ismeretében, nem aggódom a jövő miatt.

■ Mit terveznek a 41. szezonban?

A hogyan tovább mindig izgalmas kérdés. A 41. hangversenyévadban is szeretném, ha a közönség ugyanúgy látogatná a koncertjeinket, mint eddig tette. A publikum érezhető szeretete nélkül nehéz lenne dolgozni. A zenekari művészek tehetsége, Medveczky Ádám kitartó, következetes

munkája adva van a színvonalas hangversenyekhez. 2008 decemberében lejár a ki-nevezésem, és kiírják a pályázatot a Győri Filharmonikus Zenekar igazgatói állására. Ugyan már 61 esztendő vagyok, de én is megpályázom ezt a posztot, amit 1982. óta, azaz 26. esztendeje töltök be. Drukkolok, hogy sikerüljön, mert azt gondolom, hogy az eddig szerzett tapasztalataimat, ismereteimet a magyar zenei életben, a zenekar javára tudom hasznosítani.

■ Beszélgettünk arról is tavaly, hogy örülne, ha ismét nőne a zenész hivatás presztízse. Lát ebben valami előrelépést?

Az azóta eltelt időben sajnos pozitív irányba nem változott a zenész hivatás presztízse. Sőt, ha lehet, a helyzet még rosszabb. De ez sajnos nem csupán a zenei területre értendő. Általános jelenségnek lehetünk szemtanúi...

■ Hogyan ünnepelné a legszívesebben az együttes fél évszázados jubileumát?

10 év múlva 2018 írunk, én remélem a 71. esztendőmet töltöm be, s bízom abban, hogy az utánam következő igazgató töretlenül viszi tovább a megkezdett munkát. Abban is hiszek, hogy a város akkori vezetése ugyanúgy szívügyének tekinti majd a zenekar segítségét, akár csak a mostani. Remélem, sok tehetséges fiatal muzsikus lesz tagja a Győri Filharmonikus Zenekarnak. Addigra talán a zenész hivatás megbecsülése is a helyére kerül, és a zenekar tagjai jó anyagi körülmények között élhetnek, dolgozhatnak. Az 50 éves jubileumi koncerten szeretném látni a színpadra beépített orgonát. Az ünnepi hangversenyen arra fogok gondolni, hogy köszönettel tartozunk az elődök áldozatos munkájának, hiszen miattuk érhattük meg ezt a fél évszázadot...

Fővárosi koncerttel ünnepeli jubileumát a győri együttes

Medveczky Ádám több mint egy évtizede irányítja a zenekart

Naponta ingázik a főváros és Győr között, hiszen a Filharmonikusok vezetésével az Operaház karmestere és a Zeneakadémia docense. Medveczky Ádám azonban így érzi teljesnek az életét. A „folyók városát” nagyon megszerette, elvarázsolta a Rába-parti település barokk óvárosa. Az együttesrel folytatott munkát is élvezi, örül annak, hogy estéről-estére egyre gazdagabb repertoárral léphet pódiumra a zenekar, és fontos szereplője a hazai zenei életnek. A karmester sok ifjúsági hangversenyt dirigál, nagyon lényegesnek tartja a közönségnevelést. Az együttes 40. jubileumára különleges, budapesti koncerttel készül, csak az bántja kissé, hogy a zenekar még ebben az ünnepi esztendőben sem kap túl sok figyelmet a helyi médiától.

■ Ennek a negyven esztendőnek a történetéből ön is jelentősen kivette a részét, hiszen már tizenegyedik esztendeje áll a Győri Filharmonikus Zenekar élén...

A Postás Zenekarnál töltött évek után éppen volt szabad kapacitásom, amikor az együttesnél Koncz Tamás utódját keresték, s örömmel mondtam igent a felkérésükre. A zenekarral szinte az első perctől kezdve remekül tudunk együttműködni, s azt tapasztalom, hogy a tagoknak jó a hozzáállása, mindenkit a jó szándék hajt. Bár a győri muzsikusok élete sem könnyű, hiszen a zenekar mellett mindenkinek akad egyéb munkája. Sokan tanítanak, mások a színház együttesében is játszanak, mert sajnos, a zenekari fizetések elég alacsonyak...

■ Milyennek látja az együttes helyzetét?

Évek óta komoly megszorításokkal kell számolnunk. A büdzsénk nagyon szűkös, a költségvetésünkéből kell kigazdálkodnunk a szólistákat, az utaztatást, s bizony a

pénztelenség a műsorösszeállításokra is rányomja a bélyegét. Akad ugyanis számos olyan darab, amit nagyon szívesen mutatnánk be az együttessel, de a kottakölcsönzés ára, s a magas jogdíjak miatt néhányról le kell mondanom... A bérleteink árát is kénytelenek voltunk emelni, ez a tendencia azonban mindenütt jellemző, sajnos ez kor- és kórkép... Azért szerencsére így is akad Győrben stabil közönségtáborunk, a koncertjeinkre rendszeresen megtelik a hangversenyterem. A közönségnevelést pedig Baross Gáborral együtt nagyon fontosnak tartjuk, az ifjúsági hangversenyek kiemelt helyet kapnak a programunkban. Ezekkel a sorozatainkkal nemcsak Győrben, hanem a környező városokban, sőt még az országhatárokon kívül is szerepelünk. Ha ezeknek a koncerteknek a hallgatói közül csak néhányat magával ragad a muzsika, már akkor megérte! Hiszek abban, hogy az ifjúság hajlik a jóra, csak példát kell mutatni a gyerekeknek, s választási lehetőséget kínálni. Akadnak iskolák, ahol nagy siker a fellépésünk, de van olyan hely is, ahol a gyerekeknek fogalmuk sincs arról, hogyan kellene egy hangversenyen viselkedniük... Hát, erre is meg kell tanítani őket, s minél több koncertre elvinni a kicsiket, mert bízom abban, hogy a muzsikával tényleg meg lehet fogni az ifjúságot.

■ *Tizenegy esztendővel hogyan kezdett neki a zenekarépítésnek, melyek voltak a legfontosabb lépések?*

A leglényegesebbnek a klasszikus stílus el-sajátítását tartottam akkor és ma is. Fontos, hogy az együttes repertoárján minél gyakrabban szerepeljenek Haydn és Mozart művei. Emellett mindennap figyelünk a hangzásra, csiszoljuk a technikát. Örömmel tapasztalom, hogy a zenekari hangzás egyenletes, puha és nem agresszív, a pianók halkán, expresszíven szólalnak meg. A hangzás kép és a kifejezés számomra a legfontosabb. Emellett teljes és változatos, a barokktól a kortárs zenéig ívelő repertoár kiépítésére törekszem. A klasszikus darabok mellett Debussy, Ravel, Stravinsky, Poulenc, Hindemith, Respighi kompozícióit is szívesen tűzöm műsorra. Egyébként hárman, a Filharmónia képviselőjével, Csincsek Rékával, valamint a zenekar igazgatójával, Baross Gáborral közösen szoktuk összeállítani a programot. Az együttes jól dolgozik, a koncertek színvonala egyenletes, nem játszunk alárendelt szerepet az ország zenei életében. Éppen mostanában vettem elő a Művészetek Palotájá-

ban adott, farsangi koncertünk rádiófelvételét és elégedett voltam a hallottakkal.

■ *A Győri Filharmonikusok repertoárján jelentős hely jut a kortárs daraboknak, amiért már számos Artisjus-díjjal jutalmazták az együttest.*

Igen, ebből az elismerésből én magam is részesültem. Kötelezőnek érzem ezeknek a műveknek a bemutatását, bár a közönség számára kissé kemény diót jelentenek. Igyekszünk szendvicsként, a slágerdarabok közé ügyesen becsempészni a modern kompozíciókat.

■ *Az utóbbi évek zenekari történetének talán legfontosabb epizódja az volt, hogy hét esztendővel ezelőtt beköltöztek végre saját otthonukba, a Richter Terebbe.*

Bár remek itt lakni, még ezen a helyen sem könnyű feladat elérni azt, amiért annyit harcolok, a szép hangzást. Sokat kellett kísérleteznie a szólamok elhelyezésével, míg nagyjából elégedett lettem az eredménnyel. A zenekar számára egyébként az a fő feladat, hogy 16 hangversenysorozat adjon, s arra kimondottan büszke vagyok, hogy idén már saját oratórium sorozatot is indíthattunk, mert szerencsére, van rá igény a városban. Annak is örülök, hogy külföldi felkéréseink is akadnak, idén például a milánói Verdi konzervatórium nagyszínházába kaptunk visszahívást.

■ *Hogyan ünneplik a jubileumot?*

Az volt a tervünk, hogy az elmúlt év decemberében Sándor János, az egykori karmester dirigál majd egy jubileumi estet, ez az elképzelés azonban betegsége miatt meghíúsult. Így a fővárosban, a Művészetek Palotájában lesz az ünnepi koncertünk, 2008. április 26-án, ugyanis a Győri Filharmonikus Zenekar 1968. márciusában vált hivatalos együttesé. Egyébként Sándor János, akárcsak én, timpanistából lett karmester. Úgy vélem, egy dirigens akkor tanulja a legtöbbet, ha maga is muzsikál, részese az együttes munkájának. Ezeknek a tapasztalatoknak veszi a legnagyobb hasznát később, s ekkor tanulja meg azt is, mi alapján ítélnék meg egy karmestert az együttesen belül... A budapesti koncert egyébként a szimfonikus körkép sorozatának a része, s ezen az esten Jandó Jenővel ősbemutatóként előadjuk Madarász Iván II. zongoraversenyét. Emellett a programban Muszorgkij Egy kiállítás képei című alkotása és Dvořák Karnevál-nyitánya szerepel.

■ *A következő szezon milyen különlegeségeket tartogat az együttesnek?*

Jövőre műsorra tűzzük például a Mandarinszvitet, de a programban szerepel Ravel Daphnis és Chloé című zenekari szvitje is. Emellett nagyon fontosnak tartom, hogy Erkel, Liszt, Kodály és Bartók kompozícióit is műsoron tartsuk. De a könnyebb műfaj is megjelenik, hiszen játszunk operett-darabokat, Strauss-műveket, s Balogh Sándor harsonás kollégám világlágerekből készült átíratát. Így szimfonikus könnyűzene szintén szerepel a programban. A Puccini-év kapcsán operaprodukcióban is részt veszünk a Fertőrákosi Barlangszínházban. Szintén rendhagyó előadás lesz a kilenc tenor-gála, amelyen a Győri Filharmonikusok muzsikálnak. A változatosság mindig fontos, nemcsak a közönség, hanem az együttes számára is. S annak szintén nagyon örülök, hogy sokan szívesen jönnek dirigálni, hiszen vezényel nálunk Berkes Kálmán, Philippe de Chalendar, Antal Mátyás, Sándor János és Drahos Béla.

■ *S mi a zenekarépítésének következő lépcsőfoka?*

Létszám-bővítés az álomom, mert elég kevesen vagyunk. Reményeim szerint a szólamokban egy-egy félállással nő az együttes.

■ *Nem fárasztja ez a háromlakiság, a folyamatos ingázás a főváros és Győr között?*

Így teljes az életem. S a zenén kívül nem érdekel egyéb foglalkozási ág, és nem is értek máshoz. Évente körülbelül nyolcvan koncerten és harminc operaelőadáson lépek a karmesteri pulpitusra. Dirigálok az Operaházban, Győrben, ahol a szimfonikusok mellett a színházban is vezényelek. Az akadémián docensként dolgozom, s a volt énekes növendékeim közül sok művészt hívok le Győrbe is énekelni. A karmester szakos hallgatóknak pedig korrepetíciót tanítok, bár úgy vélem, ennek a mesterségnek a lényege nem tanítható igazán...

■ *A családjából is akad, aki ezt a hivatást választotta, hiszen fia, Medveczky Szabolcs a Győri Nemzeti Színházban korrepetitor.*

Ő is végzett ütőhangszeres, s nagyon élveztem, hogy most a győri Parasztecsület-Bajazzók premier kapcsán együtt dolgozhattam vele, közösen próbáltuk a darabot. Ő az egyetlen, aki az öt gyerekem közül zenész lett, de így van ez rendjén...

„Kulturális összefogás kezd Győrben kialakulni”

Dr. Ottófi Rudolf szerint a zenekar nélkül szegényebb lenne a város

Győr város alpolgármestere, Dr. Ottófi Rudolf örömmel hallgatja meg az együttes koncertjeit. Úgy véli, a Győri Filharmonikus Zenekar kulturális missziót tölt be, hiszen igyekszik megszerettetni az ifjúsággal a komolyzenét, emellett pedig emlékezetes estékkel ajándékozza meg közönségét.

I Milyen a kapcsolata az együttesel? Rendszeresen meghallgatja a Győri Filharmonikus Zenekar koncertjeit?

1978 óta járok a bérleti előadásaira, néha egy-egy bérleten kívüli hangversenyüket is van szerencsém meghallgatni, s egyébként is komolyzene-rajongó vagyok.

I Milyennek látja ezt a négy évtizedet, s mit emelne ki az elmúlt évek történelméből?

A négy évtized során folyamatos fejlődést mutatott a zenekar, amely ma méltán egyik sikeres együttese Magyarországnak. Eredményeit már többek között Milánóban, Bécsben is elismerik. A Győri Filharmonikusok végigjárták a nagy klasszikus darabokat, nagy tetszést aratva koncertjeikkel. Számomra az egyik legszebb sikert Csajkovszij Olasz capricciójának előadása jelentette, néhány évvel ezelőtt. Ami fontos, hogy kezd kialakulni egy kulturális összefogás Győrben, és a zenekar is kacérkodik az a gondolattal, hogy más művészeti ágakkal közös produkciókat hozzon létre.

I Ebben a jubileumi esztendőben tudnak valami külön támogatást nyújtani a társulatnak?

Természetesen erőnkhez mérten segítjük az együttest, mert nélkülük Győr kulturális élete szegényebb lenne.

I Ön szerint milyen szerepet tölt be a zenekar a város életében és a magyar zenei életben?

Évről-évre megjelenik a Művészetek Palotájában is az együttes, s ezek a fellépések Győr hírnevét öregbítik az országban. Úgy

vélem, a zenekar kulturális missziót tölt be. Nagyon népszerű az együttes a győri zene-rajongók körében, hálásak az itt élők a zenekar teljesítményéért.

I A városvezetés mit tud tenni azért, hogy az együttes kedvezőbb helyzetbe kerüljön?

Igyekszünk a városmarketingbe is bevonni a zenekar programjait, és felkérjük őket fesztiváljainkon való közreműködésre.

I Mit tartanak az együttes legfontosabb feladatának?

Azt, amit egyébként is remekül művelnek, hogy igyekeznek megszerettetni a zenét a feltörekvő, polgárosodó réteggel és az ifjúsággal. Temérdek iskolai koncertet adnak, emellett felhasználják azt az óriási előnyt, melyet Győr nyújt a zenei képzés területén, hiszen a zenei képzés a városban az óvodától a felsőoktatásig ível.

I Milyen elvárásokat támaszt a fenntartó a zenekarral szemben a következő években?

Azt szeretnénk, hogy folytassa zenei népszerűsítő programját, és ajándékozza meg a zenerajongókat emlékezetes estékkel.

I Mit kívánna a következő kerek jubileumra, az együttes ötvenedik születésnapjára?

Azt, hogy még több, szép külföldi sikert érjenek el, és szeretném, ha a Művészetek Palotájában is többször léphetnének fel évente. Ahogy fontos az is, hogy a következő években is folytassák a Győri Székesegyház zenei kincsei című CD-sorozatuk felvételeit.

R. Zs.

Az oktatási és kulturális miniszter 7/2008 (III. 15.) OKM rendelete

a helyi önkormányzatok részére a hivatásos önkormányzati zenekarok és énekkarok működésére adható 2008. évi támogatások igénybevételeinek rendjéről

A Magyar Köztársaság 2008. évi költségvetéséről szóló 2007. évi CLXIX. törvény 5. számú mellékletének 8. pontjában foglalt felhatalmazás alapján, az oktatási és kulturális miniszter feladat- és hatásköréről szóló 167/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. §-ának d) pontjában meghatározott feladatkörében eljárva – a pénzügyminiszter feladat- és hatásköréről szóló 169/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. §-ának a) pontjában meghatározott feladatkörében eljáró pénzügyminiszterrel és az önkormányzati és területfejlesztési miniszter feladat- és hatásköréről szóló 168/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. §-ának a) pontjában meghatározott feladatkörében eljáró önkormányzati és területfejlesztési miniszterrel egyetértésben – a következőket rendelem el:

1. §

(1) E rendelet hatálya a hivatásos önkormányzati zenekart és/vagy énekkart fenntartó vagy hivatásos önkormányzati zenekart és/vagy énekkart támogató helyi önkormányzatokra terjed ki.

(2) E rendelet alkalmazásában hivatásos önkormányzati zenekar és énekkar (a továbbiakban együtt: együttesek) a helyi önkormányzat által létrehozott és fenntartott költségvetési szervként működő együttes, továbbá a helyi önkormányzat által alapított és kizárólagos tulajdonában lévő, és a helyi önkormányzattal közhasznú megállapodást kötött közhasznú vagy nonprofit társasági formában működő szervezet, valamint az olyan önálló jogi személyiségű hivatásos együttes, amellyel, vagy amelynek fenntartójával an-

nak működtetésére a helyi önkormányzat 2007. szeptember 1-je előtt megkötött, hosszú távú – legalább 5 éves – közszolgáltatási szerződéssel rendelkezik.

2. §

Az 1. § (2) bekezdésében meghatározott együttesek közül az részesülhet a támogatásból

a) amelynek alaptevékenysége komolyzenei művek előadása,

b) amely többségében felsőfokú szakirányú végzettséggel rendelkező tagjait a fenntartó által vagy a közhasznú megállapodásban, illetve a közszolgáltatási szerződésben megállapított – az alaptevékenység ellátásához szükséges, a szakmai normáknak megfelelő létszámban – tartós, legalább 1 éves munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban foglalkoztatja, és

c) amely az alaptevékenység ellátásához szükséges, megfelelő tárgyi feltételekkel, valamint önálló művészeti és adminisztratív vezetéssel rendelkezik.

3. §

A központi költségvetés által az együttesek működési kiadásaira a 2008. évre előirányzott 1010 millió Ft-ot az érintett helyi önkormányzatok olyan célok megvalósításához igényelhetik, amelyek elősegítik a hivatásos együttesek művészi színvonalának emelését és javítják azok tevékenységének feltételeit.

4. §

(1) A 3. §-ban meghatározott összegből a helyi önkormányzatok igénybejelentés alapján részesülhetnek támogatásban.

(2) A támogatás mértékét a helyi önkormányzatok által szolgáltatott adatok, valamint az együttesnek a központi költségvetésből juttatott egyéb bevétele figyelembevételével, az Oktatási és Kulturális Minisztérium (a továbbiakban: minisztérium) illetékes szakmai területe, valamint a reprezentatív szakmai és érdek-képviselői szervek által delegált tagokból álló szakmai bizottság javaslata alapján az oktatási és kulturális miniszter (a továbbiakban: miniszter) állapítja meg. A szakmai bizottság tagjait a miniszter kéri fel.

5. §

(1) A támogatás igényléséhez az érintett helyi önkormányzatoknak az alábbi dokumentumokat és adatokat kell megküldeniük 6 példányban;

a) az igénylő neve, székhelye (címe), telefon- és telefax száma, valamint elektronikus elérhetősége;

b) az igényelt támogatásból megvalósítani tervezett tevékenységek, feladatok ütemezése, és azok költségigényének részletes ismertetése költségnemenkénti bontásban;

c) a helyi önkormányzat által fenntartott vagy

támogatott együttes javára az önkormányzati költségvetési rendeletben meghatározott – a beruházási és felújítási előirányzatokkal csökkentett – önkormányzati hozzájárulás összegéről szóló kimutatás együttesenkénti bontásban;

d) az együttes alapító okiratának vagy a közhasznú, illetve a közszolgáltatási szerződésének a fenntartó által hitelesített másolata;

e) a *melléklet* szerinti megfelelő adatlap az együttes által kitöltve és a helyi önkormányzat által ellenjegyezve;

f) a 2007-ben elnyert támogatás felhasználásáról szóló, az együttesnek a helyi önkormányzathoz benyújtott szakmai beszámolójának másolata.

(2) Az igénybejelentéshez csatolni kell az igénylő aláírt nyilatkozatát:

a) az igénybejelentésben foglalt adatok, információk, dokumentációk helytállóságáról,

b) az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 15. §-a szerinti rendezett munkaügyi kapcsolatokról,

c) arról, hogy a megvalósítani tervezett feladat vonatkozásában más pályázaton részt vett-e, illetve milyen más állami és egyéb támogatást vesz igénybe,

d) arról, hogy nincs 60 napon túli, az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény 178. §-ának 20. pontja szerinti köztartozása.

(3) Nem nyújtható támogatás olyan igénylő részére, aki

a) a támogatás iránti igénybejelentésében valótlán vagy megtévesztő adatokat szolgáltatott,

b) e rendelet kihirdetését megelőző 5 évben az államháztartás bármely alrendszeréből folyósított támogatást a támogatási szerződésben megjelölt céltól részben vagy egészben eltérő célra használta fel, vagy azzal nem számolt el,

c) nem tett eleget valamely, az elbírálást érintő jogszabályi kötelezettségének.

6. §

A helyi önkormányzatok a támogatást a Magyar Államkincstár illetékes Regionális Igazgatóságai (a továbbiakban: Igazgatóság) útján igénylik 2008. március 17-ig (postára adás dátuma szerint). Az Igazgatóság az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 64/B. §-a (3) bekezdésének megfelelően megvizsgálja a támogatási igényt, és legkésőbb 2008. április 4-ig véleményével együtt továbbítja a minisztériumnak. Az Igazgatóság a helyi önkormányzatok számára a hiányok pótlására legfeljebb nyolc napos határidőt ad.

7. §

(1) A döntést a minisztérium közzéteszi a honlapján és 2008. április 22-éig értesíti a tá-

mogatásban részesült helyi önkormányzatokat, ezzel egyidejűleg az érintett önkormányzatok és a részükre jóváhagyott támogatási összeg jegyzékét utalványozás céljából megküldi az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztériumnak.

(2) A megítélt támogatást egy összegben a Magyar Államkincstár folyósítja 2008. április 26-áig a helyi önkormányzatok költségvetési elszámolási számlájára.

8. §

(1) A helyi önkormányzat a támogatás rendeltetésszerű felhasználásáról 2008. december 31-i határnapig, a mindenkori zárszámadás keretében és rendje szerint köteles elszámolni. A támogatásnak a 2008. december 31-én feladattal terhelt maradványával a tárgyévét követő év június 30-ig kell elszámolni.

(2) Amennyiben a helyi önkormányzat a támogatást vagy annak egy részét jogtalanul vette igénybe, azt nem a megjelölt feladatra használta fel, vagy a támogatások igényléséhez valótlán adatot szolgáltatott, a támogatást a központi költségvetés javára köteles visszafizetni. A jogtalanul igénybe vett összeg után a helyi önkormányzat a jegybanki alapkamat kétszeresének megfelelő mértékű kamatot fizet a jogtalan igénybevitel napjától a visszafizetés napjáig.

(3) A támogatások igénybevitelének és az elszámolás szabályszerűségének vizsgálatát az Igazgatóságok végzik.

(4) A támogatások felhasználását – az erre külön jogszabályban meghatározott szerveken túlmenően - alkalomszerűen, helyszíni ellenőrzés keretében a minisztérium is ellenőrizheti.

(5) Ha a helyi önkormányzat a költségvetési rendeletében e célra saját forrásból tervezett támogatását csökkentti, az eredeti előirányzat és a ténylegesen teljesített saját támogatás után számított zenekari, énekkari működtetési támogatás különbözetére nem jogosult, köteles azt a központi költségvetésnek visszautalni.

9. §

(1) Ez a rendelet a kihirdetését követő napon lép hatályba és 2009. július 1-jén hatályát veszti.

(2) A helyi önkormányzatok részére a hivatásos önkormányzati zenekarok és énekkarok működésére adható támogatások igénybevitelének rendjéről szóló 5/2007. (II. 13.) OKM rendelet 2008. július 1-jén hatályát veszti.

Dr. Hiller István s.k.
oktatási és kulturális miniszter

Panaszkodás helyett...

Az Új Magyar Zene Fórum 2009

nem egy szervezet, hanem

egy versenynek a neve. A nagy-

szerű kezdeményezés Gőz László,

a Budapest Music Center

vezetőjének és Kiss Imre, a MŰPA

vezérigazgatója nevéhez fűződik

– Azt álmodtuk meg – emlékezik vissza Gőz László – hogy létrehozunk egy zeneszerző versenyt, amit 2 évente rendezünk és új művek születését segítjük ezáltal. Hosszú előkészítés után felkerestük az Artisjust, amely az egyik külön díjat adja, az Oktatási és Kulturális Minisztérium biztosítja a díjak másik részét. A Telekom Szimfonikus Zenekar és az UMZE az új művek bemutatására vállalkozott. Olyan kiváló szakemberek a zsűri tagjai, mint Batta András, Hamar Zsolt, Jenei Zoltán, Soproni József, Rácz Zoltán. Sokat törtük a fejünket, hogy lehet azt megfogalmazni, hogy Magyarországon kívül élő magyar zeneszerzők is részt vehessenek a versenyen. Végül azt találtuk ki, hogy minden olyan szerző, aki magyarnak érzi magát, jelentkezhet. Azt gondolom, hogy egy svéd, akinek semmi köze Magyarországhoz, nem fog jelentkezni, de ha mégis, akkor úgy veszszük, hogy magyarnak érzi magát. Van például egy IKZE nevű zenei társulás, amelyből sok fiatal zeneszerzőt várunk. Húsz- harminc év alatt nagyon sokat változott a zeneszerzés, s van egy olyan új generáció, amit mi nagyon nem ismerünk. Más európai országban ez mindennapos dolog: nem egy, hanem jóval több verseny van kiírva. Azt szoktuk mondani, hogy zenei nagyhatalom vagyunk ezért ki kell forgatnunk a földből ezeket a terméseket. Ezzel a versennyel, és a magas díjakkal remélhetőleg új művek megszületését váltjuk ki. Ma

már mint a fehér holló, olyan ritka, hogy egy zeneszerző megrendelésre ír. Nem látom azt a pillanatot, amikor egy multinacionális cég vezetője telefonál és megrendel a szerzőtől egy szakrális darabot. Pedig a zene-történet tele van megrendelésekkel, a 19. század végéig ez mindennapos dolog volt. A 20. században is folytatódott ez a folyamat, Ligetinek számos megrendelésre írt darabja van, Eötvös Péter operáinak nagy része is megrendelésre készült. Be is mutatják, és óriási sikerrel játsszák is őket. Mi nagyra vagyunk a zeneszerzőinkkel és ők meg is érdemlik ezt, de nem tudjuk őket promtálni, nem foglalkoztatjuk őket. Panaszkodás helyett a MŰPA és BMC ezt a dolgot kezébe vette és remélhetőleg egy olyan magas nivójú verseny bontakozik ki, ami nagy ügy lehet a magyar zenei életben.

■ Akusztikus hangszerekre szól a kiírás, vagy lehet számítort, modern hangkeltő eszközöket is használni?

Nem zártuk ki, sőt jeleztük is, hogy hozott vagy előre komponált, elektronikát használó darabokat is fogadunk. Meghatároztuk a vonósok, fúvósok, ütősök maximális számát mind a kamarazenei, mind a szimfonikus zenekari összeállításnál, de nem mondtunk minimumot. A kiírást rengeteg zeneszerzővel egyeztetettük, s van egy tudatos törekvésünk, hogy a Magyarországon működő szimfonikus zenekarok a mából, az abszolút kortárs zenéből is próbáljanak meríteni. Ha kétéves rendszerességgel kiírjuk a versenyt, akkor egyrészt fiatal zeneszerzőket pozícióba hozunk, másrészt a zenekaroknak megmutatjuk, hogy vannak új szerzők és darabok. Mert ha arról van szó, hogy „játsszunk kortárs zenét!”, akkor nagyjából a standard 100 műhöz szoktak nyúlni. Nekem vesszőparipám, hogy újabb és újabb kortárs művek megszólaljanak, persze nem aratok vele mindig nagy sikert, mert sok esetben nagyon macerás egy kortárs darabot eljátszani. És nem is biztos, hogy jók azok a darabok. A bevált, negyvenötven évvel ezelőtt írt darab is kortárs zene és ezekhez sokan szívesebben nyúlnak vissza. Egy zenész a pályafutása 20-25 éve alatt mindenképpen kell, hogy a saját korából származó műveket is játsszon, nem csak Bachot és Mozartot. Sokszor hallottam szervezőktől, hogy „nem fogok bíbelődni azokkal a szerzőkkel, akik után jogdíjat kell

Gőz László

fizetni,” inkább játszunk Vivaldit. Ezután nem csoda, ha a magyar szerzők úgy gondolják, nem érdemes darabot írni, úgyse adják elő. Arról nem is beszélve, hogy a kottakiadás is milyen bonyolult dolog. Nem mi találtuk föl a zeneszerző versenyt, volt már Magyarországon erre törekvés, de állandó rendszerességgel megjelenő magyar zeneszerzői verseny nincsen. Mi ezt szeretnénk megvalósítani bár mint tudjuk, az első mindig a legnehezebb, a második meg azért izgalmas, hogy vajon meg tudjuk-e majd ugyanolyan színvonalon csinálni, mint az elsőt. Ha az ötödiken túl leszünk, akkor azt hiszem már olyan nagyságrendű eseménye lesz ez a magyar zenei életnek, hogy nem lehet letolni majd az útról.

■ Most tebát hagyományt kívánnak teremteni a kétévenként jelentkező zeneszerző versennyel.

Igen, a BMC és a Művészetek Palotája erre hozta létre az Új Magyar Zene Fórumot. A MŰPA megnyitása óta nagyon jó az együttműködés köztünk. Bizonyos körökben polgárpukkasztónak számítók, más körökben nagy tetszést kiváltó dolgokat csinálunk együtt. Az idősebb generációba tartozó zeneszerzők is nagy örömmel fogadják a dolgot, bár mi a kiírásban megszabtuk a korhátárt.

I 40 év?

Igen. Megnéztük Európa legnagyobb kiírt versenyeit. Ezt általában az állami kulturális intézetek hozzák létre. Nálunk a Kulturális Minisztérium bizonyos dolgokban nagyon átgondolt, de bizonyos dolgokban teljesen koncepciótlan. Ha egy – a mi esetünkben – magánintézmény és egy állami intézmény így összefog és ezt a Kulturális Minisztérium örömmel fogadja sőt támogatja, akkor a dolog rendben van.

I Épül az új Kortárszenei Központjuk. Hol és mikor lesz kész?

Hát ez egy nagy halálugrás. A BMC-ben mi már 12 éve dolgozunk, nem csak kiadóként hanem Zenei Információs központként is és van egy ingyenesen használható százezres állományal rendelkező könyvtárunk is.

I Bejövök az utcáról és keresgélek egy témában – beiratkozási díj nélkül?

Igen. Maga bejön, bármit elvihet: kottát, cd-t. Több mint huszonkétezer hangzó anyagunk van.

I És vissza is kerülnek a dolgok?

Persze. Van egy állandó körünk, főleg zenészek, zeneakadémisták, konzisok, néhány kutató, és jó pár „civil”, akik rendszeresen járnak hozzánk. A könyvtár állománya három részből tevődik össze. Volt a Zenei Tanácsnak egy úgynevezett hagyatéki könyvtára, ez több mint hatvan éves. Egy-egy zeneszerző erre a könyvtárra hagyta a gyűjteményét. A második rész a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolának a híres Semmelweis utcai könyvtára, ami rengeteg kutatnivaló historikus anyagot tartalmaz. A harmadik részbe meg négy éve vásárolunk a cd-eket, partitúrákat, könyveket. Szépen nevelgetjük ezt a könyvtárat, ez lesz a kortárszenei központ egyik fontos része. A másik egy 300 fős kamaraterem, ami elsősorban kortárszenei hangversenyeknek ad majd helyet. Ezen felül van egy Jazz klub, az irodák és egy hangstúdió. A Music Forum egyben egy nagy kurzus-központ is szeretne lenni, ugyanis várhatólag 2010-től ide költözik az Eötvös Péter névvel fémjelzett Eötvös Intézet, ami egy óriási lépés lesz mind az európai, mind a magyarországi zenei életben – főleg a fiatalok számára.

I Hol épül ez az intézet?

A IX. kerületben, a Mátyás utcában, az új Közgazdaságtudományi Egyetem mellett, nagyon központi helyen. Teljes mértékben magánintézmény, mert így talán biztosíthatjuk, hogy amit elkezdünk az fenn is marad

hosszú évtizedeken keresztül. Meggyőződésünk, hogy a kortárs zene sok zenét szerető embert érdekel, csak rossz formában jut el hozzájuk. Jó példa erre az UMZE Kamaragyűttes, amelynek e koncertjeire egyre több fiatal jár. Ez nem jelenti azt, hogy az UMZE nem játszik soha ún. régi zenét, de azt jelenti, hogy a kortárs zene a profilja. Az UMZE művészeti vezetőjét idézem, aki sok nyilatkozatában mondja azt, hogy „nekünk Schönberg, Webern, Sztravinszkij, Ligeti, Kurtág a klasszikus és utána jönnek a ma élő és alkotó fiatal szerzők. Az kortárszenei központ működéséből adódóan várhatólag sok új zenemű fog megszületni, ugyanis egyfajta melegházat kívánunk biztosítani a fiatal magyar zeneszerzőknek és előadóművészeknek. Reményeink szerint friss kapcsolatokat tudunk majd kiépíteni a világ számos országába.

I Ha elkészül a kortárszenei központ, akkor átkerülnek a zeneszerzői verseny koncertjei ide és a MÜPA-tól elválnak?

Semmiképpen nem akarunk elválni a Müpától. A központ neve Music Forum Budapest lesz – erre rímel a zeneszerzői verseny neve: Új Magyar Zenei Fórum 2009. A versenyt két olyan helyszín írja ki, ami teret ad a kortárszenének. A MÜPA hangversenytermében férnek el a szimfonikus zenekarok, a mi koncerttermünk kamaradarabok előadására lesz csak alkalmas.

I Az Új Magyar Zenei Fórum 2009 megjelöléssel miért utalnak a zeneszerzői verseny kiírásakor már a jövő évre?

Azért, mert ez egy folyamat. A kiírás már mindenki számára elérhető akár a BMC, akár a MÜPA honlapján, de maga a döntő 2009-ben lesz, akkor kerülnek a művek nyilvánosságra.

I Az csodálatos, hogy ennyire törődnek a kortárs zeneszerzőkkel és előadókkal, de a közönséget sem szabad kihagyni a játékból. Kap-e a közönség háttér információkat, tájékoztatást a művekről? Gondolnak-e arra, hogy más eszközökkel is megnyerjék koncertlátogatókat a kortárs magyar zene ügyének?

Hogyne, azért építjük ezt a házat, s ezért juttatjuk el a kiírást minden létező fórumhoz, hogy nagyobb nyilvánosságot kapjon a dolog. Mi tizenkét évvel ezelőtt mint zenei információs központ alakultunk meg, s nagyon komolyan vettük azt a magunk által kitalált feladatot, hogy az összes létező magyar zenedarab adatait feldolgozzuk, hangfelvételeiket digitalizáljuk és egy olyan információs és multimédiás adatbázist

építsünk ki, ami mindenki számára hozzáférhető ingyenesen. Ez egy koncepcionálisan felépített dolog, aminek a megcélzott alanya természetesen a közönség, mert hiába van jó szerző, jó előadó, ha nincs közönség. Egy példát tudok mondani: a Mezzo TV. Mindent, ami Európában történik a zenei életben, tőlük meg lehet tudni. S a Mezzo TV 30%-a kortárs zene. Ami azért meglepő, mert azt gondolná az ember, hogy erre nincsen szükség. Amíg nem volt a Mezzo, sokan azt mondták, ezek hallgathatatlan hülyeségek. S most a Mezzo egy abszolút virágzó, jól menő televízió. Egy olyan réteget szólít meg, amelyek nyitott az ilyen zenére, s érdeklik a zenei információk. A koncertszervezők és a mindenkori kulturális tárca dolga az, hogy megtalálja ezt a kapcsolatot.

Volt egy időszak, amikor mindenki azt mondta: jaj, csak Bartókot ne! És ma már a legjátszottabb tíz szerző között van Bartók Béla. Egy másik példa: a világ legkeresettebb operaszerzőjét úgy hívják: Eötvös Péter. Franciaországban harminc előadás volt a Három nővérből, nálunk igazából egy, mert a másik estén meghívott vendégek töltötték meg a nézőteret. De bízunk az új operavezetésben, bízunk az olyan zenekarokban, mint ebben az esetben a Telekom, amelyek felvállalta, hogy az új műveket mutat be.

I Van egy előzsűri és van a „főzsűri”. Kik lesznek az előzsűriben a tagok és miért van szükség kettős zsűrőre?

Ez európai gyakorlat, hogy az elő zsűri megkönnyíti a fő zsűri munkáját azzal, hogy előválogat. Olyan zeneszerzők kellenek ide, akik nyitottak, jártasak a kortárs zenében, nem ijednek meg az újdonságoktól és természetesen tudnak partitúrát olvasni. Az elő zsűri névsora még egyeztetés alatt van. Az ő döntésük alapján négy kamarazenei és négy nagyzenekari darab partitúrája jut be a döntőbe, s ezek a darabok meg is szólalnak majd, ami lényegesen megkönnyíti a fő zsűri munkáját. Ez nem egy „Megasztár,” a közönség nem fog szavazni, meg nem fogja közvetíteni a TV.

I Kár...

De a döntőt hallhatja a közönség! Az MR3 Bartók Rádió is a zeneszerzőverseny mellé állt és élőben közvetíti a kamarazenei és a nagyzenekari verseny döntőjét is.

I Talán mégis csak lehetne a közönségnek, hallgatóknak is szavazati joguk!

Hát nem tudom, ha technikailag megoldható...

Csonka András, a Művészetek Palotája vezérigazgató-helyettese szerint, a MÚPA kiemelten kezeli a kortárs zenét

Számunkra azért volt fontos ehhez az üggyhöz csatlakozni, mert a Művészetek Palotája a hazai zenekaroknak és előadóművészeknek igen tág teret biztosít, ugyanakkor fontosnak tartjuk, hogy maguk a szerzők is lehetőséghez jussanak. Ennek nagyon jó formája, hogy versenyt hirdetünk, s a verseny egyik fő díjaként a nyertes mű elhangzik a Művészetek Palotájában. Így igen rangos bemutatkozási lehetőséghez jut a szerző. Mi egyébként is kiemelten kezeljük a kortárs zenét és azon belül azt is, hogy új művek jöjjenek létre a mi kezdeményezésünkre.

! Nem kockázatos vállalkozás-e ez a Művészetek Palotája részéről, hiszen a kortárs zenei hangversenyek mégiscsak egy szűkebb közönség réteget vonzanak?

Mi, szövetségben az UMZE-vel, a BMC-vel és a Mini Fesztivál szervezőivel arra vállalkozunk, hogy a kortárs zenének minél szélesebb rétegeket nyerjünk meg, hogy elfogadtassuk, hogy ez a zene nem csak a szűk keveseknek szól, hanem nagyon sok olyan mű születik, amit érdemes és meg is kell hallgatni. Néhány példa az elmúlt időszakból: nálunk került bemutatásra Jeney Zoltán halotti szertartás című nagy szabású műve, ami úgy gondolom, hogy a magyar zenetörténet kiemelkedő eseménye volt. Erre büszkék vagyunk. Még néhány hasonlóan kiemelkedő eseménynek adtunk otthont, mint például a Kurtág György 80 éves születésnapjára szervezett fesztivál, ahol megint csak elhangzott hazai bemutató is. Ne mondjuk ki egyből azt, hogy ez nagyon keveseknek a zenéje és nagyon nehéz megérteni. Ha a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben lehet ezeket a műveket hallani, akkor bízunk benne, hogy megtalálja a hallgatóságát. A legfontosabb, hogy a kortárs zene megtalál-

ható legyen műsorkínálatunkban, de nagyon lényeges a műsorok összeállítása is. Erre példa „Szimfonikus Körkép” sorozatunk, ahol az a kérésünk a fellépő zenekarhoz, hogy tűzzenek műsorra egy-egy XX. század második felében létrejött magyar művet. E kezdeményezésünk egyik eredménye, hogy egyre több zenekar kifejezetten erre a hangversenyére rendel új darabot. Az idei sorozatban lesz Dukay Barnabás, Madarász Iván, Deák Tamás műveinek bemutatója, de elhangzanak. Kocsis Zoltán és Hamar Zsolt ritkán hallható kompozíciói is. E darabok klasszikus művek mellett hangzanak el a koncertek műsorában így aki jegyet vált, megkapja a lehetőséget, hogy felfedezzen egy kortárs művet is a maga számára. Bízunk benne, hogy legközelebb eljön majd egy csak kortárs zenei darabokból álló koncertre is. A külföldi zenekarok is ajánlanak moderneket a klasszikusok mellett programjukban, de ezzel a lehetőséggel óvatosan élünk, mert a közönség ebben nagyon érzékeny. Szinte pontosan kimutatható a nézőszámokban ha 20. századi mű is van a műsoron, sajnos nehezebb eladni a jegyeket.

! Ön szinte minden koncerten jelen van, már csak hivatalból is. Melyik modern magyar művet fogadta igazán jól a közönség, vagy Önnek melyik mű tetszett a legjobban és miért?

Húha! Rengeteg kortárs magyar mű hangzik el a Mini Fesztiválon is és a Szimfonikus Körképben is. Nyilván a nagyközönség elsősorban azokat a műveket fogadja be könnyebben, amelyek a zenei építkezése nem a Schönbergi hagyományokat követi, hanem inkább a barokk vagy a romantika zenei hagyományához nyúl vissza és abból építi fel a maga zenei

Csonka András

struktúráját. A hazai szerzők közül talán Orbán Györgyöt lehet említeni, akinek több darabja került már bemutatásra nálunk és a közönség mindig szívesen fogadta. A külföldiek közül pl. Steve Reich széles körben kedvelt, 2006-ban teltház volt a Hangversenyteremben a koncertjén. Az ő művészetének én is nagy tisztelője vagyok.

! Mit tesz egy profi, Superbrands díjas intézmény, hogy becsábítsa a közönséget a magyar zeneszerzők versenyére?

A kortárs zene promotálásához általában olyan újságokat és rádiócsatornákat választunk, amelyet az elérni kívánt közönség olvas, ill. hallgat, és másként fogalmazzuk meg a hirdetést is, mint egyébként. Nagyon kifinomult eszközei vannak, hogyan lehet speciális célközönséget elérni.

! Mikor hangzanak el a Nemzeti Hangversenyteremben a Music Forum 2009 döntőbe jutott új magyar művei?

2009. január 12. a tervezett időpontja a zene-kari művek bemutatásának.

Szőke Cecília

ÚJ MAGYAR ZENEI FÓRUM 2009 ZENESZERZŐVERSENY

A Művészetek Palotája és a Budapest Music Center – a Magyar Telekom Szimfonikus Zenekar és az UMZE Kamaraegyüttes közreműködésével – zeneszerzőversenyt indít útjára.

A verseny létrehozóinak és a díjak felajánlóinak elsődleges célja, hogy ösztönözzék és támogassák új magyar zenedarabok megalkotását. Kívánatos emellett, hogy tartós együttműködés jöjjön létre a fiatal szerzők, illetve a kamaraegyüttesek és nagyzenekarok között az új zene népszerűsítésében.

A pályázat nyitott minden olyan, magát magyarnak valló zeneszerző számára, aki még nem töltötte be 40. életévét. Pályázni nagyzenekari és kamaraegyüttesre írott művek kategóriájában lehet.

A díjak felajánlója az Artisjus Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület, az Oktatási és Kulturális Minisztérium, valamint a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, a Magyar Zeneszerzők Egyesülete és a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola.

Nevezési határidő: 2008. június 27.

Részletes pályázati feltételek: www.bmc.hu, www.mupa.hu

Szimfonikusok madártávlatból

Ezúttal a 20. század második felében született műveket is hallhatunk a Magyar Szimfonikus Körképben

Idén is végigpillanthatunk hazánk nagy zenekarain a januárban kezdődött Magyar Szimfonikus Körképben, amely ezúttal az eddiginél jóval hosszabb ideig tart majd. A Művészetek Palotája által megrendezett mustrán most tizenhét együttes mutathatja meg magát, fellépésüknek egyik feltétele, hogy az előadott művek között szerepeljen legalább egy kortárs magyar szerző darabja. Az idejű körkép szerkezetének kialakításáról, az új művek születését is generáló feltételről és a zenekarvezetők közötti párbeszéd ébredéséről a MÚPa vezérigazgató-helyettesét, Csonka Andrászt kérdeztük.

■ Mi volt a koncepció a Magyar Szimfonikus Körkép idejű menüjének kialakításában?
A dolog előzménye az, hogy 2005. januárja és márciusa között volt egy rövid tesztidőszak, amikor majdnem minden együttest meghívtunk, hogy próbálják ki a termet. Az még nem volt egy tudatosan szerkesztett produkció-sorozat, de ráébredtünk minket arra, hogy jó, ha minden évben legalább egyszer az összes hazai zenekar bemutatkozhat a Nemzeti Hangversenyteremben. A nagyobb zenekarok közül elsősorban a budapestiek szoktak gyakrabban fellépni nálunk, a vidéki együttesek közül pedig csak azok, amelyek stabil közönséggel rendelkeznek a fővárosban is, ilyen pedig tulajdonképpen csak a pécsi zenekar, amelynek állandó bérleti sorozata van nálunk. Egyrészt tehát a zenekarok számára szerettük volna megteremteni a lehetőséget arra, hogy egy egységesen szerkesztett sorozatban be tudjanak mutatkozni nálunk, ugyanakkor ez a közönség számára is egyedi alkalom arra, hogy képet kaphasson arról, milyen állapotban vannak hazai szimfonikus zenekaraink. A kezdeményezést megfűszereztük azzal, hogy minden együttestől azt kértük, illesszenek kortárs magyar művet programjukba. Az első sorozatban csak a 20. századot határoztuk meg, s ez azt eredményezte, hogy nagyon sokan játszottak Bartókot, Kodályt, Lajthát, tehát inkább a század első feléből választottak szerzőt magunknak.

Most viszont azt kértük, hogy inkább a század második feléből válasszanak, tehát a idén bemutatott darabok már zömében a ma élő szerzőktől származnak. Számunkra az a legörömtelibb, hogy sok zenekar kifejezetten erre az alkalomra rendelt meg műveket.

■ Ez céljuk is volt?

Csak remélni mertük, hogy ezt is el tudjuk érni. A Nemzeti Filharmonikus Zenekar például Dukay Barnabástól rendelt művet, az előző sorozatban pedig a pécsi Pannon Filharmoniaival Hamar Zsolt hozott egy saját darabot, aminek itt tartották az ősbemutatóját. Tehát sikerült újabb műveket is generálnunk, ami fontos dolog.

■ Idén mintha időben is kiterjedtebb volna a körkép.

Az első két évben viszonylag rövid időintervallumba terveztük be a koncerteket, január közepétől február közepéig, végéig, de ez nagyon sűrű volt. Most gyakorlatilag egy fél szezonnra bővítettük a körképet, ami így januártól lényegében május végéig tart, egyetlen koncert maradt szeptemberre, időpont-egyeztelési probléma miatt. Ennél hosszabb időtartamra nem érdemes széthúzni a koncerteket, mert akkor már nem állnak össze sorozatként. Örömminkre szolgál, hogy a közönség felfedezte magának a Magyar Szimfonikus Körképet.

■ Lehet azt tudni, hogy van-e, aki végig követi a teljes koncertsorozatot?

Ezt nem tudhatjuk, de az biztos, hogy a kritikusok, a szakfolyóiratok az elejétől a végéig követik, megpróbálnak egy egységes képet kialakítani róla, és ennek nagyon örülünk. Ami a közönséget illeti, részben a vidéki együttesek saját publikuma, nagyrészt pedig a budapesti hallgatóság jön el ezekre az előadásokra. Ismert dolog, hogy minden zenekarnak megvan a bérletes törzsközönsége, amely nagyon kitartóan kíséri őket. Van néhány olyan zenekar, mint pl. a Duna Szimfonikusok, vagy az Alba Regia, amelyek számára komoly inspirációt jelent a MÚPában való fellépés. Fontos része a szervezésnek, hogy a sorozat kapcsán évente legalább kétszer összehívjuk a zenekar-igazgatókat, és lehetőség szerint a művészeti vezetőket is, elsősorban azért, hogy megpróbáljunk egy egységes

műsort kialakítani, ne fordulhasson elő, hogy valakik ugyanazt játsszák. Ezeknek az összejövetelek az a másik nagy előnye, hogy kapcsolatot teremtenek a zenekarok között. Ez talán arra is esélyt teremt, hogy a Szimfonikus Körkép sorozaton kívül is figyeljenek egymásra a zenekarok, legyen esély a programütközések elkerülésére.

■ Van-e olyan dolog, ami problémát okozott az előző években, és amin idén változtattak?

A Magyar Szimfonikus Körkép a rendezést illetően egyedi konstrukció, hiszen a jegybevételt átengedjük az együtteseknek, ugyanakkor a vidéki zenekarok esetében nagyon fontosnak érezzük, hogy Budapesten is árusítsuk a jegyeket. Ezért volt olyan alkalom is, hogy mind a ketten árusítottuk a belépőket, s ebből sok esetben volt galiba. Van olyan zenekar, amelyik például a zeneakadémiai bérletes előadását hozza át hozzánk, és bonyolult módon felelteti meg a Zeneakadémia megjelölt székét az itteni helyeknek. Azt is szoktuk ajánlani az együtteseknek, hogy használják ki az alkalmat arra, hogy meghívják ezekre a koncertekre az önkormányzati vezetőiket, a fenntartóikat, a szponzorait, és sokan élnek is ezzel a lehetőséggel. Fontos, hogy a fenntartók tisztában legyenek a támogatott együttes munkájának jelentőségével, sikerével.

■ Mitől függött az, hogy kik kerültek be az idejű előadók közé?

Az egyik ismér, ami szerint választunk, az az, hogy a Szimfonikus Körképben olyan zenekarok léphetnek fel, akik folyamatosan működnek, professzionális zenész státuszokkal rendelkeznek, rendszeresen koncerteznek. Tulajdonképpen egyetlen kakukktójas van a sorozatban: a Budapesti Vonósok már másodszer lépnek fel, annak ellenére, hogy ők nem szimfonikus zenekar, de mindig kiegészítő fúvóskarral, szimfonikus programmal vesznek részt a sorozatban.

■ Jövőre is lesz Szimfonikus Körkép?

Egyértelműen az a szándékunk, hogy folytassuk a sorozatot, nemsokára rendezzük az első megbeszélést a zenekarokkal, amelyen egyeztetjük a 2009-es időpontokat, és aztán hozzákezdhetünk a programok kialakításához.

Bilkei Éva

Magyar Szimfonikus Körkép (I)

Ellentétben a korábbi évek gyakorlatával, idén „szakaszosan” kerül lebonyolításra a 17 hazai zenekart felsorakoztató „Magyar Szimfonikus Körkép”. Január-februárban 5+3, majd április-májusban hasonlóképp 5+3 koncertre kerül sor, a sorozatzáró est időpontja pedig átcsúszik a következő koncertvadra, szeptemberre. Ha korábban azt nehezményeztük volna, hogy túl sűrűn követik egymást a sorozat eseményei, most azon aggódhatnánk: a nagy időbeli távolság nehezíti az összehasonlítást. Szerencsére a zenekarok nem egymás ellen játszanak, így a konfrontációnak még csak a szándéka is felesleges. Szerencsére nem kizárólag ilyenkor van fellépési lehetőségük a zenekarok többségének a Művészetek Palotájában – így tehát, aki még változatosabb palettára vágyik, talál magának hallgatnivalót.

Ami a sorozatot hirdető szórólapon feltűnt, a jegyárak, pontosabban, az árkülönbségek, amelyek első látásra kevésbé szimpatikusak. Hét koncert legdrágább jegye más-kor alsó határértékű, ám arra is van példa, hogy az egyik koncerten a legolcsóbb hely-ár magasabb, mint 15 (!) másik koncerten a legdrágább. Ugyanakkor a másik véglet is elgondolkodtató, amikor a legdrágább jegy vetekszik mások legolcsóbb helyárával...

Sokféle következtetést lehetne levonni a konkrét adatokból – akár zeneileg is. Vajon az „olcsóbb” koncerttől kevesebbet várjunk? (Akinak csak erre telt, az érezze magát a periférián? S aki akinek a szívéhez épp ez az együttes áll a legközelebb, az vajon mit gondolhat?) Vagy aki sokra tarja magát (illetve, akit alaposan meg kell fizetni), attól a teljesítmény többszörösét várhatjuk?

A magasabb árakat érezzük a zenekar „szponzorálásának”, afféle szociális adománynak? Vajon azért srófolódtak-e fel némely jegyárak, mert az illető együttes pénzügyi helyzete megkövetelte? (Aki értéken alul kínálja portékáját, az pedig megengedheti magának ezt a luxust?)

A legjobb megoldás: figyelmen kívül hagyni a „piszkos anyagiakat”, s minél inkább a zenékre, az előadásokra figyelni. És örülni mindennek, ami szép, ami régi kedvenc, vagy épp újdonság valamely hallgató számára.

A sorozatot a **Miskolci Szimfonikus Zenekar** nyitotta január 16-án, Kovács László

vezényletével, Mocsári Károly szólójával. Glinka: Ruszlán és Ludmilla nyitánya hangulatos estet ígért, s várakozásunkban nem is csalódtunk. Rachmanyinov II. (c-moll) zongoraversenyét biztos sikerszámnak vélhették – ehhez képest mérsékelt volt a tet-szésnyilvánítás. Az est első része lelkiismeretes felkészülésről tanúskodott, ám az arányokkal volt némi gond. Néha mintha az állványoktól nem tudtunk volna az épületben gyönyörködni: a ritmikus-metrikus tartás hangsúlyozásakor háttérbe szorultak például a dallamok. Általánosságban elmondható, hogy a szólisztikus rang öröme „nem jött át”; mintha a zenekari (alkalmi) szólisták csak a maguk örömeire formálták volna meg a szép melódiákat. Ezúttal a zongoraművészből is hiányzott a közönséghez fordulás gesztusa („ugye, milyen szép?”), ehelyett a közmegegyezéssel remekműnek tartott versenyművet „csak” eljátszotta. Hogy nem nagyobb a siker, az főként a játékosok hozzáállásán múlt.

A szünet után megtört a jég. Csak köszönettel tartozhatunk Kovács Lászlónak, amiért kortárs műként Orbán Györgytől a Veronai vázlatokat tűzte műsorra. Orbán elsősorban kórusműveivel tett szert (nemzetközi méreteken is) ismertségre, sőt, népszerűsége. Olyan műveket komponál, amelyeket szívesen szólaltatnak meg az előadók, s ez a lelkesedés (amely megannyi zenei aktivitással jár) ragályosnak bizonyul: még az ortodox hallgatók is megenyhülnek, amikor azt érzik, hogy akár már első hallásra bizton-sággal tájékozódhatnak a műben. A Veronai vázlatok nem jelentett különösebb technikai nehézséget a hangszereseknek; ugyanakkor érezhették: a szólamok anyaga nem csupán összeadódik, hanem együttjátszás-kor hatásában hatványozódik az élmény. A hosszabb-rövidebb frázisokat kedvvel formálta meg valamennyi szóló, s mintha hallgatták (és ténylegesen hallották) volna egymást, a dinamikailag kidolgozott szólamokból arányos összhangzás alakult. Már-már örömmzenének hatott.

Ezután lelkesen láthattak neki Sztravinszkij Tűzmadár-szvitjének előadásához; s a lelkesedés átsegítette őket azokon a pontokon, ahol még lenne csiszolnivaló. Itt bátran mertek láttatni, nyilvánvalóan magukénak érezték a művet.

Kovács László együttesének játékából ezúttal a hegedű-szólamok minőségét emelném

ki; a zenekar gerincét képező vonóskar nemcsak megbízhatóan, hanem szólamonként összefogottan játszott, egységes-szép tónussal.

A kezdeti „személytelenség” megszüntetéseért talán érdemes lenne rendszeresen visszahallgatni produkcióikat, hogy ráébredjenek munkájuk értékére – s ez, immár önkritikusan értékelve a hallottakat, arra készítse őket, hogy még magasabb igényeket kielégítve, önként fejlesszék tovább kollektív teljesítményüket. Ami a zenekar-nevelés soha nem befejezett munkáját illeti, Kovács László jó úton jár; az Orbán-mű (azáltal, hogy játék közben lehetővé teszi a műegészre való állandó figyelmet) óhatatlanul is azzal a nem elhanyagolható többlet-hasszonnal jár, hogy hatására remélhetőleg mind többször tudnak (és akarnak) szólamuknál nagyobb áttekintésre szert tenni bármely kompozíció előadásakor.

A sorozat második koncertjét, január 24-én, úgyszintén Kovács László vezényelte. A program összeállításánál bizonyára alapvető szempont lehetett, hogy a Magyar Rádióhoz tartozó mindhárom együttes szerepeljen. Így kerülhetett műsorra Orbán György Missa quarta című kompozíciója, valamint Carl Orff elnyúlhatetlen Carmina Buranája.

Ha e szempont nincs, pusztán az **MR Szimfonikus Zenekar** számára kézenfekvő megoldás lett volna, hogy előzetesen még egyszer eljássza a három nappal későbbi, a 20. Mini Fesztivál záró estjeként adott műsort. Ott négy magyar művet szólaltattak meg – s ismerve a hazai közönségnek azt a szokását, hogy ki-ki bizonyos rendezvényekhez kötődik, míg a többit figyelmen kívül hagyja, jelentős haszonnal járt volna. (Így olyanok hallhatták Maros Rudolf, Bozay Attila, Kocsár Miklós és Durkó Zsolt egy-egy kompozícióját, akik közül számosan akár zenei kvíz-műsorban, részlet alapján is felismernék némelyiket – a körkép közönségéhez pedig továbbra sem jutottak el a hazai zenetörténet e jelentős alkotásai.) Orbán György miséjében Cserna Ildikón kívül az MR Gyermekkorús két tagja is szólista-szerepet kapott (csak azon sajnálkozhatunk, hogy a pódiumbiztonsággal rendelkezők közül két pösze-selypegő került kiválasztásra). Az Orff-műben Cserna Ildikót, Derecskei Zsoltot és Kálmáncsi Mihályt

ígérte szólistának a sorozat egészének tervezett programját tartalmazó szórólap – s arról nem kaptunk tájékoztatást, hogy basszistaként Massányi Viktor lépett pódiumra. Aki nem ismeri fel az énekeseket, magára vessen...

Aki viszont még a kórustagokat is felismeri, észrevehette, hogy a Nemzeti Énekkarból megannyian szerepelnek MR Énekkar név alatt. Indokoltan, hiszen a drasztikusan lecsökkentett létszámú együttessel megvalósíthatatlanok (többek között ezek) a nagylétszámú előadóra számot tartó kompozíciók. Kész szerencse, hogy sikerült rangos kíségetőket megnyerni erre a hangversenyre – de nem lehet nem veszteségként regisztrálni, hogy ettől kezdve a nagymúltú kórus saját profilja (az előadások többségében) megszűnik. Mert a kíségetők a rendelkezésre álló próbafolyamat alatt a legtrikábban tudhatnak felnőni az egyszer-volt rangos együttes tagjaihoz – máskor pedig a profi kollégák változtathatják meg alapvetően a közösen kialakított hangzásvilágot. Most szerencsénk volt ezzel az alkalmi fúzióval – de ez korántsem biztosíték a jövőre nézve.

Orbán György az ideai „listavezető” a kortársak között; az előre megadott műsorok tanúsága szerint három együttes választott tőle játszanivalót.

A népes előadógárda tolmácsolásában felcsendült Missa quarta tetszetős mű, szerzője szakmai felkészültsége sugárzott minden tételtől. Az értő előadás jóvoltából plasztikusan kirajzolódott a szerkezet építménye, s a forma megannyi apró alkotóeleme. Orbán-műveket gyakran tűznek műsorokra nem hivatásos együttesek, gyakran kamariformációk. Olyankor a hallgatónak az tűnik fel, az előadók milyen lelkesedéssel tolmácsolják a műveket, érezhetően sajátjuknak érezve azokat. Most – részben talán a nagy apparátus következtében – ez a fajta elementáris öröm-érzet nem tolakodott az előtérbe, de a kivitelezés műgondja ezúttal sem hagyott kétséget afelől: nem volt ellenükre ez a műsorválasztás.

Orff Carmina Buranáját több hazai zenekar is gyakran tűzi műsorra – s eközben fel sem vetődik a kérdése annak, hogy lesz-e közönség-érdeklődés. Még egy Carmina Burana – gondoltam megadóan, ám örömmel nyugtázhattam: ezúttal korántsem a mű még egyszeri eljátszásáról (a publikum részéről: újrhallgatásáról) van szó. Kovács Lászlónak sikerült elérnie, hogy az előadók „új szemmel” nézzék szövegeiket. Azzal a műgonddal és felelősséggel játszott a zenekar (mert koncentrálnunk az ő teljesítmé-

nyükre), amely 20. századi, s főképp új művek esetében több mint kívánatos. (Lehet, hogy ezúttal is a sajátos „rádiózenekar-jelleg” az, ami a többletet eredményezte?) Mivel többnyire lelkesen újrhallgatjuk a művet, aligha beszélhetünk arról, hogy bizonyos maníroktól megtisztították az előadást – inkább azt kell kiemelni, hogy olyan komolyan vették a kottába rögzített előadói utasításokat, hogy megannyi új szépséggel lepték meg a hallgatókat. Egyáltalán, a vonós-szólamok példaadóan magvasan szóltak. Tehát, telten-tónusosan a hangos hangzások, ugyanakkor a zenei vérszegénység tünetei nélkül a leheletfinomak. A brácsaszólam előadásában szinte soha-nem-hallott effektusokra, színekre figyelhettünk fel (jó, a soha-nem-hallott talán túlzás – mindenesetre, hangversenytermi előadáson mindenképp ritka az ilyen...). A másik jellegzetesség – ami a dirigens igényességét is dicséri –, hogy mindig differenciált hangzást eredményezett a különböző hangszerek, -csoportok játéka. Tehát, ugyanaz a fúvós másként játszott, amikor szolisztikus szerepet töltött be, s másként, amikor valamely vonós-szólamot kopulázta, vagy épp a vonósokkal szembeállított fúvós-tömb részét képezte. De a műgond önmagában aligha hatásos: mindehhez társult a ritmus-komponens finom érzékkel való megtervezése. Az agogikák, amelyekre mint poénokra óhatatlanul is „vevő” a hallgató, a pregnáns hangsúlyok, a metrikus-ritmikus játékok állandó velejárói voltak e muzsikának. Éppen ezért sokadszori hallásra sem lehetett pusztán újra-hallgatni; szinte ösztönösen figyelni kellett azt a folyamatot, amelyben a mű – új-játszulett.

Néztem közben a zenekari muzsikusok arcát – s örömmel nyugtáztam, hogy itt-ott felcsillanó tekintettel, a hatásos szép megoldás feletti elégedettséggel ők is aktív részesei voltak a zenei élménynek. Nemcsak létrehozói tehát, hanem egyben értő hallgatói mindannak, ami nekik köszönhetően hangzó valósággá vált.

A koncert kapcsán, általánosságban: megint elszomorodtam – ismét megírom. Nagy kár: még mindig nincs gazdája annak a nemes feladatnak, amelynek megoldása azt eredményezné, hogy a Carmina Burana „értő” közönség elé kerülhet. A kétnyelvű szövegkönyv haszna felbecsülhetetlen lenne – ha exkluzív megoldásra nincs vállalkozó illetve lehetőség, megtenné az olcsón kivitelezhető xeroxozott verzió is. Bár, Orff eme örökzöldje oly gyakran szerepel hangversenyek műsorán, hogy aligha kellene tartani attól, hogy a vállalkozónak

nyakán maradnak szövegkönyvek. Tény: tömegek szeretik így is – de mennyivel inkább a sajátjuknak érezhetnék, ha tudnák, értenék, hogy miről szól a mű, s konkrétan egyik-másik tétel. (Amíg akár egyetlen arc meglepetést-csodálkozást fejez ki a tenor „szokatlan” hangszíne, előadásmódja hallatán, nyilvánvaló: objektív akadályja van annak, hogy értője legyen a groteszk szituációnak...)

Az eredeti programtól eltérően, nem Kovács János, hanem vezető karmestere, Záborszky Kálmán vezényletével lépett fel január 26-án a **Zuglói Filharmónia – Szent István Király Szimfonikus Zenekar**. A Szent István oratóriumkórus és ütőhangszeres szólista: Dzsanda Vitalij közreműködésével.

Ez részben könnyebbé tehető (az összeszokottságból adódóan), másrészt így elmaradt a rangos vendégkarmesternek kijáró lelkes igyekezet és összeszedettség.

Schönberg átiratában Brahms g-moll zongoranégyesének zenekari átirata komoly feladat bármilyen együttes számára. A most felcsendülő hangkép azt a reflexiót válthatta ki, hogy „nagyszerű, akkor kezdjük el dolgozni vele”. Mármint a meglévő felkészültség birtokában a partitúra mind teljesebb visszaadása érdekében. A nyitótételben gyakran belső nyugtalanságot érezhettünk a vonós-szólamokban, sietésre való hajlamot, ami ugyan szétmenéssel nem fenyegetett, de elárulta: a játékosok csupán teszik a dolgukat, anélkül, hogy hallgatnák az önmaguk és muzsikus-partnereik által megszólaltatott zenét. Ami azért kár, mert ha ténylegesen hallják (azaz, tudatosan hallgatják) a megszülető hangzást, az szinte önmagától tovább széplült volna. Kiemelhetjük a pontos indításokat – azonban a későbbiekben ki-ki inkább a kottát bújta, semmit a karnagy kéréseit figyelte volna. Hogy e darab műsorra tűzése jogos volt, azt mi sem bizonyítja jobban, mint megannyi részlet szép kivitelezése. Általában elismerés jár a vonóskarnak a választékos vonókezelésért (a második részre lankadt a figyelem; néha munkájukba beleunt, rutinos játékosok mintájára érzéketlenül vonókezelésre váltottak). Érezhető igyekezettel szólaltak meg a szolisztikus vagy concertante-szakaszok, s gyakran a brácsa szép hangszínére figyelhettünk fel. A nyolc bőgő impozáns látvány volt – ám hangképzetük intenzitása aligha volt elégséges; mintha beletörődtek volna, hogy hangszerük funkciója – lett legyen bármilyen játsz-

nivalójuk – nem több és nem lehet más basszus-támasznál.

A zenekari játékosokhoz – életkorukból adódóan is – a zárótétel állt a legközelebb, s így nem véletlen, hogy épp azt szövegezték meg a leginkább személyes hangvételrel.

Dubrovay László ütőhangszerekre és zenekarra szánt Concertójának ukrán szövegeztája a Zeneakadémián Rácz Zoltán növendéke. Technikai felkészültségéhez kétség nem férhet, azonban mintha nem számolna azzal a körülménnyel, hogy ütősként elsősorban kamara- vagy zenekari muzsikusként fog működni. Már a versenymű kezdetén megmutatta környezetétől függetlenedni kívánó természetét. Mintha nem zavarná, hogy hosszú időn át nincs együtt a zenekarral – amelytől aligha várható el, hogy állandóan alkalmazkodjék a szólista allűrjeihez. A műsor befejező percei mintha az avizót adták volna meg a sorjázó ráadásokhoz. Johann Strauss keringői, polkái (búcsúzás-képp pedig a Radetzky-induló) „becsapások”: gondolhatjuk-érezhetjük, hogy már a könyökünkön jönnek ki – mégis, ha közben akár csak egy rövid időre elkalandozik a figyelmük, máris hosszú üresjárat következhet.

Ügyes megoldás, hogy a kórus a hangverseny egész második részét hallgatja, jöhetnek, csak a végén kapcsolódik csak bele előadásba. A Császárkeringő bártalanul indult, a Parasztpolka már hangulatosabbra sikeredett – a Kék Duna keringővel nem kellett volna reprezentatív műsorban próbálkozni. A ráadások már a felszabadult – épp ezért sokkal hangulatosabb – muzsikálás jegyében zajlottak.

Összességében csak dicsérni lehet Záborszky Kálmán zenekarnevelő munkáját – az együttes fejlődése szempontjából fontos, hogy néha olyan feladatokat kapjon, amelyek megoldásának sikerességében az utolsó pillanatig nem lehetnek biztosak. (Az már a színpalca mögött zajló szomorú folytatás, hogy ezeknek a majdnem-kész műveknek a tényleges kimunkálására nyilvánvalóan sohasem lesz idő, a hasonló listáját gyarapítják. Pedig már nem sok kellene – s akkor a megszerzett tanulságok birtokában eleve magasabb szinten kezdhetnének a következő, esetleg még igényesebb kompozíció megtanulásához.)

Tekintettel arra, hogy nem csupán e sorozat része, hanem egyben a Dohnányi- és Kodály-bérlethez is tartozik, rövid műsoris-

mertetőt tartalmazó szórólapról gondoskodott a hallgatóság tájékoztatására a **Buda-pesti Filharmóniai Társaság Zenekara**. Január 28-án Kovács János vezényletével olyan műsort adtak, amely jól beleillett a bérleti kínálatba – azonban korántsem kínált lehetőséget, hogy maradandó élményt adjon. Janáček Sinfonietta-ja a rezesek jutalomjátéka volt, a közönség tetszésnyilvánítása inkább a tetszetős-könnyed műnek, mint az interpretációnak szólt. Az érdeklődés reflektorát a szólistára irányították (nem luxus, amikor meghirdetetten a zenekar a főszereplő!), s Zempléni Szabolcs méltán aratott sikert Hidas Frigyes Kürtversenyével. Olcsó megoldásnak tűnt a második részben Beethoven V. szimfóniájának műsorra tűzése: tény, hogy a c-mollból C-dúrrá kivilágosodó mű, a program-szerű cím kínálta értelmezés szerint, a Sors felett aratott győzelem, sohasem téveszti el hatását. Most sem. De a szólamokból összeálló hangzások Kovács János minden igyekezete ellenére sem lett a partitúrához mérhető. Valószínűleg, a mű közismertsége okán feleslegesnek ítélték a fáradságot, újraértelmezni a játszanivalót. Merthogy mindenképp sikerszám. S valóban. Csakhogy: oly módon lett az, hogy a hallgatóság felidézte magában a megannyiszor hallott művet, s ezáltal az emlékek élménnyé varázsolódtak – ahelyett, hogy a tényleges hangzásra figyelve ismét átélhették volna azt a dramaturgiai folyamatot, amely ideális esetben katarzishoz vezet. Pedig Kovács János mindent megtett: ha csak a felét játsszák el annak, amit mozdulataival kér, rögzítésre méltó produkció született volna. Ehelyett a kényelmesebb megoldást választották, magárahagyva őt Beethoven zenéjével, s azzal a szándékával, hogy kihozza a legtöbbet a zenekarból. Az előadók intenzitás-hiányának egyik legpregnansabb tünete, hogy az ismétlések (bármilyen léptékben) nem az építkezést, a fokozást szolgálták, hanem inkább gyengítették a korábban már „elmondottat”, csupán annak megismétlései voltak.

A vonóskar mintha csak testben lett volna jelen; a vonóskaron belül legjobbak még a brácsások voltak, a hegedűk szavából hiányzott a meggyőződés, a kifejezőerő, a csellósólam néha inkább dörmögő deklamáció volt, semmint dallamjátszásra is alkalmas közeg. Ily módon mintha az egyébként jelentéktelenné sikkadt bőgők helyét-szerepét vették volna át. Ha a hangzás alapja (magva) ilyen, nehéz a fúvósoknak ehhez társulni. Hétfőn – hétköznapi koncertet hallottunk.

A reprezentáció lehetőségét ismerte fel e sorozatban a **Magyar Telekom Szimfonikus Zenekar**, amikor a január 29-i koncert programját összeállította. (A Bartók-bérletnek köszönhető talán, hogy ezúttal is kaptunk rövid műismertetőt – bár a vendégművészekről szóló rész enyhén szólva is siralmasra sikeredett...)

Változatos program jellemezte az első részt (A párkák éneke című Brahms-műben a Nemzeti Énekkar működött közre, Bartók Négy zenekari darabját követően pedig Fenyő Lászlót köszönthettük Soproni József I. csellóversenyének szólistájaként), a második pedig igazi csemege volt: Ravel balletje, a Daphnis és Chloé (amelyből általában csak a szvitiek kerülnek előadásra). Ez utóbbinál komplex műélvezetet biztosított, hogy feliratozták a balett cselekményét.

Mindehhez megannyi kisegítőre, alkalmilag társult muzsikusra volt szükség – s arra, hogy Kocsis Zoltán inspirálja szinte a lehetőségeik korlátait áttörő teljesítményre az előadókat. (A Nemzeti Énekkar a szokásos remek formáját hozta.)

Hogy milyen most a Magyar Telekom Szimfonikus Zenekar – azt aligha tudhatta meg az érdeklődő. Azt viszont megtudhatja a társulatról (beleértve a vezetőségét), hogy vállalkozó kedvű és lelkes. Az eredmény minden bizonynyal hosszantartó hatású lesz; olyan produkció részesei lehetnek, amely után aligha járhatnak munkavégzés-szerűen próbákra, előadásokra. A hangvarázs emléke ott kísért majd – s arra készíti a hangszereseket, hogy valami hasonlót próbáljanak megvalósítani. S vélhetően hasznukra válik az is, hogy nehéz („másként nehéz”) szólamokkal találkoztak, amelyeknek ráadásul komplex egészbe kellett illeszkedni. Kiderülhetett számukra, hogy képesek teljesíteni olyan feladatokat, amelyeknek korábban talán neki sem fogtak volna...

Nem hasznos, ha rendszeresen erőn felüli produkcióra készítetnek egy zenekart; de az alkalmi „kalandozások” haszna felbecsülhetetlen. Újra meg újra ráébreszti a muzikusokat arra, hogy a zene világa – kimeríthetetlen.

A közönségen túl elsősorban a vonósok számára jelenthetett nagy örömet a kiváló szólista (akit az ideai körkép további koncertjein még kétszer hallhatunk) – s a Csellóverseny valamennyi résztvevője vélhetőleg közelebb került a kortárs zenéhez. Pontosabban, ráébredhetett: napjaink zenéje sokszínű-sokhangú, éppen ezért érdemes minél több kompozíciót megismerni, hogy ki-ki biztonságosan tájékozódhasson e kiis-

merhetetlenül gazdag birodalomban. A meggyőző előadást követően olyan szerző fogadta a közönség tetszésnyilvánítását, akiről sugárzott: számára is emlékezetes ez az est.

Miután a Csajkovszkij-maratonon Kovács László vendégkarmester irányításával az V. szimfóniát szólaltatta meg méltán nagy sikerrel, másnap, február 3-án Héja Domonkos vezényletével a Magyar Szimfonikus Körkép keretében lépett pódiumra az **Óbudai Danubia Zenekar**, megtervezett-szép programmal. Wagnertől a Parsifal előjátékával kezdték a műsort, melynek második részében az a szimfónia szerepelt (Mendelssohn V., „Reformáció”), amelyben a „Drezdai Amen” dallama szerepel – az a motívum, amely később – épp Wagner Parsifaljának köszönhetően – Grál-motívumként híresült el. Szép rímelés, hallható anélkül is, hogy valakiben tudatosodna az azonosság – egyszerűen az „ismerősség” a meghitt-otthonos légkör hatását kelti.

Második műsorszámként (teljesítvén a rendezvénysorozat programtervezetének egyetlen adott kritériumát) a kortárs magyar szerző mű csendült fel. Sokan most találtak először Sándor László nevével illetve művével. A zenekar prím-szólamának játékososa – mint életrajzából kiderült – autodidakta módon végezte zeneszerzői tanulmányait. A Felhők című, szimfonikus zenekarra szánt ballada a 2005-ös József Attila zeneszerzői verseny nyertese lett. Abban az évben a Pannon Filharmonikusok mutatták be, Hamar Zsolt vezényletével (e zenekar, s a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma írta ki a pályázatot) – most pedig immár a második együttes tűzte műsorára. Mivel nem a mű megítélése a cél, a műsorválasztás gesztus-értékére érdemes rámutatni. A „személyes” szempont nyilvánvaló (hasonlóképp, zenekari hegedűsük művét tűzte műsorra a Budafoki Dohnányi Zenekar is), de azon túlmenően azért hasznos, mert kizárólag ily módon válhatott hangzó valósággá egy olyan mű, amelyről egyébként csak díjnyertessége okán olvashatnánk. A mintegy félórás darab ugyancsak megoldoztatja a hangszereket. Hogy ennyi energiát szántak rá, egyértelműen miszsióknak tekinthető. Ezen a koncerten ugyanaz a lelkesedés sugárzott az együttesből, amelyért megalakulása óta széles tömegbázis kedveli.

A lelkiismeretes felkészüléssel és előadással megteremtődött a mű kedvező fogadtatásának feltétele. A taps – mint mindig – szól a műnek és az előadónak; meg a szerzőnek,

akit valószínűleg a pályázat inspirált ilyen nagy apparátust alkalmazó együttes foglalkoztatására. Bárcsak hatna olya lelkesítően a zenekarra és művészeti vezetőjére, hogy a következőkben valódi felfedeznivaló területet találnának a közelmúlt magyar zenekari termésében. Hármass nyereség lenne: szerzőké, az előadóké, s nem utolsó sorban, a közönségé.

A Magyar Szimfonikus Körkép legtöbb koncertjén szomorúan nélkülözzük az „olvasnivalót”. Amikor nincs, akkor tűnik fel, mennyire hozzászoktunk a többé-kevésbé olvasmányos műismertetőkhöz, a közreműködők szakmai életrajzához. A **Savaria Szimfonikus Zenekar** „készült” – a sors iróniája, hogy február 11-én változást kellett bejelenteni. Ezúttal nem zeneigazgatója és vezető karmestere dirigált, hanem Robert Houlihan, aki korábban rendszeresen dolgozott az együttesel. Hacsaturján Hegedűversenyének szólistájaként Baráti Kristófot köszönhetjük, aki a rá jellemző salaktalan-szép hangon játszotta szólamát, s csak időnként fordult meg a hallgató fejében: nagyon nehéz lehet...

Sztravinszkij Zsoltárszimfóniájában a zenekarhoz a BBC Singers társult. Kortárs-művet Dubrovay Lászlótól választottak, a Faust el-kárhozása II. szvitjét.

A hirtelen műsor- illetve szereplőváltozás különbözőképp tud hatni a zenekarokra; néha a fejetlenség, elbizonytalanodás érződik, máskor pedig épp ellenkezőleg, például „jelenlét” árad a pódiumról. Ez utóbbi történt most – általános jellemzőként a hangzás magvasságát emelném ki, a vonósok egységes tónusát és azt, hogy nem voltak „üresjáratok”, jellegtelen töltőszólamok. Bizonyára a muzsikusk-partnerek is inspirálták a zenekart; olyan légkört teremtettek, hogy elhittük: ünnep számukra ez az est (vagy legalábbis van kedvük a koncentrált muzsikáláshoz), szívesen játsszák a kétségkívül hatásos műsort. Él, lélegzett a muzsika, dinamikus és energikus volt a hangzás. A Dubrovay-művet érdemes lenne akár repertoáron is tartaniuk. A játék-öröm olyan őszintének tűnt, hogy kevésbé zavarónak hatott a viszonylag szűk dinamikai skála. Sztravinszkij esetében pedig... – elmélkedhetnénk ismét a hallás toleranciájáról élőzene-hallgatáskor; volt annyira közvetlen az előadás, hogy ne érezzünk késztetést hangfelvételekkel történő (szinte bármely interpretáció esetében hátrányos helyzetű) összehasonlításra. A nem mindig megtervezetten pontos indításokat jó szívvel írtuk a

körülmények számlájára. Mert a legfontosabbat megkaptuk: azt az érzetet, hogy „ott és akkor” a muzsika nekünk szólt.

Az élet különös játéka: a rendezvénysorozat következő estjét épp ennek a hiánya jellemezte. A **MÁV Szimfonikus Zenekar** február 14-i estje a talányok tárháza volt. Költői kérdésekként sorjáznak a „miért?”-ek, megválaszolhatatlanul. Mondhatni, tanácstalan a zenekar munkáját régóta figyelemmel kísérő hallgató is. Magyarázkodni lehetne éppen – de minek?! Mert mit számít a legokosabb érv, amikor Kodály remeke, a Galántai táncok ismét nem lett több, mint hatásos nyitósám, amit eljátszott Gál Tamás vezényletével a zenekar. Találó szófordulattal: eljátszották a lehetőséget, hogy emlékezetes Kodály-élménnyel gazdagítsák a közönséget. Mert nem tehetünk mást, mint újrhallgattuk a művet. Ami nem árt, de nem is használ. Senkinek. Egy megrendítő élmény tolakodik az előtérbe: amikor egy tavaszi Fesztiválon a Gulbekian Zenekar úgy játszotta, de úgy... hevesebben dobogott a szív és a lelkesedéstől kipirosodott az arc – és megannyi tenyér a tapstól. Akkor külföldi muzsikuskok adták vissza, élményszerűen a magyar muzsikát – most pedig lelketlenül szólt valami. Tohonya bőgőkkel, erőszakoltan hangos gordonkák-kal, a zenei környezettől izolált szólistikus vagy kamara-állásokkal. Még csak nem is különösképpen pontatlanul, s ha mérőműszerekkel mérnénk, volt benne jócskán gyors is meg lassú is, hangos és halk egyaránt. Az előre elképzelt „egész” hiányzott, melynek hallhatóvá tétele lett volna a cél. Talán már az első pillanatban eldőlt minden, amikor Gál Tamás hangosan szusszanó avizóval „ádázul” beintett...

Az előadóművészet, az újratereztetés gesztusa hiányzott Lendvay Kamilló Zongoraversenyéből is, habár látszólag minden rendben volt: a szólista Baranyay László és a dirigens kölcsönösen figyelt egymásra – csak épp senki sem akart rácsodálkoztatni senkit, semmire. Pedig lett volna mire... Lehet, hogy nem gondoltak bele az ismertetésben (mert ezúttal volt ismertető, köszönjük!) is közzétett szerzői nyilatkozatba? „Nem elvont, filozofikus zenét, hanem briliáns, csillogó, igazi versenyművet akarok írni, amit öröm játszani”, majd később: „a zenét hallgatni kell, a hallgató úgyis felfigyel arra, amire tud, a műhelybe nem fontos bepillantania...”. Szólt a „felfigyelnivaló” – a közönség pedig csak ült, ült... tekintet nem csillant fel, amikor már-már korál-

szerűen felidéződött egy bartóki egy-
neműkar. Nem a zenefelismerés (azaz a for-
rás megnevezése) lett volna a „feladat”, ha-
nem a hirtelen-váratlanul felbukkanó
szépségre való rácsodálkozás. Az előadó-
gárda: közvetítő közeg, a mű és a hallgató-
ság között megkerülhetetlen. Ezúttal nem-
igen funkcionált. Lanyha taps is jól szól a
Nemzeti Hangversenyteremben – adott is
ráadást a szólista, bár ne tette volna. C-moll
etűdjére maga Chopin nehezen ismert vol-
na rá. Az első részt tehát konvenciók ural-
ták – utóbb a második rész műsorválasztása
sem tűnt szerencsésebbnek. M. Tóth Géza
animációs filmjének vetítésével került
előadásra Bartók balettje, A csodálatos
mandarin. (Tehát a balett, az egész mű,
nem csupán a szvit!) Óriási lehetőség a ba-
lett egészét eljátszani – a koncertközönség-
nek pedig óriási lehetőség meghallgatni. De
nem így. (Egy kis történelem: 2005-ben Ko-
csis Zoltán vezényletével, a Nemzeti Filhar-
monikus Zenekar már résztvett ebben a
koprodukciónban – akkor leginkább a kísér-
letezőkedvet értékelhettük, amely egyben a
terem lehetőségeinek a feltérképezéséhez
is hozzásegített...) Hiába az ismertető-
szöveg „szándéknyilatkozata”, a látvány
(már csak újdonsága által is) háttérbe szorít-
ja a zenét – pontosabban, aki mindennek
ellenére a zenére akar figyelni, behunyja a
szemét. A költői kérdések legköltőibbe kö-
vetkezik. Vajon mennyire kell ismerni a ba-
lett zenéjét ahhoz, hogy úgy érezzük: e
képsorozatok a zenében rejlő narratív
lehetőségeket kiegészítve, új asszociációkat
sugallnak?

A MÁV Szimfonikus Zenekar bizonyos-
kat próbálta a balettet, bizonyára minden
idegszálát megfeszítve figyelt karmesterére
– közös teljesítményükből az empatikus
hallgató azt értékeli legtöbbször, hogy mosto-
ha körülmények között (a villódzó vetítő
némelyeknek háttérként, másokat oldalról
zavaró, az pedig kész csoda, hogy Gál Ta-
más, akit frontálisan ért a vizuális támadás,
tudott a zenekarára figyelni).

Pedig milyen örömmel olvastuk a kizárólag
magyar szerzők műveiből összeállított
műsort...

A Körképen kívüli koncertek között is akad
olyan, amelyről feltétlenül említésre méltó.
Ilyen például a **Pannon Filharmoniku-
sok – Pécs** január 27-i estje (annál is in-
kább, mivel szereplésükre a Körkép-soro-
zatban csupán a következő évad elején,
szeptember 21-én kerül sor). A Harmonia
Humana bérlet nyitóhangversenyén Satie

két (Debussy által hangszerelt) Gymnopé-
diája (no. 3 és 1) és Franck d-moll szimfóni-
ája fogta közre Brahms D-dúr hegedű-
versenyét, melynek szólóját Massimo
Quarta játszotta. Brahms jelenlétét a műsor-
ban vélhetőleg az indokolta, amiről a rövid-
informatív szórólap is tájékoztat: Franckot
kortársai „francia Brahms”-ként emlegették.
A szólista – aki nem sokkal korábban kény-
telen volt betegség miatt lemondani fellépé-
seit – vélhetőleg még mindig nem tudta
„hozni a formáját”. Mégis, a kedvelt prog-
ramnak köszönhetően kapott akkora tapsot
az előadás, hogy ráadásokat is adhatott. Ha
ő nem is tett eleget a beharangozást követő
nagy várakozásnak, annál öröndesebb
élményekkel szolgált a zenekar és vezető
karmestere, Hamar Zsolt.

Aki régóta követi figyelemmel a zenekar
teljesítményét, örömmel nyugtázzhatja kar-
mester és állandó együttese munkájának
gyümölcsöző voltát. Elsősorban a vonós-
hangzás tekintetében tűnik fel az ugrás-
szerű fejlődés. Mintha a játékosok feléb-
redtek volna Csipkerózsika-álmukból,
nemcsak lejátszák szölamukat, hanem lát-
hatóan-hallhatólag aktívan formálják szóla-
mukat úgy, hogy a dirigens által megkívánt
összhatás létrejöhesse. Nincsenek sztereo-
tip mozdulatok, amelyek minden pontos-
ság és összjáték mellett lélektelelné, me-
chanikussá tehetik a hangzást; ugyanakkor
az aktivitás, az önálló formálás sem megy az
egységes tónus rovására.

A halk hangzások kifejezetten gyönyörűek
(sohasem vérszegények, s mindig a műrés-
zlet-kívánta hatás elérése érdekében jelen-
nek meg), a dinamikai skála – s egyben az
interpretáció érzelmi-indulati skálája – szé-
les.

Kölcsönhatást figyelhetünk meg abban,
hogy megnőtt Hamar Zsolt mozdulat-kész-
lete is; bal kezével nemcsak erősíti, mintegy
aláhúzza a jobbával kérteket, hanem továb-
bi, más játékosoknak szóló önálló instruk-
ciókat is ad, pillanatnyi korrekciókat kér –
miközben továbbra sem mond le a nagyfor-
mák felépítésének szándékáról. A zene
műsorának összeállításában valószínűleg
szerepet játszik a rendelkezésre álló erők ismerete; a remek fúvósok nemritkán jutnak
szólisztikus érvényesülési lehetőséghez.

Mintha a zenekar tagjai ráébredtek volna sa-
ját értékükre, s arra, hogy munkavégzésük-
ben nem gátolja őket, ha közben mind
gyakrabban érzik az együttműködés örö-
mét. Így e tevékenység mellett (közben) ar-
ra is van lehetőség, hogy ne csak hallják,
hanem hallgassák is az általuk megszólalta-
tott zenét – s gyönyörködjenek benne.

Február 8-án és 9-én Mahler VIII. szimfóniá-
jában gyönyörködhattunk, a **Nemzeti Fil-
harmonikusok** bérleti koncertjein. Kivo-
nultak énekkaraink (Nemzeti Énekkar, a
Magyar Rádió Énekkara, a Budapesti Kórus,
a Magyar Rádió Gyermekközössége), szólista-
ként Cserna Ildikó, Szabóki Tünde, Mitili-
neou Cleo, Németh Judit, Meláth Andrea,
Mathias Schulz, Káldi Kiss András és Kovács
István lépett fel. Jóllehet, Kocsis Zoltán ko-
rántsem ezer muzsikust irányított, a monu-
mentalitás érzete nem maradt el. Sőt! Az
„Ezrek szimfóniája” elnevezés ezúttal a köz-
önségre legalább annyira vonatkozott –
merthogy minden hallgató maradandó él-
ményként tekinthette sajátjának ezt az
előadást. Mi tagadás: felemelő érzés, ami-
kor ilyen szimfonikus koncertélménnyel
gazdagodunk. E sorok írója számára ez az
előadás adta a bizonyosságát annak, hogy
koncerteken is realizálható ez a kóruszim-
fónia. Tehát, megfelelő „koordinátor” és
„koordináltak” összmunkája elementáris
hatást eredményez. (Vajon hallották egy-
más – vajon hallották magukat? Nem szá-
mottevő, ha ráhagyatkozhattak Kocsis Zol-
tánra, aki a partitúra bizonyos minden titka
ismeretében állította embert-próbáló fel-
adatokat elé muzsikuskait.)

A kivetített magyar szöveg is hozzájárult
ahhoz, hogy úgy érezzük: képesek va-
gyunk követni a művet. (Más kérdés, hogy
időről-időre azon kapta magát az ember,
hogy nem olvas... az élmény közvetlenség-
ge lenyűgöző volt. Olyankor viszont „élet-
mentő”, amikor gyakorlatilag alig hallható
valamely énekszólam... pontosabban, a
dallama hallható, de a szöveg plaszticitása
e környezetben elvész.) „Képzeld el az
egész világmindenséget, amint zeng és
visszhangzik. Ezek már nem is emberi han-
gok, hanem a bolygók és napok keringése”
– írta Mahler. Ez az alig elképzelhető most
megvalósult. A Bartók Béla Nemzeti Hang-
versenyterem akusztikai csodája is kellett
ahhoz, hogy megzendüljön a mű. A nagy
együttes hallható erőlködés nélkül produ-
kált óriási dinamikát – máskor hasonló-
képp hatásos volt a közösen megszólalta-
tott halk hangzás. Gyönyörű hangszínek
kápráztattak el, választékosan kikevert tó-
nusok. Ha Mahler „nagyot álmodott” e
műve komponálásakor – méltó partnerekre
talált a lelkes előadógárdában. Kocsis Zol-
tán a maximumot hozta ki minden muzsi-
kusból. Áradt a zene, változatos szépségek
sorjázta, megunhatatlanul. Vajon hogyan
lehet bírni ezt a magasfeszültséget? Minden
elismerést megérdemelnek az előadók –

elsősorban az énekesek, akik nem adhatták át magukat maradéktalanul a zenének, hiszen a szívszorító pillanatokban is teljes koncentrációval kellett szólamukat hangzó valósággá tenni. A hallgatónak elszorulhat a torka – némely zenekari játékosnak is. De profi fúvóssal és énekessel ez csak szólamuk hosszú szünetelése idején fordulhat elő...

Grandiózus mű – lenyűgöző előadásban. Sokáig fogunk emlékezni rá.

Bizonyára a Nemzeti Hangversenytermet is megtöltötte volna a Carlo Ponti és Sophia Loren fiát, Carlo Ponti Jr.-t látni kívánó sokaság, akik közül a szerencséseknek jutott még jegy a **MÁV Szimfonikus Zenekar** február 20-i, zeneakadémiai estjére. A vendég-dirigens sikerszámokból összeállított műsort vezényelt: a nyitószám Bartók Román népi táncok című, eredetileg zongorára fogalmazott ciklusa volt (Erdélyi román táncok címen meghirdetve), melyet a portugál Adriano Jordao szólójával Beethoven C-dúr zongoraversenye követett, az est második részében pedig Csajkovszkij: IV. szimfóniája szerepelt.

Az együttesek szakmai életéhez általában hozzátartozik a vendégkarmesterekkel való fellépés – a MÁV Szimfonikusok esetében talán azért feltűnőbb a jelenség, mert (tudatosan sokszínűre tervezett programjaikkal összhangban) gyakran olyan művészekkel szerepelnek, akiknek ez magyarországi debütálásuk. Egész előadóművészet-történeti fejezetet élnek meg, akik rendszeresen hallgatják koncertjeiket. Ám ami a közönségnek érdekes színfolt, a legkülönfélébben „csapódhat le” a zenekari munkát/teljesítményt illetően. Ismert-tudott műsor esetében több figyelem jut a dirigensnek – egyébként a koncentráció a szólamokra, jó esetben a műre irányul. Tehát, számukra zeneileg (interpretációs aspektusból) a repertoár-darabok más-más elképzelés szerinti megvalósítása felbecsülhetetlen tanulságokkal szolgálhat. Erre kínált példát a szerdai est.

Ponti szimpatikus karmester-egyéniség. Nagyon tudja, mit-hogyan akar hallani – ennek érdekében elegáns dirigálása lényegretörő és célirányos. Nem elégszik meg az olcsó megoldással, miszerint látványosan „eltáncolja” a műveket – de nem tartja feladatának azt sem, hogy végig-navigálja valamennyi játékost a szólamán. Jelentős mennyiségű bizalmat előlegez a hangszereknek, hagyja őket játszani – csak ahol szélsőségeset (halkat, hangosat, markánsan

karacterizáltat, stb.) kíván, ott foglalkozik az „illetékes” előadókkal. Mégis, az első pillanattól érzi mindenki: az ő kezében vannak a művek. Tehát, nemcsak jelképesen tartja a pálcát, hanem a szó legnemesebb értelmében: dirigál. Ennek persze megvannak az árnyékos pillanatai – „nem törődik” az egyes hangszerek hangképzésének sajátosságai, a gyakorlati kivitelezést teljes mértékben rábízva a játékosokra. Ezúttal tehát másként kellett „kézre játszani” – s minél inkább sikerült, annál inkább megvalósultak az ő elképzelései.

Ponti számára nincsenek semleges hangok, s hasonlóképp, semleges frázisok sem. Képi analógiával, rendkívüli mélység-élességgel dolgozik, s nem engedi, hogy jellegtelen szakaszok törjék meg a dinamikus folyamatokat. A Bartók-tételekben kiprovokálta a markáns tánc-karaktereket (különös figyelmet szentelve a kottába rögzített előadási jeleknek; éspedig nemcsak „betartásuknak”). Van érzéke ahhoz, hogy aktivizálja a muzsikusokat; hogy kimozdítsa őket a szólamok végigjátszásának biztonsági megoldásából. A lényéből árad ez – mindig az adott mű vitalitását akarja érvényre juttatni. Valamiféle közvetlenségre készíti a játékosokat, szinte szerepekké suggerálva a szólamokat. Ilyenkor rendező is egyben – a versenymű kényes pillanataiban színházi ügyelő is.

Aki pusztán „kézre játszani” akar (netán a karmester nélküli előadás gyakorlatánál elengedhetetlen kotta-hűséggel), annak idő kell Ponti mozdulatainak kiismeréséhez. Aki eleve a szándék megértését célozza meg, egykönnyen együttműködő partnerévé tud válni. Ez utóbbi tendencia bizonyult erősebbnek a MÁV Szimfonikus Zenekar tagjainál – jóllehet, a jól végzett munka örömeig kevesen jutottak el. Pedig valóban jó munkát végeztek!

Lapzárta előtt még egy olyan koncert, amelyről feltétlenül érdemes megemlékezni. Február 21-én monumentális előadói apparátussal csendült fel Verdi Requiemje.

A **Nemzeti Filharmonikus Zenekar**hoz a **Nemzeti Énekkar** és az **MR Énekkar** társult, szólistaként az örmény Marine Deinyan, Ulbrich Andrea, Fekete Attila és a szlovák Peter Mikulás lépett fel, a dirigens Antal Mátyás volt. Ha egyetlen jelzővel kellene illetni, legtalálhatóbbnak a „minőségi” kinnálkoznék. Ebből valószínűleg kiderülne, hogy korántsem a borítékolhatóan siker-darab újra, ki tudja hányadszor való megszólaltatásának lehettünk tanúi. Meghatározó

jelentőségű az énekkar volt – hozzá kellett igazodni arányaiban mindennek és mindenkinek. A Nemzeti Énekkar a legeszményibb lehetfinom pianissimóiból adott ízelítőt – így ismét megtapasztalhattuk, mennyire más hatású tud lenni a szólistikus és a kisebb-nagyobb együttes tutti-pianissimója. A „halkság” – relatív kategória. Hallhatónak kell lenni a terem legtávolabbi pontján is – ezért bizonyos fajta bátorság kell a szólista részéről, s annak felmérése, visszafogottságban meddig mehet el. A tutti-pianissimo esetében legfeljebb az a veszély kísértene, hogy elvész az intenzitás. Ezúttal variációkat hallhattunk a leghalkabbra; a hangulatnak, a szövegnek megfelelően volt testetlen és érzékenyen túlpuha-finom. Nem volt irigylésre méltó a szólisták helyzete, ilyen kórus előtt protagonistaként megszólalni. A vendég-szoprára stúdiófelvételen nyilván még eredményesebb lenne (koncerten nincs mód javított újrakezdesre, s a bátortalan frázisindító hang nem marad következmények nélkül), Ulbrich Andrea a hang érzéki szépségére és hatásosságára koncentrálna néha már-már a modorosság határát súrolta, s közben mintha eltávolodott volna a konkrét szövegi-zenei tartalomtól, Fekete Attila pedig nagyobb súlyt helyezett az érthető szövegmondásra, mint az elmondottak érzelmi folyamataira. Peter Mikulás érzékenyen megrajzolt szólama talán csak szokatlanul hatott; hangzó emlékeink megannyi magvas-testes orgánuma után furcsán súlytalanul tűnt.

A zenekart illetően, ritka jelenséggé regisztrálható, hogy szinte minden a helyén volt. Tehát, bázis, amikor arra volt szükség, kommentár, ha azt kívánta az adott részlet. Tökéletesen harmonizált a kórus-hangzással, annak színeit árnyalva tovább, s gazdag hangszín-készletével felerősítve azokat az indulatokat, amelyek oly gyakran benne maradnak a nyomtatott kottában. Ha valami hiányérzetünk mégis volt, az a rezések térhatású játéka. Ami máskor (például a Zeneakadémián) megunhatatlan tér-élmény, most szinte beleolvadt az információ-gazag zenei környezetbe. Antal Mátyás elsődleges feladata nyilván az előadók koordinálása volt – feltételezhető azonban, hogy neki köszönhető az az inspiratív légkör, amelyben az előadóknak volt kedvük a minél-jobb produkció létrehozására. Megérdemelnék, hogy ők is hallhassák úgy, mint a közönség: késztermékként.

Fittler Katalin

Reményi Ferenc:

Reményi Ede hegedűművész életrajza

– 3. rész

A Petőfi szobor kezdeményezése

Reményi Ede magyar nemzeti jótékonyági akcióinak sorában első helyen áll a Petőfi szobor felállításának terve, amely már 1860 végén, Kis-Kun-Halason fogamzott meg lelkében, s legott megindította erre nézve a mozgalmat, jövedelme tekintélyes részét ezután erre a célra fordítván. A „Pesti Napló” 1860 dec. 9-iki számában felszólítást intézett a nemzethez. Azonkívül gyűjtővekkal is szaporította a szoboralapot. Időnként nyilvánosan, a hírlapok borszábjain beszámolt a szoboralap állagáról. Már szép összeg volt együtt gyümölcsözőleg az Első Hazai Takarékpénztárban, midőn a tervet a provisorium kormányának közgepei azon gyanú alapján, hogy a pénz talán inkább a nagy költőnek még akkor élő egyetlen fia, Zoltán támogatására lesz fordítandó, megbiusítani törekedtek. De Reményi nem tárgított, s a kiegyezés (1867) után végleg megalakította a szoborbizottságot, amely a mozgalmat ébren tartotta, szabályozta és a bevételeket számon tartotta, és amelyhez az alapításkor (1860) a közélet legtehtekintélyesebb férfúi közül Arany János, Barabás Miklós, Jókai Mór, báró Kemény Zsigmond, Szász Károly és mások tartoztak. E bizottság jegyzője 1877-ig a művész Károly öccse volt, majd midőn emez Balassagyarmaton telepedett le, Antal bátyja (az én atyám) lett a bizottság titkára és jogi tanácsosa. A szobor megalkotását előbb Izsó Miklós jeles és tebenséges szobrászra bízták, kinek legismertebb alkotása a „Búsuló jubász”. Korai balála után Huszár Adolf kapott megbízást, ki mint ismeretes, a „Talpra magyar” pózában örökítette meg a lánglelkű költőt. Hoszszabb vajjudás után a szobrot 1882. okt. 15-én állították fel Budapesten, az Eskü-téren, országos ünnep keretében, melyen Jókai mondta el az emlékbeszédet. Reményi már akkor nem időzött a hazában, minthogy 1876-ban kiköltözött Párizsba. A szoborbizottság azonban megemlékezett Reményiről mint olyanról, ki „a szobor indítványozója, legbuzgóbb felkarolója és bosszú időn át úgy az ideiglenes, mint a végleges bizottság elnöke” volt. A leleplezési ünnepet előkészítő bizottsági ülés határozatából kifolyólag őt egy szép levélben megbívták az ünnepre. A levelet Chicagóba küldték utána, mert akkor az Egyesült Államokban időzött. A megbívtó azonban nem jutott a művész kezébe és visszairányított. Az ünnepély

egyidőben szobor-emlékkönyvet adtak ki, melyet mint titkár, Reményi Antal szerkesztett, s melybe a szobor történetét Reményi Károly írta meg, mint jegyző.

A leleplezést követő lakomán Jókai ekképp köszöntötte fel a távollévő Reményit:

„Uraim, a Petőfi-szobor a legdrágább emlék a kerek földön, mert a legcsengőbb ércből van öntve: csupa hegedűszóból készült. S nem lehet annál becsesebb áldozat, mint amit az egyik ihlettje a Múzsának a Múzsza másik felkentjének megörökítésére hozott. Reményi Edéről szölok. Ő karolta fel először a Petőfi-emlék eszméjét s azután elindult és keresztül-kasul bejárta a szegény kis Magyarországot, a hegedűjével szemzuskált egy ércszobrot a költőtestvér számára. Reményi nagyobb csudát művelt lantjával mint Orfeus, mert ő a köveknél nebezebbet mozdított meg: a nemzeti közönyt, s megtudta szelidíteni a minden fenevadnál erősebbet: az akkori policájt. Reményi Ede érdeme áll legelő a szobor létrehozói között. Sajnos, hogy e mai örömnemep diadalát ő nem oszthatja velünk. Petőfitől az egész ég választ el bennünket, Reményi Edétől az egész földteke. De azért, ha az egész föld is áll közöttünk, lelkeink találkoznak és én bízem, hogy a mi szeretett barátunk, művészetünk büszkesége, ki most odaát éjfél után 3 óraker az igazak álmát alussza, meg fogja hallani azt a riadó szózatot, mely az országon átkel őt felébreszteni: Hírben, dicsőségben és boldogságban az Isten éltesse Reményi Edét sokáig.”

A Petőfi szoborról még lesz szó. Itt megemlítendő még, hogy Ábrányi szerint („Életemből és emlékeimből”, 283. old.) a szegedi Dugonics szobornak is Reményi volt az alapvetője. Van más forrás, amely szerint már ő kezdeményezte volna a Széchenyi szobrot is, és Plotényi Nándor közlése szerint báró Eötvös József szobrára is mint legelső adakozó megindította a gyűjtést 800 forinttal.

Számos jótékonyági hangversenye közül megemlítendő az a nagyszabású hangverseny, melyet 1860. okt. 21-én adott a Nemzeti Színházban a pesti vakok intézete javára, az összes zenekar, Hollósi Lonovicsné Kornélia asszony primadonna, és Egressy Gábor akkori híres hőszínházunk közreműködésével.

Hangversenyeink műsora ezen időben sajátos volt. A magyar darabokon kívül, melyek még külföldön sem maradtak ki soha, itthon

pedig integráns részét alkották műsorának, jó részt tetszetős, briliáns, csekély fajsúlyú átiratok, fantáziák, ábrándok szerepeltek benne, mint amilyenek saját szerzeményű ábrándjai a „Hugenották”, a „Lucrécia Borgia”, „A venencei farsang” felett, stb. Mint klasszikus szám, többnyire csak Mendelssohn hegedűversenye, de ennek is csak II. és III. tétel szerepelt. Csak később járult ezekhez néhány Chopin-átirat és mint igazán klasszikus művek, Bachnak híres Ciaconnája és egy-két más Bach-darab (Tempo de Bourrée, stb.), amelyek azután igazán furcsa zenei társaságban találták magukat. Természetes, hogy a Zenészet Lapoknak, melyek, mint már mondtuk, eleinte ellenszenves magatartást tanúsítottak Reményivel szemben, ez kapóra jött. Nemcsak lármás és túl szapora szereplését, a „Repülj fecském” madarainak örökös csicsergését, hanem nem klasszikus, tehát nem művészi ízlését is szemére vetették, mindíg maró gúnyt keverve vonatkozó megjegyzéseikbe.

Joachim hangversenyei Pesten (1861)

Jó alkalom adódott erre 1861 február havában, midőn Joachim – ki akkor már európai hírnevű művész volt s a klasszikus játék eszményeként szerepelt - Bécsben hangversenyezett és általános ünneplés tárgya volt. Erre nézve a Zenészet Lapok „Zenészet naplár” c. rovata (I. évf. 168. old.) ily csipkedésekkel emlékezik meg: „Febr. 26. Joachim Bécsben hangversenyez. – Febr. 27. Reményi ugyanezt teszi Becskereken.” Ehhez a következő lábjegyzet a szerkesztőtől: „Bizony könnyebb is Becskereken Paganini szerepét játszani, mint Bécsben.” Utóbbi megjegyzés kigúnyolása annak, hogy Reményit dicsőítői sokszor neveztek második, vagy magyar Paganininek.

Azonban Reményi nem késett soká, hogy bebizonyítsa, miszerint tud ő klasszikusokat játszani, és hogy éppen ezekkel a nagy igényű bécsieket is meg tudja bódítani, ugyanazokat, kik Joachimot hallották egy évvel előtte. Mielőtt azonban erre sor kerülhetett, alkalma volt Reményinek magával Joachimmal találkoznia. Utóbbi ugyanis 1861 március havában lerándult Pestre is, és 10-én és 14-én két hangversenyt adott. Reményi megragadta az alkalmat, hogy régi művész társával, kivel 18 évvel előbb együtt tanult Bécsben Böhmnél, s kivel 1853-ban találkozott utoljára Hannoverban

(a Brahms-epizód alkalmával), ismeretségét megújítja. Tette ő ezt azon impulzív, lelkes módon, melyre őt minden igaz művész és művészet élte végéig elragadta. Joachimot Pesten még nagyobb ovációkban részesítették mint Bécsben, hiszen ő hazánk szülőtte volt (Köpcsenyben született 1831-ben). Mint a magyar géniusz világhírű képviselője szerepelt, és némileg - magyar begedüversenye révén – a magyar műzene fejlesztőjeként is. Hogy Joachim nem beszélt hazánk nyelvét, ez magyar voltán mi csorbát sem ejtett; egészen természetesnek találták, hiszen gyermekkorától külföldön élt. A magyar ember pedig mindig lelkesedik oly magyar szellemi vezér ember iránt, kit a külföld is ismer; ez büszságot legyezi. Mindkét hangverseny után tehát nem maradhatott el a bagyományos „magnum áldomás”. Március 10-én a hangverseny után az Európa szálló éttermében gyűltek össze Joachim tiszteletére, főleg a művészvilág képviselői. Jelen voltak Erkel, Volkmann, Mosonyi és sok más művész és író. De jelen volt Reményi is, kiről ez időben a Zenészet Lapok már úgy emlékeznek meg, mint „a magyar népdaloknak páratlan eszményesítőjéről”. Természetes, hogy a komoly és élces felköszöntők egész sora hangzott el. Ezekből Reményi is kivette a részét s a Zenészet Lapok szerint „különös hatással volt Reményi felköszöntése a nagy művészre, melyben minden kételet eloszlato magyar őszinteséggel kifejté Joachim művészi jelentőségét, kit minden begedüművésznek fölé helyezett. Az egész társaság őszinte elismeréssel fogadta e nyilatkozatát művész hazánkfiának, meg lévén győződve, hogy az legtisztább szíve sugallatából vette eredetét.”

A március 14-iki hangverseny után pedig a pesti főiskolai ifjúság rendezett Joachim tiszteletére egy estélyt Licinius helyiségében. Joachimot, kit egy küldöttség hívott meg az estélyre, és ki barátaitól kísérve jelent meg, lelkes éljenzéssel és a Rákóczi-indulóval fogadták. Az ifjúság képviselője lelkes szavakkal köszönté mint a magyar baza dicsőséget. Joachim pedig meleg szavakkal viszonzta a felköszöntést és megígérte, hogy a jövő alkalommal már a baza édes nyelvén fogja elrebegni bálaköszöntét. Három szót azonban – úgymond – magával vitt a külföldre s ezek a legszebb zeneként mindig fülbe csengtek; ezek: „éljen a baza!” Több se kellett a mi ifjúságunknak! Az est folyamán Reményi a terembe lépett és szintén hangos éljenekkel fogadtatott. Reményi Joachim mellett foglalt helyet s csakbamar poharat emelt. Joachimot ismét mint legelső élő begedüművészt s mint nemzeti zenénk sokat ígérő fejlesztőjét emelte ki. Beszéde végeztével egy érdekes antik gyűrűt adott át Joachimnak a felejtethetlen estély emlékéül. Az egyetemi dalár-

dának és Kecskeméti cigányzenekarának előadásai fűszereztek a lakomát. Joachim közkívánatra maga is begedüt ragadott és előbb Bachtól játszott egy darabot, majd saját Rákóczi-átiratát adta elő, mellyel szünni nem akaró lelkesedést aratott. Ezután Reményi is - bár több bete, hogy bal kisujjának sérülése gátolta a játszásban - „szíves volt országos hírv s annyi sértő követ okozott „Repülj fecském”-jét eljátszani. Természetes, hogy ezután is eldördült az éljen” írja a Zenészet Lapok (1. évf. 199. l.). A fiatalság ez alkalommal úgy Joachimot, mint Reményit tiszteletbeli jogászukská nevezte ki. Joachim pedig Reményinek 100 osztrák forintot kézbesített a Petőfi szobor tőkájének gyarapítására.

Beale búcsúhangversenye

Midőn Reményi Angliából hazajött, magával hozott egy kiváló zongorakísérőt, Beale William személyében, kinek nagy tehetségét már Liszt előtt is magasztalta egyik levelében. Beale híven kísérte mesterét magyarországi körútján végig 5/4 éven át. Mielőtt hazájába visszatért, 1861. április 14-én egy önálló hangverseny keretében búcsúzott el a főváros közönségétől. Hangversenyében közreműködött Vrabély Szerafina zongoraművésznő, Szerdabelyi Károly és Füredi a Nemzeti Színháztól, valamint maga Reményi is, ki egy pár új s „nagyon sikerült magyar dalát játszotta, melyet Tompa költeményeire szerzett, s végül pedig ráadásul adta Rákóczi-átiratát s ezzel eldöntötte az est sikerét is.” (Zenészet Lapok, 1. évf. 230. l.) De maga Beale is nagy tetszést aratott, úgy mint briliáns technikájú virtuóz és mint zeneszerző is. A kritika megjegyzi, hogy Beale és Reményi mint Castor és Pollux oly elválhatatlan két egyéniség volt, hogy „Beale Reményinek még gondolatját is tudja, s nyiretlyűjének nincs oly szeszélyes vagy merész ugrása, melyhez a legcsekélyebb részletig is ne tudná magát alkalmazni. A leghatározottabb kísérői zenetehetség, kinek e téren nem sok párját lehetne feltalálni. Reményinek nem mindennapi körülmények közt kifejlett diadalmas körútja után gazdag s változatos színezeteket mutató tapasztalásokkal tér vissza hazájába, visszaemlékezve egy lelkesülni tudó nemzetre.”

Hangversenykörút Horvátországban és Fiumében (1861. július–augusztus)

Nagy körútja után, mely a Zenészet Lapok szerint „valóságos politikai tárogató volt a hazában”, Reményi egy ideig pihentette begedütjét. 1861. július és szeptember havában azonban újra felvette, hogy most a társországokban, nevezetesen Horvátországban és Fiumében hallassa. Bevezetéképpen július első 3 hetében bejárta a Dunántúl nevezetesebb városait

(köztük Székes-Fehérvárt, Sopront, Köszeget, Szombathelyt, Nagy-Kanizsát és Kaposvárt), majd elindult Horvátországba. Az ezen utazását bevezető híradásból (Zenészet Lapok 1. évf. 328. l.) azt lehetne következtetni, hogy a horvát nép akkor már ismét egy szív és lélek volt velünk. Tény azonban, hogy a horvát sajtó a magyar sajtóban közzétett közeledési nyilatkozatot agyonballgatta. Még Deák Ferenc második felirati indítványát sem ismertették. Így tehát Reményi lerándulásának volt politikai célzata, mert „a kiket politikai érveknek s meggyőzésnek még nem sikerült ügyünknek megnyerni, azokat magyar zenéneknek s szívhez szóló népdalaink ígérő hatása győzze meg arról, hogy a magyar százados testvéreivel csak egy cél elérésére törekszik, mely nem más mint a közös baza boldogsága, felvirágzása és szabadsága”.

Zágrábban, aová Reményi Károly, a művésznök öccse s ez időszertint impresszáriója előremet, őt szerencséje egy horvát emberrel hozta össze, ki nem csak tökéletesen tudott magyarul, hanem meggyőződéses híve volt a magyar-horvát testvérülés eszméjének. Ő megnyitotta a horvát lapok hasábjait Reményi Ede számára. Miután itt közzétették életrajzi adatait, a többi közt azt is, hogy Reményi tavaly Pesten, Nagyváradon, Debrecenben és Aradon a horvát szükölködők javára 6 hangversenyben játszott, a közfigyelem és rokonszenv fel volt ébresztve. Ebhez járult, hogy Reményi első zágrábi hangversenyét egészen a dél-szláv nemzeti akadémia alapítókéje javára szentelte. Ily előzmények után augusztus 10-én és 11-én adott hangversenyei díszes közönséggel töltötték meg a nemzeti színházat. S midőn Reményi magyar népdalokat horvát népdalokkal felváltva játszott, a hallgatóság szünni nem akaró tetszényilvánításokban tört ki. A második hangverseny után a lelkesült közönség virágzóporral vett búcsút a magyar művésztől. A hírlapok magasztaló hangon írtak játékaról, mely a mély érzést egyesíti erővel és oly technikai készséggel, melyet ott még nem tapasztaltak. A begedü Lisztjének szeretnék nevezni. Bár minden darabja tetszett, de mégis a magyar és a horvát nemzeti dalok gyűjtöttak leginkább, valamint a „Velencei farsang”. Állították, hogy ily tetszésben Zágrábban még egy művész sem részesült. Hasonló volt a lelkesedés Károlyvárosban (aug. 17.) és Varasdon (aug. 29.) is.

Fiumében a hangulat amúgy is kedvezőbb volt Reményinek, mint magyar művésznök fogadtatására. A fiumeiiek híven ragaszkodtak Magyarországhoz és az elmúlt 12 év folyamán sok keserűséget szenvedtek épp úgy Bécsből, mint Zágrábból. Szeptember 5-én, az első hangverseny alkalmából a városi színház a

korai évad dacára a legutolsó helyig megtelt díszes közönséggel. Az éljenzések a magyar népdalok s a Rákóczi induló eljátszása után szünni nem akartak. A hangversenyzőt virág-bokrétákkal tisztelték meg és előadás után lelkes éltetések közben lakásáig kísérték. A 2-ik hangversenyben megnyilvánult ünneplés még ezt is felülmúlta. Koszorú- és virágzapor, továbbá háromféle verszet, mind nemzeti szín szalagokkal illetve ugyanoly színű papiroson nyomtatva, a színpadot és nézőtér elborították. Midőn Reményi a „Szózat”-ot kezdé játszani, a fiatalági pából egy három láb átmérőjű babér-koszorút dobtak feléje. Előadás végeztével a művészt ismét bazakésérték „Éljen Magyarország!”, „Éljen Reményi!” felkiáltásokat hallatva, s nem törődve az éppen kitört zivatarral.

A művészt a város magánkörei is folytonos kitüntetésekben részesítették. Reményi 1861. évi hazafias ténykedései közül megemlítendő még, hogy Félégyházán hangversenyt rendezett avégből, hogy jelöljék meg emléktáblával azt a házat, ahol Petőfi első gyermekéveit töltötte. A táblát, Reményi ösztönzésére, a kiegyezés után végre felállították.

Felhívás Reményihez a magyar nemzeti zene kifejlésztésére

Közben a Zenészeti Lapok 1861. ápr. 3-iki számában megjelent Mosonyi Mihály tollából egy írás „Felhívás Reményi Ede úrhoz” címmel, melyben az író felhívja, hogy vegye művészi kezébe a magyar nemzeti zene továbbfejlésztését, kifinomítását, mert az jelenleg még igen egyoldalúan dalszerű és tánczene, pedig bevezethető a magasabb műformákba. Egy magyar vonós négyest kellene alakítani Reményihez méltó társakból, s e négyes számára átírni a magyar zene meglévő gyöngyeit (Bibari, Csermák, Lavotta, Rózsavölgyi, Svastics, Frank, Palotási stb.), azután eredeti új darabokat szerezni. Így lassanként a magyar zene kivetkőznék nagyon is genre-szerű alakjából, s alkalmassá tételne arra, hogy ne csak a mulatozás, tivornya, tánc céljait szolgálja, hanem kielégítse a legfinomabb igényeket is. Reményi erre a legalkalmasabb személy, mert a szíve magyar s óriási a népszerűsége, és „Ön kétség kívül Magyarországnak első hegedűse s alig hiszem, hogy létezett volna valaki, aki a magyar népdalokat szebben játsza, mint Ön”. Hagyjon fel tehát külföldi állomásával, telepdedjék meg állandóan Magyarországon, szentelje magát a fent kitűzött nagy és nemes célnak, legyen ő „a magyar zene Palatinusa”.

Egy vidéki zenekedvelő, Matolay Viktor, Homonnáról ápr. 16-án írt, és szintén a Zenészeti Lapokban (237. l.) közzé tett levelében ebbe csak azt a feltételt köti, hogy a ma-

gyar vonós négyes megvalósításával a magyar zene ne veszítsen semmit se eredeti jelleméből, amit az előadandó daraboknak megítélése magyar zenei műértők és műkedvelők által biztosítana; minden esetre mind a négy művész olyan legyen, ki az eddig még fejletlen magyar zenét is érteni és érezni tudja.

Reményi ezen nyilvános felhívásra nem zavakkal, hanem tettekkel válaszolt. Már a Zenészeti Lapok (1. évf.) szeptember 26-iki számában az „Ujdonságok” (415. l.) alatt olvassuk, hogy „Reményi nem sokára kiadni készül ama saját szerzeményű magyar népdalokat, melyeket Tompa Mihály költeményeire készített. Ezenkívül a magyar műzene fejlesztésén is szorgalmasan s nagy lelkesedéssel működik s e nemben már többféle színezetű szerzeményei vannak készen s csak napvilág után ábítóznak.” A 2. évf. okt. 31-iki száma pedig azt újságolja (39. l.), hogy Reményi december bóban 3 komoly klasszikus irányú zene estélyt fog adni. Mindegyikben Beethoven egy-egy utolsó korszakbeli négyesét, azután már készen lévő saját újabb szerzeményeit fogja négyesben előadni. „Üdvözljük Reményi urat – fűzi hozzá a híradó – előadó művésztének eme legalább ránk nézve új pályáján. Fényes tehetségei mellett nem kételkedhetünk, hogy fel fog tudni magasztosodni a művészet legeszményibb világáig is, és be fogja bizonyítani, miszerint nem csak a napi mulékony rózsákból kötött koszorúkat, de ama hervadhatatlan babérleveleket is képes – s akarja is – kiérdemelni, melyeket csak az illetékes művészi világ méltó elismerése szokott a nagy művészek homlokára tűzni.”

Az első kamarai négyes estély 1861. dec. 15-én tartott meg a következő műsorról:

1. Sonata, zongorára és hegedűre, szerző Beethoven (a-moll 47. mű). Előadják Reményi Ede s Stocker Ede.

2. „Délbáb”, magyar vonósnégyes, szerző Reményi Ede. Előadják Reményi Ede, Kirchlechner, Spiller A. és Szuborics Manó.

3. Négyes vonóhangszerekre, szerző Beethoven (F-dúr, 59. mű). Előadják fent nevezettek.

A bírálat (Zenészeti Lapok, 2. évf. 44. l.) kiemeli, hogy Reményi művésztének megítélésében – két évi diadalmas honi szereplése után – a pro és contra-véleményekből megalakult az a határozott eszme, hogy Reményi művésztének jelentősége nemzeti érzelmeink eszményítésében áll saját nemzeti zenénkben. Ő ezen első kamara hangversenyén dicsőségesen meg is állott a küzdőtérén. „Reményi Beethoven két legnagyobb művének előadásával bebizonyítja, hogy a klasszikus zene terén is képes kiváló készütsége és felfogási tehetségénél fogva megfelelni a magas művészi igényeknek.” A szonátában Reményi a hegedűrészt méltóké-

pen képviselte s különösen a változatokat mély átgondoltsággal, nyugalommal s szabatos előadással játszta.” – „Az est koronája minden esetre Beethoven F-dúr (Op. 59, 1. számú) vonósnégyesének előadását illeti, mely valódi magas műveltet nyújtott a hallgatóság között még azoknak is, kik még ritkán vagy sobasem hallottak efféléket. Kiválóan sikerült az adagio, melynél nehezebb feladat alig vár, kivált az első hegedűnek kezelőjére.”

„Reményi e hangversenyében először lépett fel egy önálló magyar négyes szerzeményével is, mellyel „Délbáb” címen pusztáink eme költői türeményének zenei eszményesítését tűzte ki célul, vonósnégyes tételben. Érdeme, hogy először kísérte meg e műforma keretébe foglalni az eredeti magyar gondolatokat. Mint első kísérlet jól sikerült; nincs nehezebb feladat az úttörésnél, ahol a szerzőnek mindent önmagából kell merítenie. Szerzőnek sok szép sikerült része van négyesében és általában mondhatni, hogy eszményképének zenei ecsetelése sikerült. Azonban az egésznek hatása még kizárólag az első hegedű szólamának igazi magyaros és virtuóz kezeléséből feltételeztetik – a többi hangszereknek csak nagyon alárendelt szerepük van. A formávali küzdelem is még megérzik a művön. Jövendő basonnemű műveiben szükséges lesz a többi hangszereket is kissé poliphonabb modorban foglalkoztatni, hogy a különféle hangszínek s ellentétek érvényre jussanak. Az érdekes kísérlet mindamellert tetszésben részesült s a szerző e műve után valamint minden rész után zajosan kitapsoltatt. Közönség szép számmal volt. Különösen feltűnt a művészet s irodalom tagjainak nagyszámú jelenléte. Csak a magasabb körök hiányoztak.” (2. évf. 94. l.)

Fenti hangversenyt megelőző estén (dec. 14.) Reményi szintén mint zeneszerző szerepelt, mégpedig Dobsa Lajos „I. István magyar király” c. tragédiájában. E színművet ugyanis egyes jeleneteiben zenei részekkel látták el, így a 2. felvonás egy igen szép költői jelenetét is, midőn Imre herceg nejének ablaka alatt, holdvilágos éjjelen ábrándozik s egy szerelmi románcot énekel. E jelenetben a zenét Reményi írta s abban csak egy újabb jelét mutatá fel kiváló magyar zeneköltészeti tehetségének. A dal méltólag tolmácsolja a jelenet költőiségét s amellert, hogy tisztán magyar és egyszerű, mégis az emelkedettebb ízlés bélyegét viseli. Ez első előadáson a szerző maga kísérte mesteri hegedűjén az éneket s kivált bájosan előadott elő- és utójátéka az egész közönséget elragadták. A szerzőt zajosan kitapsolták. (46. l.)

December 18-án és 22-én ment végbe a többi két vonósnégyes estély. A művészek élénk példáját látták benne a klasszikus zene hódításának, mely a legnemesebb átszellemlésig fo-

kozta az előadók hangulatát. A magyar kebelt pedig felmelegítette azon szép jövő, mely egykor nemzeti zenénkre derülni fog s melynek életre való gyökerei e hangversenyekben Reményi magyar négyeseinek burkába öltözének. A 2. hangverseny Beethoven szerzeményeiből a c-moll zongora s hegedű szonátát s a C-dúr négyest (Op. 59) tartalmazta s különösen ez utóbbi számban Beethoven lángeszűségének legbűbb tolmácsolója lön. A C-dúr négyes geniális felfogásával meghódította elleneinek szívét is. E nagyszerű hatás a 3-ik hangverseny által nem hogy csökkent, hanem erősödött. Miután a műsorban szereplő „Magyar román”-ot Mosonyitól az átérés s az aesthetika legbecesebb zománcával adta elő.

Midőn Reményi az egyszerű népdalokat játssza, akaratlanul a múlt ébred fel lelkünkben fájó emlékével, dicső hőseivel. A szív eltelik egy érzéssel, melyhez magyarnak kell lenni s a hazát mindenek felett szeretni kell. Mosonyi románjának előadásán pedig felnyílt előttünk a jövő, megzendült a boldogság vágyának minden húrja elfacsart keblünkben s dagadó árként hullámzott benne a sejtetem s délibábként szép tavasszal kecsegtetett. Ő a mi Jeremiásunk. Mint művészt a jövő fogja őt megbírálani. De kétségtelen, hogy e kezdet után minden nagyot, fenségeset lehet jósolni, mert ki oly rövid idő alatt két egymástól végtelenül elhajló pályát tud megcserelni (értendő ezalatt valószínűleg a csillogó virtuóze és az igazi klasszikus művésze) s az újon mindjárt kezdetben óriásilag előrehalad: az előtt a legmagasabbat elérni nem lesz lehetetlen. Ennyit Reményiről mint előadóművészről. Lássuk most a szerzőt. Mint ilyen, a 2. hangversenyben „Pastorale és vígadó” c. négyessel, az utolsóban „Hősies és friss”-sel lépett fel. Kettős nehézséggel kellett e téren küszködni; magyar eszméjének magyaros alakításával, s e kettőnek magyaros négyessé való öntésével. Az első feladat eléggé sikerült, mennyiben a palotás kerete nagyobb terjedtséget nyert, eszméi pedig a mérvnagytítás dacára megtartották magyaros jellemüket. Kívánatos volna, ha a frissek is basonló kidolgozásban részesülnének. Ami a négyes tételt illeti, ez igen nehéz feladat, különösen akkor, midőn a legkisebb művészkedés nemzetietlenné tenné a szerzeményt. Minden esetre e feladat a „Pastorale”-ban lön legjobban megoldva, mely mint adagio méltán megállhat bárhol is.

A 3. hangversenyben Reményi mint nemzetközi zeneszerző is szerepelt. Előadta Shakespeare „Mab királyné”-jához írt zenéjét. (Mab, a tündérek királynője a „Rómeó és Júlia”-ban Mercutio monológjában szerepel. A „Szentivánéji álom”-ban Shakespeare a Titania nevet adja neki.) Nem kis feladatot tűzött maga elé: el kellett találnia a tündéres hangulatot, más-

részt a különféle álmokat ki kellett fejeznie. Az első részt Schumannra emlékeztető modorban fejté meg. A második egy kis keretű zenében bárkinek is nehéz lett volna boldogulni. E programzenéhez magyarázó melléklet volt, mi az ehhez nem szokott pesti közönségnek nagy újság volt. Nagy minden esetre a köszönet is, mellyel a pesti közönség az élvezetes estélyekért Reményinek tartozik. A többi közreműködő művészeket is teljes dicséret illeti, különösen Szuborics Manó fiatal gordonkaművészt. Így a geniális vezér művész serege méltán kiállhatott a pesti közönség elé. Reméljük, hogy máskor nagyobb számban fog megjelenni” (kivonatolva a 103–104. oldalról).

Reményi ugyancsak dec. 22-én még egy más hangversenyben is fellépett. Ezt a budapesti kereskedők nyugdíj- és betegápoló egylete javára, mint zenészeti-, szavaiati és ének-akadémiát rendezték a Nemzeti Színházban. A zenekart Erkel Ferenc vezényelte. Közreműködtek a Nemzeti Színház operai személyzetének majd minden tagja s egyéb művészek is. „Az est koronája azonban kétségbevonhatatlanul Reményi volt, ki varázshegedűjével az egész közönséget felvillanyozta. Hiába! Olyan a nagy művész mint a bűvész, egyet-kettőt ránt vonójával a búrokon s a könnyeket egyenként csalja a hallgatóság szemébe.” (104. l.) A Zenészeti Lapok egyik előző híre szerint Reményi ez alkalommal nemzeti dalokat adott elő. E kritikából látni, hogy a Zenészeti Lapok eddigi lelkisnyiló, gúnyos hangja most már teljesen megváltozott. Okai e változásnak lehetnek dologiak és személyiek is. Reményi a virtuózkodó játékról áttért a klasszikus zenére meg a művészi keretekbe fejlesztett magyar zenére és bebizonyította, hogy fel tudja fogni és művésziesen előadni Beethoven legnehezebb szerzeményeit is, és úgy mint zeneszerző is megfelel a Mosonyi Mihály által hozzá intézett nyilvános felbívásnak. Mosonyit evvel meg magyar románcai előadásával megnyerhette s úgy látszik, általában közeli viszonyba lépett vele és Ábrányival, a Zenészeti Lapok szerkesztőjével, mit talán eleinte elmulasztott. Ezentúl a legszívélyesebb viszony látszik uralkodni Reményi és a Zenészeti Lapok hatalmasai közt. A Zenészeti Lapok sűrűn közölnek ezentúl nem csak híreket Reményiről, hanem saját leveleit is, melyekben külföldi szerepléseiről beszámol. Sőt, egyik „kiválólag sikerült” magyar szerzeménye az 1862. évi júliusi-októberi negyed műmellékleteképp hirdetik, és mint az előfizetési felbívás egyik attrakciója szerepel. Ábrányi a Zenészeti Lapok 2. évf. 327/8. oldalán megmagyarázza – válaszképp az ellene intézett támadásokra – hogy ő egyáltalán nem volt következtelen Reményivel szemben, mert ő volt az, aki már a „Pesti Napló” 1860. ápr. 26-

iki számában azt írta, hogy Reményi nagy művész, hogy Reményi oly könnyűséggel kezelte a legóriásibb nehézségeket a hegedűn, s oly meleg érzést tud önteni dallamaiba, mi párját ritkítja. Továbbá: „Van Reményinek egy oly páratlan oldala s tulajdona, mellyel vele az összes hegedű-remeklők tábora sem mérkőzhetik. Értjük azon geniális, eredeti bű s meleg előadási modort, mellyel különösen magyar népdalainkat minden magyar emberrel megértetni s átéreztetni tudja.” Továbbá: „Azon modor s költészet, mellyel Reményi a „Repülj fecském” s „Ezt a kerek erdőt járom én” fele népdalokat hegedűjén elő tudja adni, minden magyar érző kebel eszményképének netovábbja. Saját magyar, ábrándszerű szerzeményeiben el kellett ösmernünk, hogy sok bennök az eredeti, s képeleztűs gondolat.”

A továbbiakban kitűnik, hogy Reményi lépett fel a bírlapokban Ábrányi ellen, mi természetesen olykor éles viszonzást váltott ki. Midőn azután a Zenészeti Lapok megindultak, a Reményi ellen történt célzások legnagyobb-részt Ábrányitól eredtek. Ábrányi Reményit ez időben személyesen és közelről nem ismerte, s hangversenyeken tőle többnyire csak batásra számított virtuóz darabokat hallott, s így nem tartozott elbinni, hogy a klasszikus zenében is bír képzettséggel. Csak Joachim itélete után ismerkedett meg személyesen Reményivel, kinek művészi magatartása ezen idő után sokat változott. E változás előidézésében Ábrányi úgy hiszi, neki is volt némi része. Ábrányi ezentúl se magasztalt benne mindent, de kiemelte, ami jót és művésziest talált benne s így nemzeti művészetünket szolgálta evvel.

Hangversenyek Bécsben, Berlinben, Prágában (1862)

Az 1862. év újabb diadalokat hozott Reményinek. Hazájában maradt ugyan még másfél évtizedig mint művészi működésének középpontjában. De már kezdett kisugározni ismét e centrumból. Ezt megkövetelte bobém természete. De helyes lett volna akkor is, ha a vándorlás nem lett volna vérében, mert a magyar közönség igazi nagy művésznek és tudósnak csak azt ismeri el, kit a külföld is elismer: nemo propheta in patria! Azonkívül ő a magyar művészetnek híveket és elismerést akart szerezni oly külföldi helyeken, ahol még nem járt. Az újév körül már Bécsben találjuk Reményit, „s e kiválóan zenekedvelő és zeneértő városban sikert siker után arat.” Első hangversenye jan. 5-én volt és a Zenészeti Lapok (2. évf. 120. l.) szerint nagy diadal közt ment végbe. „A klasszikus zenének művészi magyarázata mellett népdalainkkal kitűnő batást ért el még a legtamáskodóbb zenészeknél is. Ő valóságos bivatott értelmezője s világtérjesztője zenénk-

nek.” Második hangversenye jan. 12-én volt s ugyanaznap részt vett a Traumann féle színbázisban Dreyschok zongoraművésszel együtt egy jótékonyági hangversenyen. Ez tebát ismét egy eset, hol Reményi ugyanaznap két hangversenyben lép fel. Ezt rendkívül erőteljes *physicum*a, főleg egészséges idegrendszere tette lehetővé. Mindig mértékletesen élt étellel, itallal és pompásan tudott aludni bármikor. Emlékszem, hogy midőn 1891-ben itthon időzött, egyik budapesti hangversenye előtt néhány órával beült egy zsöllyébe, s azt mondta: „most hagyjatok aludni, keltsetek fel egy órával a hangverseny előtt.” És azonnal elaludt. Volt egy amerikai hangverseny-tournéja, melyen, ha jól vagyok értesülve, két hónapon át ez volt a napi rendje: este hangverseny, utána bankett, éjjel utazás a következő hangverseny színbélyére, ott másnap délelőtt zenekari vagy más próba, este hangverseny, s így tovább, napról napra más városban.

Reményi annyira tetszett Bécsben, hogy összesen négy nyilvános hangversenyt adott egymás után. Negyedik hangversenye febr. 1-én volt, melyre minden jegy előre elkelt. Műsorán Bach Sebestyén és Mendelssohn művei álltak, s utánuk - mint mindig és mindenütt - magyar népdal-átiratok. Ez ugyanakkor történt, midőn idebaza a magyar fővárosban, magyar művész rendezte hangversenyen magyar zenemű egyáltalán nem szerepelt.

Reményi bécsi fellépéseiről a „Pesti Napló” febr. 2-iki száma egy terjedelmes cikkben számolt be, melyet a Zenészeti Lapok 2. évf. 149-151. oldalán ismertetett. Eszerint Reményi és a bécsi közönség közt a viszony azon mérvben, ahogy megismerték, mind bensőségebb lett. Az első hangverseny után a bécsiek nem igen tudták, mit véljenek arról az idegenszerű, zsinóros kabátú, fiatal hegedűsről, ki valahonnan a „pusztá”-ról bevetődött oda, s a siker nőttön nőtt. Hogy magyar nótákon kívül német klasszikusokat tudna játszani, nem igen hitték el neki. Második hangversenye után annyit már koncedáltak, hogy tudományosan képzett zeneszerző, nem pedig valami tebenséges naturalista. Harmadik hangversenyével teljes forradalmat idézett elő az ítéletekben. „Hugenotta”-ábrándjával kezdte műsorát, s ez szerencsés választás volt, mert Meyerbeer e mesterművét mindenki ismerte és kedvelte. Már az első ütemek után feszült figyelemmel kísérték, s midőn Raoul románcát egyszerűen, minden cifrázat nélkül, de gyönyörű ízléssel s mély érzellemmel adta elő, helyesebben énekelte hegedűjén, a terem megdörögött a brávóktól. Hogy magyar dallamai tetszettek, az természetes, Reményinek remekisége e téren az első perctől kezdve el volt ismerve.

Következett a nagy meglepetés; a művész előlé-

pett, s minden kíséret nélkül eljátszotta Bach Chaconne-ját, ezt a híres klasszikus zenedarabot, melynek szépségét csak nehézsége mülja felül. Reményi győzelmesen batolt keresztül e nehézségeken a nélkül, hogy a mű szépségeinek akár csak egyikét is elejtette volna. Most a bécsi kritika egészen más mérvvel mérte Reményit: nem a naturalistát látták már benne, hanem azt mondták, hogy *Vieuxtemps* s *Joachim* óta nem hallották a Chaconne-t ily remekül előadva. Reményi maga is egy, Károly öccséhez intézett, Bécsben, 1862. jan. 21-én kelt tréfás levélben így írja le e sikerét: „Unglaublich (bibetetlen), de azért mégis wahr (igaz), a 3. hangversenyben előadott „Ciaconna” tette meg a legnagyobb batást. Itt Bécsben úgy mondják: „muss uns jetzt ein Unger zeigen wie man den Bach spüllén soll – Kreuz Donnerwetter, das ist doch ärgerlich – und noch dazu in engen Hosen – und noch was mehr ist, ohne Schnurrbart.” (Most egy magyarnak kell megmutatnia nekünk, hogyan kell Bachot játszani, hogy a mennydörgős mennykő essen bele, és ami még bosszantóbb, mindezt szűk nadrágban teszi, ráadásul bajusz nélkül.)

Elbájolta hallgatóságát, mely első hangversenye alkalmával jórészt a Bécsben tanuló magyar ifjúságból telt ki, de most már nagyobb részt a bécsiekből állott, kiket nem Reményinek magyarsága, hanem művészete lelkesített. Sajnos, a Bécsben nagy számmal élő magyar arisztokrácia a 3-ik hangversenyig bezárólag annyira távol tartotta magát Reményi hangversenyeitől, hogy az általánosan feltűnt és a bécsi lapok szövé is tették. E hibájukat azonban a 4-ik hangverseny alkalmával helyre ütötték. Ez is igen jól sikerült, mert Reményi napról napra ismertebb lön az által, hogy a „Hesperus”, „Iris” és más társaságok estélyein valamint előkelő magánkörökben, így herceg Esterházytól is, játszott. Egy ilyen estélyen a cikkíró szem és fültanúja volt azon lelkesedésnek, melyet Reményi bensőséges, poétikus játéka gerjeszteni tudott. Jelen volt egyebek közt H. osztálytanácsos is (megj.: minden bizonnyal Moritz Hauptmannról van szó), ki nem csak jelles hegedűs, hanem a német zeneirodalom egyik tekintélye is. Vacsora után Reményi a Mendelssohn féle hegedűverseny andantéját játszta; az ősz hajú zene-enthusiasta a szoba egyik szögletébe vonulva vissza hallgatá; megindító volt, midőn minden 3-4 ütem után félhangon egyre ismétlé: „Niederknien, niederknien!” (Letérdelni, letérdelni!) Csak éjfél után 2 órakor oszlott széjjel a társaság. Az öreg úr félre vonta Reményit és könnyező szemekkel mondá neki: „Uram, miként bálálbatom meg ezen ritka élvezetet, melyben részesített?” – „Úgy – válaszolta a művész – ha Ön megelégedését

olyan nemzet fia viúta ki, melyről még mindig azt hiszik itt, hogy csupa félbarbárokból áll.” Az Esterházy estélyekről szóló, alább következő leírást egy magát meg nem nevezett tudósítótól vesszük, ki Reményinek Bécsben zongorakísérője volt, s Reményi halála alkalmával a „Pester Lloyd” 1898. június 18-iki számában reá vonatkozó emlékeit közzétette. (Valószínűnek tartom, hogy a cikk írója az öreg Dunkel volt, Dunkel Norbert atyja.)

Esterházy herceg nagy estélyt adott, melyen az egész főnemesség és a diplomácia hivatalos volt. Reményinek fel kellett volna lépnie, azonban nem jöbetett, mert – egy hangversenyre hazautazván – a birtelen beállott hófúvás meggátolta. Hamarjában más művészekkel pótolgatók. Azonban pár nap múlva Reményi megjött, s azonnal felkereste a herceget, kérvén őt, hogy rendezzen még egy estélyt, egyenesen az ő tiszteletére. Aki – teszi hozzá az emlékiró – Reményi egzaltált természetét ismeri, nem fog e követelésen kételkedni. A herceg tényleg adott egy második, sőt még egy harmadik estélyt is, és Reményi általános ünneplés tárgya volt. Ezen, exclusiv társaság közt, mely ily estélyeken meghallgatja ugyan a zenészt, de azután levegőnek tekinti, Reményi úgy ült, mintha az ő ereiben is hamisítatlan kék vér folynék. És elbisszük az emlékirónak, hogy az ilyen kényeztetés a fiatal művészt elkapatta. Ő feljegyzí legalább, hogy egyik estélyen több előkelő hölgy csevegve körben állt; Reményi hozzájuk lépett s egy szolgának intve egy zsöllyét helyeztetett a maga számára a körbe, s azon bintázva valóságos cercle-t tartott (cercle = főrangú beszélgetése a meghívottakkal). Ő ezek után valóságosnak tartja azt az anekdotát is, amely szerint Reményi egyszer valamely mágnás házában az óra ingáját megállította, mondván: „Álljon meg az óra annak emlékére, hogy Reményi e házba lépett.”

Január 30-án a Pasmaneumban is játszott az intézet igazgatójának meghívása folytán. Itt, ahol a fiatal kebel fogékonyságával még bazafias érzület is párosult, nagy volt a lelkesedés, mely a művész játékát követte. Az utolsó darab után kardal zendült meg, mellyel a zenekedvelő papjelöltek a „magyar Amphion” üdvözölték. Bécsben Falk Miksa, a kiváló publicista és író is támogatta tollával és társaságbeli összekötéseivel. Alkalmi verset írt Reményi Edébez.

Reményi február közepén tért vissza a fővárosba (Zenészeti Lapok, 2. évf. 168. l.), elhalmozva kitüntetésekkel, emlékekkel, ajándékokkal, melyekkel tisztelői és barátai meglepték. E tárgyak közt – történeti belbecsénél fogva – leginkább megemlézésre méltó Paganini (Guarnerius József féle) hegedűjének fogólapja, valamint ugyancsak Paganini saját kezeirásával ellátott arcképe. Az előbbi ereklyét Lem-

böck Gábor híres hangszerkészítő hazánkfia, utóbbi pedig Fischer adta át neki, könnyes szemekkel válván meg a becses ereklyétől. (Megj.: Anton Fischer, 1794–1879, bécsi hegedűkészítő akkor cserélt fogólapot Paganini hegedűjén, amikor az olasz hegedűs 1828. március 16. és július 20. között Bécsben koncertezett. Lemböck Gábor, 1814–1892, Fischernél tanult, később a veje lett, és ő vitte tovább Fischer üzletét. A fogólapot Reményi a Nemzeti Múzeumnak ajándékozta, jelenleg is ott őrzik.) *Diabelli műárus pedig Beethoven és Schubert eredeti kéziratával ajándékozta meg.*

Már március 1-én ismét elbajta Budapestet, és Bécsen át Lipcsébe utazott. Itt, miután az idény már elmúlt, nyilvánosan nem lépett fel, de részt vett a Dr. Hartl által rendezett zártkörű estélyen. Jelen volt kb. 60 zeneértő s az előadott kvartettekben Reményit ifj. Dreyschok és David koncertmesterek, továbbá Grabov kísérték. Ezenkívül Bachtól játszott több darabot s legvégül magyar népdalokat (Zenészet L., 2. évf. 200. l.).

Reményit Reinecke karnagy kísérte az estélyen s főleg Bach darabjaival s magyarjaival nagy elismerést aratott. Az estélyt fényes lakoma követte, melynek ő volt a hőse, s többször felköszöntöttek. Breitkopf és Härtel, ottani tekintélyes kiadók, a legkedvezőbb feltételek mellett vállalkoztak némely szerzeményeinek kiadására (Zenészet Lapok 216. l.).

Lipcséből Prágába rándult át, miután itt az akadémia olvasóegylete javára márc. 12-én adott hangversenyben közreműködni felkérték. A német és cseh lapok összhangzó nyilatkozatai és magántudósítások szerint Reményi fogadtatása a cseh nemzet fővárosában majdnem oly nagyszerű volt, mint Pesten, két évvel azelőtt (Zenészet L. 2. évf.) Tisztelői ezüst billi-kommal, arany gombokkal és egyéb emléktárgyakkal ajándékozták meg. Márc. 16-án Berlinbe érkezvén, küldöttségileg felkérték, hogy közreműködjék a Gusztáv Adolf nőegylet által márc. 28-án tartott hangversenyben. A zsűfólásig megtelt teremben jelen volt a berlini művészi és nagyvilágnak színe-java. Reményire a 6. számban került sor, s midőn „Hugenotta”-ábrándját eljátszá, a közönség mint egy élő vihar a legóriásibb tapszúgásban tört ki. Meyerbeer is jelen volt (Zenészet L., 2. évf. 216. l.). Reményi, ki megérkezésekor egészen új ember volt a berlini műértő körök előtt – a bécsi és prágai sikerek híre oda nem jutott el – e fellépésével egy csapásra feltűnt, s mint valami ritka tüneményt emlegették. Bülow, Liszt veje, a hírneves zongoraművész és dirigens márc. 30-án matinét adott tiszteletére, melyen a legnagyobb művészi és írói tekintélyek gyűltek össze. Ezek Reményit bókjaikkal halmozták el. A jelenlévő Adolf Stabr költőt annyira megha-

totta Reményi játéka, hogy hatása alatt a következő költeményt rögtönözte, mely jellemzi mily erős érzelmi hullámokat volt képes Reményi felkavarni a magyar nemzeti zene sajátos elemeivel még német kebelben is.

(Az életrajzot kiegészítve említjük meg, hogy a verset a Németországban igen népszerű Nikolaus Lenau (1802–1850) magyar tárgyú költeményeinek hangulata lengi át.

Lenau versei nagyban járultak hozzá Brahms 1869-ben megjelentetett „Magyar Táncok” című sorozatának kedvező fogadtatásához. Ezek közül a 3. és 7. táncot Brahms Reményitől vette át. A 9. tánc két dallama Magyarországon már 1851-ben ismertté vált, előbb a Füredi-Bognár: 100 magyar népdal c. gyűjtemény 19. számaként, majd az 1849-ben, Travnyik János neve alatt megjelent „Makói csárdás” gyors részének 1. és 2. számaként. Bár a „Makói csárdás”-t Rudolf Willners német zongoraművész már 1850. dec 17-én előadta Pesten, egyáltalán nem zárható ki, hogy a 9. tánc két dallamát Reményi már 1849 előtt is ismerte, hiszen a szabadságharc alatt a fél országot bejárta. A két népdal nyomán Reményi is elkészítette saját verzióját, és a 9. tánc dallamai az ő előadásában váltak ismertté Németországban. Az általa játszott változat kottája került Liszthez 1853-ban, amikor Reményi, Liszt kottásfüzetébe többek között a 3. és 7. tánc dallamát is bejegyezte. 1879-ben Reményi maga is megerősített a New York Herald riporterének, hogy „az első tíz Brahms-tánc közül három való tőle”.

Lenauval kapcsolatos, magyar vonatkozásként említjük, hogy gyermekkorában Óbudán kezdett hegedülni. Édesanyja Pest város főügyésze a lánya volt. Lenau mindvégig magyarnak vallotta magát, és amikor 1836-ban, a bécsi cenzúra beidézte a kancellária rendelkezésének megszegése miatt – mi szerint osztrák költők csak engedéllyel adhatták ki verseiket külföldön –, ő magyar állampolgárságára hivatkozott, és fel is mentették. Később egy Guarneri hegedűn játszott. Rövid ideig Amerikában is élt, ahol ő játszotta először a Rákóczi indulót, és a XIX. századi magyar táncmuzsika más alkotásait. 1844-ben megőrült, és utána elmebetegintézetben kezelték. „Játéka egészen démonikus volt, és még az is tudta, aki sohasem hallott cigányzenét, hogy ez az, de egy Lenau előadásában” – írta róla Dr. Zeller, a winnentali intézet igazgatója.)

„Herrn Edouard Reményi zur Erinnerung an die Matiné bei Herrn Hans von Bülow 30. März 1862.

*Singen des Sturmes über die Haide,
Sausender, brausender Sturmgesang;
Klingen des Windes in trauernder Weide,*

*Zagender, klagender, wimmernder Klang;
Singen des Hirten, – das einsam verballende,
Klingen des Schlachtsturms, – das weitbin
erschallende*

*Säuseln der Blätter,
Drommetengeschmetter,
Schnauben der Rosse und Herdengeläut;
Leben und Tod mit einander verbunden,
Blühende Rosen und blutige Wunden,
Alles was menschliches Fühlen uns beut:
Hab' ich im Sang Deiner Geige gefunden,
Hab' ich durchlebt in den köstlichen Stunden,
Wird in mir leben - ewig, wie beut'.*

Berlin 30. 3. 1862.”

(A pusztai szél éneke
A zúgó, morajló vihar dala,
Ez a remegő, síró, nyöszörgő hang
Süvit át a bús legelőn,
Pásztorok magányos éneke
A csatázó vihar messze szálló hangjai,
Levelek susogása, trombiták harsogása
Lovak horkanása, a kolomp szava,
Egymásba fonódva élet és halál
Virágzó rózsák és vérző sebek,
Amit csak érezhet az ember
A hegedűd elmondta nekem,
Mindezt átéltem e nagyszerű órán,
És mindez örökre bennem él.)

Zeneművészek és írók vetélkedve látták vendégül, és megállapították, hogy basonló sikere talán csak Lisztnak volt Berlinben. Az osztrák követségi szálloda is megnyílt előtte, a lapok pedig magasztalták. Egyebek közt a „Berliner Musik-Zeitung” a hegedűsök fejedelmének nevezte őt. Reményi márc. 31-én látogatást tett Meyerbeernél; az ő ajánlata és az addig részessült kiváló fogadtatás utat egyengetett neki az udvarhoz. Ápr. 3-án udvari hangverseny volt, melyhez Artot Désirée énekművésznőn, Formes énekesen és Bülowon kívül Reményi is hivatalos volt. A „Hugenotta”-ábránd előadásával a legmagasabb tetszést annyira kiérdemelte, hogy a király személyes felszólítására még ráadást is kellett játszania. Zongorán maga a hajlott korú Meyerbeer kísérte; ez oly kitüntetés amelyben régóta nem részesült senki. A hangversenyen jelen volt a badeni uralgó herceg testvére, a trónörökös Wilhelm is, ki Reményit meghívta magához látogatásképpen. Reményi itt is mint mindenütt, magyar ruhában jelent meg. A királyi pár, a hercegek s a művészek elhalmozták dicséreteikkel. A királyhoz vacsorára is meghívták.

Közreadja: Rakos Miklós
(A sorozatot következő számunkban folytatjuk.)

Fiatal zenekari muzsikuskok és perspektívájuk

Egy és ugyanazon helyen 30 évig egy és ugyanazt a mesterséget űzni valóban egy kicsit ijesztő, a rutin és egyhangúság veszélye merül fel. A német zenekarokban érvényes: aki a próbaévet kiállta, bejutott. Némelyik országban egy bizonyos időszak után újra bizonyítani kell. A német szisztéma ugyanakkor a zenekari tagoknak a legnagyobb biztonságot nyújtja és ez nemzetközi összehasonlításban is nagy privilégium, amit talán egyszer össze kellene hasonlítani a munkamórávalunkkal.

Nicole Dantrimont interjúja Viola Usadel helyettes koncertmesterrel és Dirk Ellerkamp helyettes szólopozanistával, akik mindketten a Badische Staatskapelle Karlsruhe tagjai.

I Önök mindketten egy éve tagjai a Badische Staatskapelle Karlsruhe együttesnek. Valószínűleg még 30 év vár önökre ebben a zenekarban. Megretten-ti ez önöket?

Viola Usadel: a gondolatot, egy és ugyanazon helyen 30 évig egy és ugyanazt a mesterséget űzni valóban egy kicsit ijesztőnek találom. Itt a rutin és egyhangúság veszélye merül fel. A tanulmányok során egymás után hagytuk magunk mögött az egyes stációkat, mindig készen és nyitottan a fejlődésre és tanulásra, folyamatosan arra inspirálva, hogy flexibilisek legyünk. Mindig eljött a következő cél, a következő feladat, a következő helyszín. Nos most először is mindent elértem, úgy tűnik. A kihívás, nyitottnak, flexibilisnek és tanulásra késznek maradni, – egyelőre nem megismerhető új céllal – nagy. De a feladatok áthelyeződtek, és a másik oldalon érdekesítő megélni, ahogy az ember felnő hozzájuk és az adott biztonságuk köszönhetően új dolgokra figyelhet.

Dirk Ellerkamp: Engem ez egyáltalán nem rémít meg. Sokáig dolgoztam azért, hogy ilyen állást kapjak. Sokat gyakoroltam, mesterkurzusokat látogattam, részt vettem a

zenekari akadémiákon, kíségettem más zenekaroknál. Elég lehetőségem volt arra, hogy rájöjsek, kedvelni fogom ezt a pályát vagy sem. Nagyon szívesen csinálom. Hozzá kell azonban tennem, hogy én még egy „igazi” szakmát is elsajátítottam – kereskedő vagyok. Szakmai érettségim (és minden reggel a tanítás) alatt azonban arra gondoltam, ha végeztem, minden esetre elkezdem zenei tanulmányaimat. Ezt a lépésemet eddig még egyetlen nap sem bántam meg, és meglehetősen biztos vagyok abban, hogy nem is fogom megbánni.

I A német zenekarokban érvényes: aki a próbaévet kiállta, bejutott. Némelyik országban egy bizonyos időszak után újra bizonyítani kell. Jónak találná, ha úgy mond minden év egy próbaév volna?

Viola Usadel: Vannak ilyen modellek már külföldön, de Németország más művészi szakterületein is. Énekeseknek és színészeknek például gyakran határozott időre szóló szerződésük van, amelynek a végén mindig újra bizonyítaniuk kell, hogy fejlődtek és tovább képzik magukat. Ez az általános színvonal szempontjából hasznos. A német zenekaroknál kialakult szisztéma azt a veszélyt rejt magában, hogy a sikeres próbaév után tulajdonképpen már nem kell bizonyítani, az ember hátradől, és lehetőség szerint kényelmessé és lustává válik. Ez a „hivatalnok státusz” véleményem szerint semmit nem veszített a művészi területen. Azonkívül Németországban olyan helyzetben vagyunk, hogy semmiképpen nem engedhetünk meg magunknak lustaságot. Az ötletet, hogy egyedülálló munkafeltételeink mellett az általános színvonalon megint erősítsünk jónak találom. Hogy szükséges-e ezért szorosabb szabályokat, mint a határidejű szerződések vagy mindig megismételt próbaévet bevezetni, tulajdonképpen tőlünk függ: Minél felelősségteljesebben viselkedünk, annál többet tudunk annak érdekében tenni, hogy egy napon ne következzen be olyan drasztikus változás, hogy kudarcot vallunk. Minél jobban kihasználjuk luxus helyzetünket és elkényelmese-dünk, annál jobban veszélyeztetjük azt. A német szisztéma a zenekari tagoknak a legnagyobb biztonságot nyújtja és ez nemzetközi összehasonlításban is nagy privilégium, amit talán egyszer össze kellene hasonlítani a munkamórávalunkkal.

gium, amit talán egyszer össze kellene hasonlítani a munkamórávalunkkal. A kulturális felelősség tudata sokszor nagyon is háttérben marad.

Dirk Ellerkamp: A gyakorlás szempontjából bizonyára nem volna rossz. De azt gondolom, hogy ez a további nyomás a legtöbb muzsikust még jobban megterhelné. Azonkívül az életkorral a tapasztalat is nő, és ezt nem volna szabad figyelmen kívül hagyni.

I Marad a továbbfejlődésre és más módon való előrelépésre lehetőség?

Viola Usadel: A szolgálati terheléstől függetlenül természetesen mindig van lehetőség kamarazenélni. Ezen a területen fejlődni lehet, különböző együttesekkel dolgozni, és lehetőség van arra, hogy egyéni zenei elképzeléseit az ember megvalósítsa, amire sokszor a munkája során nincs lehetőség. Így a kamarazenélés nagy lehetőség a művészi kielégülésre és a zenekari játék kiélessítésére. Nem zenei tevékenység is létezik: egy zenekar szociálisan igen komplex és dinamikus üzem, amely rá van szorulva tagjainak hangszereken kívüli együttműködésére is. Ez például a vezetőségben egy lehetőség, de a grémiumon kívül is, például iskolákkal való együttműködésnél vagy gyerekkoncertek szervezésénél.

Dirk Ellerkamp: Mindenesetre mindig tovább kell képeznünk magunkat. Talán nem minden nap annyit mint a tanulmányok során, de rendszeresen gyakorolni kell. Fittnek kell maradni. Olyan dolgokat gyakorolni, amit nem tudunk és nem azt a négy állást próbálni, amit az ember még álmában is minden hangnemben el tud játszani. Ha a motiváció hiányzik, célokat kell kijelölni. A kamarazene a legjobb vezérszó. Vagy rendezni kell egy koncertet, ahol mint szólista lehet megmutatkozni. Még mindig rendszeresen játszom régi főiskolai kollegáimmal harsona kvartettben (a nagy távolság ellenére, ami most egyes tagok között van). Ez frissen tartja a hangszerjátékot. De úgy találok, hogy a szakmám nagyon is változatos. Nem összehasonlítható napi nyolc órai irodalmi munkával az elkövetkező 37 évre!

Nicole Dantrimont
(Das Orchester 2008/1)

Ronny Porsch

Zenekari tagság élethossziglan?

Mindig ugyanabban a zenekarban

Ha valaki egyszer a zenekarban egy állást elfoglal, rendszerint mindenkorra és örökre összeforrt ezzel az együttesel. Hogy ebbe a kapcsolatba ne rozsdásodjon bele, a zenéhez való elkötelezettsége mellett bölcs hivatásstratégiára is szüksége van.

Azt mondják, a gondtalanság az ifjúság erénye. A gondolat szabad, az érzelmek még őszinték. Minden a jövőben még csak távoli derengés, és az élet a lehetőségeit nyíltan és jóakarón terjeszti elő. Nyomós érveknek, egyáltalán valami elgondolkodónak itt még nincs helye. És ennek a kellemes, gondtalan élet- fázisnak a kellős közepén jön mint egy villámcsapás, hogy dönteni kell a jövő felől. Egy nagy horderejű lépés, eddig még nem ismert következményekkel. A zenekari muzsikusok ismerik ezt. Az elhatározás, az elkövetkező évtizedeket egy hangszerrel és egy együttesel összekötvé eltölteni, nem egy éjszaka született. A tanulmányok különböző fázisaiban már régen jelentkezett, a szűk lehetőségek kényszerűségében tudatosodott. A tulajdonképpeni kérdés az ugyanis, hogy miként képes az ember alkotóan és lelkesen évtizedekig muzsikálni, anélkül, hogy művésziileg „fizetésképtelenné” váljon, nem volt feltéve. Ha az ember főiskolai végzősökhöz beszél, világossá válik, hogy a „zenekari muzsikus” életcéljánál nem mindenki olvasta el a kisbetűvel írottakat. Egy művészi pálya választásánál annak minden buktatója valóban nem ismert. Egy akármilyen vizsga ugyanis csupán egy bizonyos művészi érettségi fok elérését igazolja. A hi-

vatáshoz kapcsolódó személyes és jellembeli rátermettség nem derül ki. Muzsikusnak lenni ma jobban mint valaha azt jelenti: nyitott személyiségnek lenni. Minden mozdulat, minden művészi akció kíméletlenül kommentálva lesz. Gyakran azonnal és minden köntörfalazás nélkül. Annak tehát, aki zenekari karrier mellett határozza el magát, erős önértékeléssel kell rendelkeznie, és ezt a publikummal való dialógusnál folyamatosan, évtizedeken keresztül a mérlegre kell helyeznie. Azt is számításba kell vennie, hogy az előremeneteli lehetőségek behatároltak, és hivatásos életének nagy részét ugyanabban a pozícióban kell eltöltenie. Az, aki kb. 25 évesen egy zenekar tagjává válik általában nem hagyja azt már el. Egy élethossziglani szövetségbe lép be.

Hajótörött profik

Húsz évig és még tovább ugyanabban az intézményben: ez sokáig szakmai kompetenciának és nagy elkötelezettségnek számított. A munkaadóknak tetszett az ilyen kötődés a kollektívához, a megbízhatóság és azonosulás bizonyítéka volt. Az ilyen magatartáshoz a zenekari világban is fellelhető pozitív hozzáállás. A drezdai Sächsische Staatskapelle például az együttesre jellemző speciális hangzás konzerválását azáltal éri el, hogy a régióból toborzott utánpótlással a zenekari tagok foglalkoznak. Az összetételében hosszú távon azonos kollektíva pozitív mellékhatása a homogén játék-kultúra és erős minőségi védjegy a regionális begyökerezettségben. A módszer helyességét igazoló művészi érveken kívül szervezési, szociológiai okok is szerepet játszanak. Egy zenekar muzsikusai, akik „saját” együttesükkel jelentékeny mértékben azonosul-

nak, annak kulturális horderejét bizonyos mértékig stabilizálják és biztosítják fennmaradását.

Azonban egy hosszú évekig tartó kapcsolat egyetlen munkaadóhoz kényes kérdés. Azok az alkalmazottak, akik nap mint nap azonos mozdulati- vagy gondolkozási mintákat gyakoroltak be, akik az egyszer elértben kényelmesen berendezkedtek, valamilyen elveszítik az ösztönzést pozíciójuk elemzésére és javítására. A szakmai létre vetett produktív tekintet azonban igen fontos, főképp a kreatív mesterségeknél. Különösen érvényes ez egy művészi együttesben a csoportdinamikai folyamatokra, mert ahol már nincs cserélődés, könnyen fennáll a beltenyészet veszélye. Persze már összeszoktak. Minden új csak zavaró. A rutin a zenekari világban is egy „gyász-motívum”, és a vitális és alkotó interpretáció hanyatlását jelenti. A megszokás – gyakran hallani muzsikusoktól –, az inspiráció ellensége. Az, hogy a muzsikuspálya folyamán ez a veszély reális, alig valaki vonhatja kétségbe. Naivság volna feltételezni, hogy Beethoven Fidelio-jának 98. előadása a zenekari tagokból még meglepetést tudna elővárásolni. Senki sincs mentve a veszélytől, hogy az idők folyamán a motiváció darabról darabra csökken. Ez a folyamat a mindennapi munka árnyékában sokszor észrevétlenül megy végbe. Egy mértékadó tartott szűk klasszikus repertoár állandó játszása megteszi a magáét azzal, hogy a művek művészi potenciálját az állandó ismételtetés lekoptatja. Ha ez a helyzet egyszer bekövetkezik, a hangszerjáték sem tudja már azt elleplezni, és szabaddá válik a pillantás a frusztrált muzsikusok melankolikus lelkiállapotára, akik az idők folyamán egy nehezen áttekinthető folyamatban munkájuktól elidegenedtek. Muzsikálni nem csak idill.

A valóság zenéje

Ha hiszünk a munkaerő-piac szakértők nyilatkozatainak, úgy a kevés munkaadóra szorító karrierút lassan búcsúzik. Manapság azok az élettrajzok a kelendő, amelyek magas változatosságot és flexibilitást ismertetnek. Az állásváltoztatások németországi vizsgálata azonban ennek ellentmond. Nevezetesen, a várakozással ellentétben, a

Ha valaki egyszer a zenekarban egy állást elfoglal, rendszerint mindenkorra és örökre összeforrt ezzel az együttesel.

német munkavállalóknál az állásváltoztatás gyakorisága a korábbi, 1980-as években végzett felméréshez képest enyhén csökkent. A változtatók száma növekvő kvalifikációnál még jobban csökken, habár a kvalifikált alkalmazottak közül a megkérdezettek 22 százaléka már egyszer váltott állást és hét százaléka több cseréről is beszámolt. Vajon mi tartja vissza az egyénileg képzett csúcs-munkaerőket, mint pl. a professzionális hangszeres művészeket, akik szűk körben a legnagyobb harmóniában együtt dolgoznak attól, hogy egyéni vagy új utakat keressenek? Az, hogy a jelenlegi ellentétes irányú tendenciák dacára a munkaadókhöz még mindig lojalitás tapasztalható, bizonyára az emberek mély hovatartozás és összetartozás iránti vágyával van összefüggésben. Az azonosulás ebben nagy szerepet játszik, de a megbízható, kölcsönös kapcsolat is. Döntő az is, hogy egy zenekari muzsikuspályája az idők folyamán jelentősen megváltozott. Új kihívást jelentenek az új közvetítő formák, a publikummal való intenzívebb kapcsolat és a zenei programok közös megtervezése. Ilyenformán a zenei tevékenység átfogóbbá és sokoldalúbbá válik. Ezenkívül a muzsikuskok a koncert- és próba-minden napokon túl idejüket oktatási-kamarazenei tevékenységre fordítják vagy olyasmire, aminek egyáltalán nincs köze a zenéhez. Ezen melléktevékenységek folytán egész személyes művészi egzisztenciájuk hasznosítva van, a kreativitás túlélhető és egyénileg kiteljesíthető.

Az ilyen megelőzés sürgősen szükséges, mert a zenekari tag funkciója ambivalens: egyrészt mint szólista is meg kell állnia a helyét, másrészt egy nagy egész részét kell képeznie. Ha ez a hivatásbeli kiegészülés nem létezne, annak előbb utóbb biztosan burn-

Megszokták egymást

out lenne a következménye. A negyvenes évek kezdetén legtöbbször bekövetkezik a lelki válság. Felmerül a kérdés: erre vágytál? Ezt szeretnéd egész életedben csinálni? Végzetlannak tűnik a gondolat, egy egyszer fellelt pozícióban megőszülni, különösen hátsó, „fénytelen” sorokban. Az ember egy mindig egyforma mikrokozmosz foglyának érzi magát. A hiányzó perspektíva mellé aztán hamar felsorakozik a gondolat, hogy az egyéni munkát nem mindig értékelik és az egyáltalán nincs eléggé megfizetve. Egy nagy gépezet egy fogaskerekének érzi magát, aki képességeit felszólításra rendelkezésre bocsátja, azonkívül azonban senki nem kíváncsi művészi elképzelésének nyilvánítására. Az ilyen szakmai irritációt nevezik a szakemberek „Mid-Career-Crisis”-nek, amelynek komoly következményei lehetnek, egészen az újrakezdésig. Azoknak a zenekari muzsikuskoknak az aránya azonban, akiket egy ilyen krízis-apropó új lehetőségek keresésére serkent, csekély. Túl megerőltető volt a képzés és a próbajáték. Túl hosszú az út egy szabályos és kielégítő munkahelyhez. A pálya, amely a gyermekkor első zeneórájával kezdődött, az első szakaszban átlag tíz év intenzív zenetanulást jelent. Folytatódik egy igényes és megerőltető stúdióban, amely számos zenekari előjátékon keresztül végül egy biztos álláshoz vezet. Az utóbbi azonban csak ideális esetben áll fenn, mert az évente főiskolát végző muzsikuskok száma messze meghaladja az üres zenekari állások számát, és a magasan motivált, jól képzett muzsikuskok száma – köszönhetően a külföldieket vonzó német főiskoláknak – állandóan növekszik. A zenekari muzsikuskok képzési útja így gyakran egyenes vonalú és fix vége van. 35 évesen, úgy tűnik, eléri a határait. Azokat a muzsikuskokat, akik ezt a küszöböt átlélik, általában már nem hívják meg próbajátékokra. Az első próbaév rendkívüli stresszét pedig alig vállalja magára önként valaki, inkább ott marad annál a zenekarnál, amelyik alkalmazta. Az ottani pozícióját aztán már nem hagyja el. Az együttesen belüli karrier inkább a kivételhez tartozik és további előmenetel nincs a láthatáson. A muzsikuspálya ebből a szempontból kegyetlen és igazságtalan. A következmény az, hogy zenekaroknak már most és a jövőben még inkább állandó és öregedő tagsággal van dolguk minden ezzel kapcsolatos konzekvenciával. Annak, hogy muzsikuskok nem menekülnek el egy zenekarral való kapcsolatból elsősorban zenén kívüli okai vannak. Akinek családja van, gyermekét egyedül nevelő szülő, vagy éppenséggel jelzalogkölcson terheli,

A negyvenes évek kezdetén legtöbbször bekövetkezik a lelki válság. Felmerül a kérdés: erre vágytál?

kétszer is meggondolja a kreatív önmegvalósítást. Ami van, az van. Nem csoda, hiszen aki muzsikuspályára lép, belemegy a kiszámíthatatlanságok játékaiba és vállalja a magas biográfiai rizikót. A művészet értéke mindig is csupán egy megállapodás eredménye volt. Közönség nélkül, amelyik kész a zenei élvezetekért pénzt adni, szó szerint „kenyér” nélkül maradna.

Még ha ezektől az anyagi tényezőktől el is tekintünk, megmarad a jelenség, hogy egy sereg magasan kvalifikált diplomás ilyen módon hagyja magát egy életen keresztül tekintély alapon vezetni, és eközben megalkuszik a munkájához rossz világítással, szűk helyiséggel, egészségtelen hangerővel és szabálytalan munkabeosztással. A zenekari tagok a zene nagy kommunikációs erejének tudatában teszik ezt, amely kifejezésre jut minden este egy életre hívott mű live előadásának élményében. Aki ezt a mágikus érzést egyszer teljes mélységében átérezte, nem tud tőle szabadulni. Talán ez az, ami a muzsikuskokat hamarabb immunissá teszi a krízisekkel szemben, mint más szakmai csoportokat. Azok az emberek, akik szeretik amit csinálnak, nem égnek olyan hamar ki.

Mi következik mindebből? Próbáljanak ki a zenekari muzsikuskok állandóan valami újat, vagy váltsanak minden négy vagy öt évben munkahelyet? Vagy csendes kétségbeesésben várakozzanak, amíg az unalom és frusztráció érzése végre elmúlik? Bizonyára nem. Az önreflexió egészséges mértékét birtokolni, a fejlődés előtt nem elzárkózni, a prioritásokat helyesen megszabni, a saját muzsikálás szellemi horizontját helyesen meghatározni, bizonyára elegendő alap ahhoz, hogy a még hátralévő szakmai éveket nyugodtan várja és tudatosan alakítsa a sorát.

(Das Orchester 2008/1)

Karmesterek élethossziglan?

Marco Frei

Nehéz a búcsú a hosszú időre szóló szerződések után. Amit eleinte gyakran mint művészi individualizmust magasztalnak, hamar ellenkezőjére fordulhat – ha ugyanis már nem úgy mennek a dolgok ahogy gondolták vagy kívánták. Éppen Herbert von Karajan esete példázza a hosszú időre szóló szerződés gyötrelmeit és esélyeit, akinek a Berliini Filharmonikusoknál élethossziglani szerződése volt és a zenekart 34 évig vezette.

„Ezer örömmel” – már szinte legendás Herbert von Karajannak ez a nyilatkozata. Egy sajtókonferencián, 1955 február 22-én kérdezte meg az akkori berlini kultúrzenátor Joachim Tiburtius az 1908-ban Salzburgban orvos apától született karmestert, hogy Wilhelm Furtwänglernek a Berliini Filharmonikusok élén utódja lenne-e. Karajan egy évvel később – mint előtte az 1954-ben elhunyt elődje Furtwängler – élethossziglani szerződést írt alá. De három évtizeddel később az eufória meglehetősen elhalványult: „Ismerem a muzsikusokat, és tudok minden hálátlanságról, amelyre zenekari muzsikusok ezen a világon képesek, de az a tapasztalatom, hogy a Berliniek ezen a téren minden más zenekari muzsikuson túltesznek.”

A hosszú idő bűnei

Mi történt? Karajan megbízatásának első problémái hamarosan kitűnnek. Amellett nem a berliniek iránti elkötelezettség hiányáról van szó mint azt még Furtwänglernek utolsó éveiben szemére vetették. Ellenkezőleg: mint azt Herbert Haffner, a 2007-ben Schottnál megjelent könyvében a

Die Berliner Philharmoniker. Eine Biografie című, a muzsikusok nyilatkozatai alapján írt könyvében olvashatjuk, sok zenekari tagot irritált, hogy Karajan „konokul tartja magát a ritmushoz” és a tempókat zsebmétronómmal ellenőrzi. Mindenekelőtt bizonytalanságot keltett, hogy Karajan kívülről dirigálva lehunyta a szemét.

A zenekari muzsikusok „elhagyatottnak” érezték magukat, emlékszik vissza a szólótimpanista Werner Thärichen. „A zenekari muzsikus számára a dirigenssel való szemkontaktus jelentős kommunikációs eszköz.” Végülis, így Haffner, már akkor kritikus megjegyzések hangzottak el, hogy Karajan egész végig nem vett ki lakást Berlinben. Ráadásul a zenekarnak mindig Berlinben kellett tartózkodnia ha Karajan a városban volt; akkor is, ha a programban kisebb összetételű együttesre írott művek szerepeltek. A sietség és a kevés idő a tanácskozássra hamarosan emberek közötti ellentéteket szított.

És valóban: a Berliini Filharmonikusok élén eltöltött szolgálata 34. évének vége felé már

nagy volt a zúgolódás. A muzsikusok és kritikusok szemszögéből Karajan hibái, mint ahogy azt Haffner elővezeti, mint egy karmesterek számára írott tanulmány olvashatóak. Karajan a művekre Bachtól Straussig vagy Mahlerig mindig ugyanazt a hangzáseztétikát borította rá, amelyben már alig volt felismerhető egy artikuláció és frazirozás, az ünnepezt személyes hangzás-stílus művészi elposványosodássá vált. Továbbá egyoldalú volt a koncert-program is: Karajan kevésbé vonzódott a kortárs zenéhez, azt mondják, hogy új művekre ritkán adott megbízást.

A zeneközvetítés új formáiról, mint például beszélgetős koncertekről vagy valóságos ifjúsági munkáról nemigen esett szó. Általában hiányzott a szisztematikus, például témaorientált munka, a programokat túl rövid időre vonatkozóan állították össze. Még Karajan sokat dicsért próbatevékenysége is lassan támadás célpontja lett. Az idők folyamán keményebbé és kérelhetetlenebbé vált, szinte diktatórikus megnyilvánulásokkal vádolták. Végül rendszeres hatalmi har-

cokra került sor a zenekar és Karajan között, ami végül is új zenekari tagok szervezésének kérdését vetette fel.

A hosszú időre szóló szerződések előnyei

Ezeknek a surlódásoknak a háttéréből nem csoda, hogy az akkori berlini kulturszenátor Anke Martiny nem gördített akadály, amikor Karajan 1989 április 24-én a felmondó levelét átnyújtotta. Nem egészen három hónappal később Karajan meghalt. Nagy búcsúzásra kerülhetett volna sor, bár mindkét fél részére ez inkább nagy kínosság lett volna. Karajan, a Berlini Filharmonikusok és Berlin is megfosztották magukat a jól megérdemelt babértól.

A 34 éven keresztül, amíg a Karajan éra tartott ugyanis kétséget kizáróan nagy sikerek voltak. Karajan volt az, aki a Berlini Filharmonikusokat legalábbis Berlin nagykövété tette. Ő volt az is, aki 1957-ben a zenekart először vezette be a Salzburgi Ünnepi Játékokra és ezen túl még a Salzburgi Húsvéti Fesztiválon is lehetővé tette a fellépést. A Berlini Filharmonia felépítése is nagy mértékben a nevéhez fűződik, akármit is gondol az ember erről. Karajan volt az, aki először vitte egy távol-keleti turnéra a zenekart.

Mindent egybevetve, a számos turné, valamint a lemez- és filmfelvételek Karajan alatt a zenekart az egész világon híressé tették.

„A Berlini Filharmonikusok félreismerhetetlen hangzása” mögött, legalábbis a közönség számára, mindenek előtt Karajan állt, akkor is, ha ő Furtwängler tradícióját követte és nem hagyott fel azzal. Mindez a fejlődés nem lett volna lehetséges hosszan tartó együttműködés nélkül.

A búcsúzás gyötrelme

Karajan mégsem volt képes a szakítást véghezvinni. A „Karajan eset” semmiképpen sem egyedülálló. Hasonló történt a Münchener Kammerorchester (MKO)-nál. Az 1950-ben alapított együttesnél 1956 óta volt Hans Stadlmair vezető karmester, egészen 1995-ig, tehát közel negyven évig vezette őket az 1929-ben az ausztriai Neuhofenben született dirigens és komponista. Ha az ember régen ott dolgozó MKO tagokkal beszél, világossá válik, hogy végül is nagy krízisek voltak. Zenekari tagok elvándorlásáról és művészi stagnálásról beszéltek, sokan nem láttak már perspektívát maguk előtt.

Szerencsés volt az mégis, aki kitarzott, mert: „Christoph Poppen-nel a hangulat 1995-ben újra felderült”, számol be Mary Mader. „Főleg egy kis együttes számára roppant fontos az emberek közötti kapcsolat.” Mader 1981 óta húzza a hegedűvonót a zenekarban, jelenleg ő a legidősebb MKO-tag. Poppen, jelenleg a Deutsche Radio Philharmonie Saarbrücken Kaiserslautern vezetője, az

együttést újra rendbe hozta és mindenekelőtt programja szempontjából megújította. Az MKO-t ezért a Német Zenei Tanács már többször kitüntette. Poppen volt az is, aki a Modern Pinakothek-et koncert teremnek felfedezte. A 2006/07 szezon óta utódja Alexander Liebreich – a zenekar által választott első karmester – ezen az úton konzekvensen tovább halad, hogy a maga részéről új hangsúlyokat helyezzen el.

A búcsú kínossága semmi esetre sem csak azoknál karmestereknél jelentkezik, akik a távozásra nem tudják elhatározni magukat. „Ah a Celi”, sóhajtának még ma is egyes régi tagok a Münchener Filharmonikusoknál és Sergiu Celibidache-re gondolnak. Ő 1979-től haláláig, 1996-ig volt a zenekar zeneigazgatója. Olykor az az ember benyomása, hogy a zenekar Celibidache elvesztését még ma sem heverte ki. Celibidache a Münchener Filharmonikusokra valóban tartósan rányomta bélyegét. Müncheni érája alatt előszeretettel fejlesztette ki az extrém megnyújtott tempókat. Mint ahogy ez Bruckner előadásában megnyilvánul, egyesek számára kifejezési mód, mások fáradtan csóválják a fejüket. Éppen a Münchener Filharmonikusokra illik a kölni Trude Herr ismert dala: „Soha nem megy el az ember egészen, valami mindig itt marad belőle.” Mindazonáltal éppen ez válhat gyötrelmé.

(Das Orchester 2008/1)

A SZEGEDI SZIMFONIKUS ZENEKAR PRÓBAJÁTÉKOT HIRDET II./IV. KÜRT álláshelyre

A próbajáték anyaga:

- Beethoven: III. szimfónia – Scherzo tétel (kijelölt részek)
- Beethoven: VII. szimfónia – I. tétel (kijelölt részek)
- Beethoven: IX. szimfónia – III. tétel (kijelölt részek)
- Richard Strauss: Hősi élet – (kijelölt részek)
- Richard Strauss: Don Juan – (kijelölt részek)
- Mahler: I. szimfónia – (kijelölt részek)
- Mozart: III. Esz-dúr Kürtverseny K. 447.
- Szabadon választott előadási darab

A próbajáték helyszíne, időpontja:

A zenekar székháza (6720 Szeged, Széchenyi tér 9. Korzó Zeneház),
2008. április 7. hétfő 13 óra.

Bérezés:

A Kjt. bértáblázata szerint.

Információ, jelentkezés:

Szegedi Szimfonikus Zenekar, 6720 Szeged, Széchenyi tér 9.,
tel.: 62 / 426-102/101-es mellék, fax: 62 / 426-102/110-es mellék
e-mail: orch@symp-hungary.hu

Jelentkezni rövid szakmai önéletrajzzal lehet a fenti címen, faxszámon vagy e-mailben **2008. március 31-ig.** A próbajáték anyaga, előzetes telefon-egyeztetés után, átvehető a zenekar titkárságán. Zongorakísérőről nem gondoskodunk.

Gyüdi Sándor
igazgató karnagy

Koncerthirdetés

A Debreceni Lyra Szimfonikus Zenekar 2008. március 9-én vasárnap este 19 órai kezdettel – a népszavazás miatt a megszokottól eltérő helyen – a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Karának Liszt-termében tartja jubileumi hangversenyét, melyen a zenekar fennállásának 60. évfordulóját ünneplik.

A műsor:

Mendelssohn: Hebridák nyitány
J. Haydn: F-dúr kettősverseny hegedűre és zongorára

Közreműködik: Versánszky Ildikó hegedű,
Bojti Eszter zongora

Farkas Ferenc:

Cantata Lirica (Szent János kútja)
Közreműködik: a Sol Oriens kórus,
karvezető: Deményi Sarolta
a Kodály Zoltán vegyeskar,
karvezető: Vasné Katona Adrienne
Vezényel: Pallagi Tamás

DEBRECENI FILHARMONIKUS ZENEKAR

Március 20. 19.30

Kölcsey Központ

Gulyás György oratórium sorozat
Schubert: Asz-Dúr Mise
Vez.: Bogányi Tibor

Április 24. 19.30

Kölcsey Központ

RUBÁNYI VILMOS BÉRLET

Smetana:
Moldva szimfonikus költemény
Kocsár Miklós: Szimfonikus ballada
Weiner: f-moll szerenád
Janáček: Taras Bulba
Vez.: Kocsár Balázs

DUNA SZIMFONIKUS ZENEKAR

Március 30. 10.30, Duna Palota

IFJÚSÁGI BÉRLET

TÁNCLEPÉSSEN

Ismerkedés népszerű táncok jellemző metrumával és ritmusképlettel a barokktól a modern zenéig

Április 20. 10.30, Duna Palota

IFJÚSÁGI BÉRLET

KI NYER MA?
Zenés vetélkedő az évad során halott művekből
Vez.: DEÁK ANDRÁS
Műsorvezető: ZELINKA TAMÁS

Március 21. péntek 19.00

DUNA PALOTA – SZÍNHÁZTEREM

TAVASZI BÉRLETSOROZAT 3.

HANGVERSENYE

L. van Beethoven:
G-dúr zongoraverseny, op. 58
J. Brahms: III. szimfónia, F-dúr, op. 90
Km.: Borbély László – zongora
Vez.: Deák András
Műsorvezető: Zelinka Tamás

Április 4. péntek 19.00

DUNA PALOTA – SZÍNHÁZTEREM

A TAVASZI BÉRLETSOROZAT 4.

HANGVERSENYE

C. M. von Weber: Oberon – nyitány
J. Brahms:
Kettősverseny hegedűre gordonkára
R. Schumann: I. szimfónia, B-dúr
„Tavaszi” op. 38
Km.: Kokas Katalin (hegedű)
Kokas Dóra (gordonka)
Vez.: Deák András
Műsorvezető: Zelinka Tamás

Április 27. vasárnap 18.00

Bartók Béla

Nemzeti Hangversenyterem

A TAVASZI BÉRLETSOROZAT 5.

HANGVERSENYE – MAGYAR SZIMFONIKUS KÖRKÉP 2008

Deák Tamás: Csillagváros – szimfonikus költemény (ősbemutató)
Hidas Frigyes: Oboaverseny
Felix Mendelssohn-Bartholdy:
IV. „Olasz” szimfónia op. 90.
Vez.: Deák András
Km.: Kiss József
Liszt-díjas oboaművész

BUDAFOKI DOHNÁNYI ZENEKAR

Március 14. péntek 19.00

Klauzál Gábor Budafok-Tétényi

Művelődési Központ

BUDAFOKI HANGVERSENYESTÉK 6

Erkel: Hunyadi – nyitány
R. Strauss: II. Kürtverseny
Franck: d-moll szimfónia
Mácsai Zoltán – kürt
Vez.: Kesselyák Gergely

Április 2. szerda 19.30

Bartók Béla

Nemzeti Hangversenyterem

Universitas 6

„Symphonia Hungarorum”
A Budafoki Dohnányi Zenekar
15 éves jubileumi hangversenye
Pánczél Tamás:
Zongoraverseny – ősbemutató
Mahler: V. szimfónia
Oravecz György – zongora
Vez.: Hollerung Gábor

Április 6. vasárnap 11.00

Zeneakadémia

A megérthető zene 5 – Családi hangverseny sorozat karmesteri magyarázattal

Visszatérés a földre
Wagner: A Nürnbergi mesterdalnokok – Nyitány, Mesterdal, III. felvonás Finale –
Budapesti Akadémiai Kórustársaság
(karigazgató: Balassa Ildikó)
Honvéd Férfikar
(karigazgató: Drucker Péter)
Előad és vez.: Hollerung Gábor

Április 12. szombat 11.00

Klauzál Gábor Budafok-Tétényi

Művelődési Központ

A ZENE TITKAI 4 – Ifjúsági hangverseny sorozat karmesteri magyarázattal

Zene és Varázslat
Mozart: Varázsfuvola – részletek
Mendelssohn:
Szentivánéji álom – részletek
Weiner: Csongor és Tünde – részletek
Dukas: A bűvészinas
Muszorgszkij:
Egy éj a kopár hegyen – részletek
Előad és vez.: Hollerung Gábor

Április 12. szombat 15.00

Rózsavölgyi Közösségi Ház

ZENEÉRTŐ LESZEK 4 – Hangszerbemutató óvodásoknak és kisiskolásoknak

Ismerkedés a billentyűs és a pengetős hangszerekkel
A zongora, a harmonika, a hárfá és a gitár
Közreműködnek a Budafoki Dohnányi Zenekar művészei
Előad: Zelinka Tamás
A hangversenyre a belépés díjtalan!

Április 18. péntek 19.00

Klauzál Gábor Budafok-Tétényi

Művelődési Központ

BUDAFOKI HANGVERSENYESTÉK 7

Haydn: C-dúr „Medve” szimfónia
Brahms: Alt-rapszódia
Mendelssohn: Skót szimfónia

Kovács Annamária – alt
Honvéd Férfikar
(karigazgató: Drucker Péter)
Vez.: Antal Mátyás

Április 26. szombat 11.00

Klauzál Gábor

Budafok-Tétényi Művelődési Központ

A ZENE TITKAI 5

Most mi muzsikálunk
Zeneiskolások műsora

Április 26. szombat 15.00

Rózsavölgyi Közösségi Ház

ZENEÉRTŐ LESZEK 5 – Hangszerbemutató óvodásoknak és kisiskolásoknak

„Dobpárbaj” –
Az ütőhangszerek birodalma
A timpani, a nagydob, a kisdob, a cintányér, a harangjáték és a xilofon
Közreműködnek a Budafoki Dohnányi Zenekar művészei
Előad: Zelinka Tamás
A hangversenyre a belépés díjtalan!

BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG

Április 14.

Dohnányi bérlet

Liszt: III. rapszódia
Ravel: Spanyol rapszódia
Enescu: I. rapszódia op.11
Hacsaturján: Álarcosok-szvit
Sosztakovics: Jazz - szvit No.2
Vez.: Dénes István

Április 15.

Mabler bérlet

Liszt: III. rapszódia
Ravel: Spanyol rapszódia
Enescu: I. rapszódia op.11
Hacsaturján: Álarcosok-szvit
Sosztakovics: Jazz – szvit No.2
Vez.: Dénes István

GYŐRI FILHARMONIKUS ZENEKAR

Március 14. péntek, 8.30

Nádorvárosi Oktatási Központ

12.30 Bercsényi Gimnázium

Kodály: Felszállott a páva
Liszt: II. magyar rapszódia
Vez.: Medveczky Ádam

Március 15. szombat, 11.30

Richter Terem

Ünnepi közgyűlés

Ady Endre: Felszállott a páva
Kodály Zoltán:
Felszállott a páva –
variációk egy magyar népdalra
Km.: Ungvári István
a Győri Nemzeti Színház művésze
Vez.: Medveczky Ádam

Március 31. hétfő 19.00

Richter Terem

Richter bérlet

Beethoven: István király – nyitány
c-moll zongoraverseny
VII. szimfónia
Km.: Albert Mamriev
Vez.: Philip Chalender

Április 7., 10.00 Apor Iskola

12.45 Krúdy Gimnázium

H. Purcell: D-dúr szvit-részlet
Britten: Variációk egy Purcell témára
(fiatalok zenei kalauza)
Km.: Vincze Gábor Péter
Vez.: Medveczky Ádam

Április 8. kedd, 9.55 Marcalvárosi

Oktatási Központ. 12.00

Szabadhegyi Oktatási Központ

H. Purcell: D-dúr szvit-részlet
Britten: Variációk egy Purcell témára
(fiatalok zenei kalauza)
Km.: Vincze Gábor Péter
Vez.: Medveczky Ádam

Április 9. szerda, 9.00

Móra Ferenc Iskola

12.00 Richter Terem (Kölcsey)

H. Purcell: D-dúr szvit-részlet
Britten: Variációk egy Purcell témára
(fiatalok zenei kalauza)
Km.: Vincze Gábor Péter
Vez.: Medveczky Ádam

Április 10. csütörtök 10.00

Richter Terem (Prohászka)

12.30 Richter Terem (Révai)

H. Purcell: D-dúr szvit-részlet
Britten: Variációk egy Purcell témára
(fiatalok zenei kalauza)
Km.: Vincze Gábor Péter
Vez.: Medveczky Ádam

Április 11. péntek, 8.30 Richter

Terem (Nádorvárosi Okt. Kp)

12.30 Richter Terem (Bercsényi)

H. Purcell: D-dúr szvit-részlet
Britten: Variációk egy Purcell témára
(fiatalok zenei kalauza)
Km.: Vincze Gábor Péter
Vez.: Medveczky Ádam

Április 17. csütörtök 19.00

Richter Terem

Liszt bérlet

Wagner: A bolygó hollandi-nyitány
Aharon Charlap: A tűzben könnyeznek a betűk (Jakob Barsiali verse)
C. Franck: d-moll szimfónia
Km.: Maria Teresa Uribe – ének
Vez.: Doron Solomon /Izrael/

Április 24. csütörtök 19.30

Gödöllő

Dvořák: Karnevál-nyitány
Madarász: II. zongoraverseny
Muszorgszkij-Ravel:
Egy kiállítás képei
Km.: Jandó Jenő – zongora
Vez.: Medveczky Ádam

Április 25. péntek 19.30

Veszprém Egyetem Aula

Dvořák: Karnevál-nyitány
Madarász: II. zongoraverseny
Muszorgszkij-Ravel:
Egy kiállítás képei
Km.: Jandó Jenő – zongora
Vez.: Medveczky Ádam

Április 26. szombat 18.00

Művészetek Palotája

Dvořák: Karnevál-nyitány
Madarász: II. zongoraverseny
Muszorgszkij-Ravel:
Egy kiállítás képei
Km.: Jandó Jenő – zongora
Vez.: Medveczky Ádam

MÁV SZIMFONIKUS ZENEKAR

Április 3. csütörtök
Művészetek Palotája

Bartók Béla

Nemzeti Hangversenyterem

Mesterbérlet

Sosztakovics-est
Ünnepi nyitány Op. 96
II. (g-moll) gordonkaverseny
Op. 126
V. (d-moll) szimfónia Op. 47
Km.: Varga Tamás
Vez.: Kovács János

Április 19. szombat
Stefánia Palota

Unokák és Nagyszülők

Hangversenyei

A Zongora
J. S. Bach, Mozart és Chopin
zongoraművei
Liszt: Esz-dúr zongoraverseny
Km.: Borbély László
(A 2006. évi Liszt-Bartók Nemzet-
közi Zongoraverseny 2. helyezette)
Vez.: Horváth Gábor

Április 30. szerda
Zeneakadémia

Lukács Miklós Bérlet

Lukács Ervin születésnap koncertje
Brahms: Német Requiem
Km.: Gonzálesz Mónika, Perencz
Béla, Nemzeti Énekkar
Vez.: Lukács Ervin

MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR

Április 7. 19.00, Művészetek Háza

Népszerű Zenei Esték

Wagner:
Trisztán és Izolda – előjáték
Komgold: Hegedűverseny
Csajkovszkij: Diótörő-szvit op. 71/a
Liszt: I. Mefisztó-keringő
Hegedű: Pável Sporcl
Vez.: Nagy Zsolt

MR SZIMFONIKUSOK

Március 19., Fesztivál Színház

MR Szimfonikusok, Énekkar és
Gyermekkórus
Vez.: Tihanyi László
Budapesti Tavasz Fesztivál
Tihanyi László: Az anyaisten –
opera (magyarországi bemutató)

NEMZETI FILHARMONIKUSOK

Március 19. szerda

Olasz Kulturális Intézet

*Bérleten kívüli előadás a Budapesti
Tavaszi Fesztivál keretében*

Vincent d'Indy: Hunyadi János
(Jean Hunyade), op. 5
Berlioz:
Benvenuto Cellini – keresztmetszet
Km.: Nemzeti Énekkar
(karigazgató: Antal Mátyás)
Vez.: Antal Mátyás

Március 25. kedd

*BBNH Bérleten kívüli előadás
a Budapesti Tavasz Fesztivál
keretében*

Bartók: Hegedűverseny
Bartók: A kékszakállú herceg vára
Km.: Kelemen Barnabás – hegedű
Németh Judit, Fried Péter – ének
Vez.: Kocsis Zoltán

Április 5. szombat

BBNH Bérleten kívüli előadás

Ünnepi hangverseny a Nemzeti Fil-
harmonikus Zenekar fennállásának
85. évfordulója alkalmából
Dohnányi: Ünnepi nyitány, op. 31
Brahms: I., III. és X. magyar tánc
Kadosa:
III. zongoraverseny, op. 47
Bartók:
Kossuth – szimfóniai költemény
Kodály:
Fölszállott a páva –
változatok magyar népdalra
Km.: Ránki Dezső – zongora
Vez.: Kocsis Zoltán

Április 25. péntek

BBNH Ferencsik-bérlet/6

Április 26. szombat

Pécs, PTE Aula

Rendez: Filharmónia Dél-Dunántúl
Kht.

Április 28. hétfő

Szombathely, Székesegyház

Rendez: Filharmónia Budapest
és Felső-Dunántúl Kht.)
J. S. Bach: III. (D-dúr) szvit, BWV 1068
J. S. Bach: IV. (D-dúr) szvit, BWV 1069
J. S. Bach:
Nun ist das Heil und die Kraft –
kantáta, BWV 50
J. S. Bach: (D-dúr), BWV 243
Km.: Nemzeti Énekkar
(karigazgató: Antal Mátyás)
Csereklyei Andrea, Kolonits Klára,
Meláth Andrea, Szappanos Tibor,
Bátor Tamás – ének
Vez.: Kocsis Zoltán

PANNON FILHARMONIKUSOK

Március 15. 19.00

Pécsi Nemzeti Színház

Brahms:
a-moll kettősverseny, op. 102
Brahms:
I. szimfónia c-moll, op. 68
Vez.: Hamar Zsolt
Km.: Kokas Katalin – hegedű,
Kokas Dóra – cselló

Március 26., szerda 19.30,

Pécsi Bazilika

Húsvéti ünnepi hangverseny
Schubert:
Esz-dúr Mise no.6. D.950
Vez.: Ménesi Gergely
Km.: Lukács Mónika, Megyesi
Schwartz Lúcia, Alessandro
Codeluppi, Cser Krisztián,
Pécsi Kórus
(Karigazgató: Lakner Tamás)

Április 6. vasárnap, 18.00

ANK Művelődési Ház

Segítség, komolyzene!

Brahms: I. szimfónia
Vez.: Hamar Zsolt
Km.: László Csaba színművész

Fülszöveg

Április 9. szerda 19.00

Művészetek Háza

Vendég: Seres Dóra fuvolaművész
Hamar Zsolt karmester

Még 1 esély!

Április 10. csütörtök, 11.00

ZenePark

Stravinsky: Petruska (1911)
Vez.: Hamar Zsolt

Április 10. csütörtök 19.30

PTE Aula

Április 11. péntek 19.30, Bartók

Béla Nemzeti Hangversenyterem

Rimszkij-Korszakov:
Nagy orosz húsvét
Carl Nielsen: Fuvolaverseny
Stravinsky: Petruska (1911)
Vez.: Hamar Zsolt
Km.: Seres Dóra – fuvola

Április 22. kedd 19.30, PTE Aula

Pannon Unicum

világzenei produkció

Vez.: Hamar Zsolt
Km.: UNICUM LAUDE – ének

SZEGEDI SZIMFONIKUS ZENEKAR

Márc. 17. hétfő 19.00.

Békéscsaba, Jókai Színház

Bérleti hangverseny

Beethoven:
Coriolanus – Nyitány op. 62
Beethoven:
III. zongoraverseny, c-moll, op. 37
Schubert:
VII. („Nagy C-dúr)” szimfónia
Szólista: Young-Choon Park
Vez.: Gyüdi Sándor

Márc. 18. kedd 19.30, Színház

Vaszy-bérlet / 4.

Beethoven:
Coriolanus – Nyitány op. 62
Beethoven:
III. zongoraverseny, c-moll, op. 37
Schubert:
VII. („Nagy C-dúr)” szimfónia
Szólista: Young-Choon Park
Vez.: Gyüdi Sándor

Márc. 27. csütörtök 19.30

Rókusi templom

Kamara-bérleti hangverseny

Húsvéti hangverseny
Bach: Húsvéti oratórium
Km.: énekművészek,
Vaszy Viktor Kórus
Vez.: Gyüdi Sándor

Ápr. 13. vasárnap 11., Színház

Matiné-bérlet / 4.

A Szegedi Kamarazenekar koncertje
hangversenymester: Kosztánci István

Ápr. 21. hétfő 19., Budapest,
Olasz Kulturális Intézet

Respighi-est

Madarak
Gregorián hegedűverseny
Róma fenyői, vagy Róma kútjai
Római ünnepek
Szólista: Domenico Nordio
Vez.: Michele Santorsola

Ápr. 22. kedd 19.30.

Színház

Fricsay-bérlet / 5.

Respighi-est
Madarak
Gregorián hegedűverseny
Róma fenyői, vagy Róma kútjai
Római ünnepek
Szólista: Domenico Nordio
Vez.: Michele Santorsola

Ápr. 28. hétfő 19.30.

Színház

Vaszy-bérlet / 5.

Saint-Saëns: III. hegedűverseny,
h-moll, op. 61
Bruckner: IX. szimfónia, d-moll
Szólista: Kosztánci István
Vez.: Kesselyák Gergely

SAVARIA SZIMFONIKUS ZENEKAR

Március 20. 19.30

Székesegyház

Líra bérlet 2. - Húsvéti hangverseny

Rossini: Stabat Mater
Km.: Szabóki Tünde – szoprán
Wiedemann Bernadett – mezzo-
szoprán
Csapó József – tenor
Cser Péter – basszus
Vez.: Alpaslan Ertünger

Április 11., 19.30.

Bartók Terem

Szombathely, Rákóczi u. 3.

Szimfónia-bérlet 10.

Haydn: XII. E-dúr szimfónia
Bruckner: IV. A-dúr szimfónia
Vez.: Kesselyák Gergely

Április 22., 19.30.

Bartók Terem

Szombathely, Rákóczi u. 3.

Líra-bérlet 3.

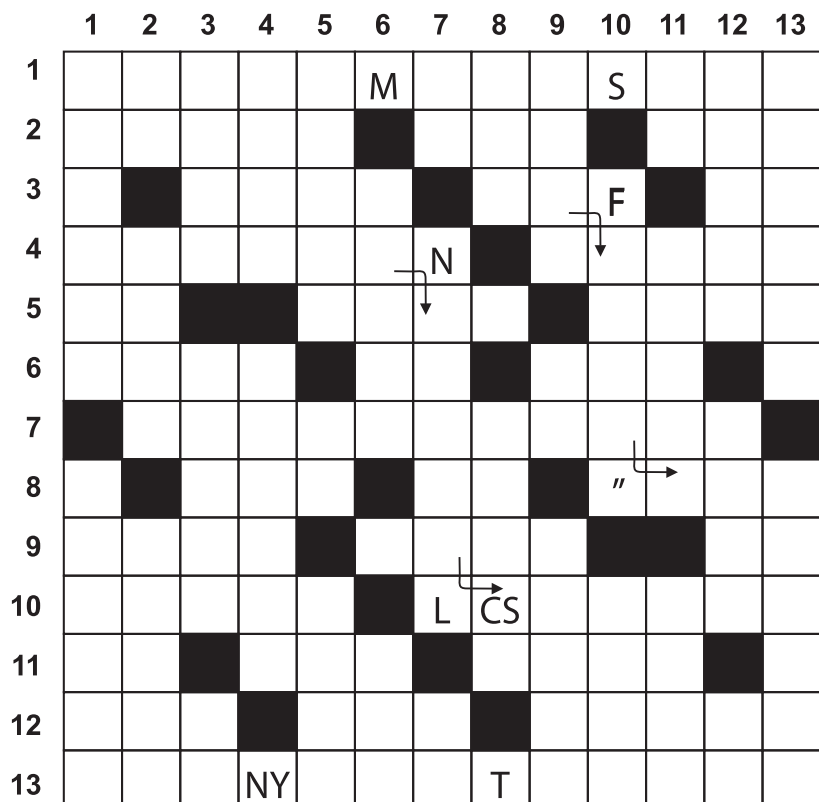
A Magyar Rádió Énekkarának
a capella műsora
Vez.: Strausz Kálmán

ZUGLÓI FILHARMÓNIA Szent István Király Szimfonikus Zenekar és Oratóriumkórus

Március 9. vasárnap

Bartók: Két kép
Bartók: Brácsaverseny
Szólista: Zárbok Zita
Borogyin: II. szimfónia
Polovec táncok
Vez.: Yuri Simonov

Beethoven a zenéről

VÍZSZINTES: **1.** Bettina Brentano, költőnő **1810-ben kelt feljegyzései szerint ezt mondta Beethoven a zenéről. Az első rész.** **2.** A verssorok végén összecseng – a diszpróziom és a szén vegyjele – Norma ...; filmcím. **3.** Szintén, nemkülönben, ugyancsak, latinul (Villon kedvenc szava) – a megállapítás ötödik, befejező része – libanoni autójelzés. **4.** A megállapítás negyedik része – az Oise 280 km hosszú mellékfolyója Franciaországban. **5.** Belül vizes! – női becenév csupa római számból – cikket megjelentet. **6.** Sík felületű – fentről – szeszital. **7.** Sátoroz. **8.** Szemüveg tartója – hiányos bók! **9.** Honfoglaláskori lovas nép volt – ... a fejed!; rejtvénytípus – a kálium és a nitrogén vegyjele. **10.** A megállapítás második része. **11.** Páros éden! – USA-beli mesterséges hold – októberi. **12.** Szántőszköz – baromfi, népiesen – Anne Sofie von ...; neves mezzoszoprán. **13.** A megállapítás harmadik része.

FÜGGŐLEGES: **1.** A három testőr egyike – a Gép-zongorák (1964) című spanyol film rendezője (Juan Antonio). **2.** Középen szív! – szalmatörök, tájszóval – Lorán ...; kedvelt komika. **3.** Az örmény irodalom nagyja (Gevorg) – színtelen, erősen mérgező gáz – nem egészen egy! **4.** Csinos, takaros – azon a véleményen lévő. **5.** Alapszintű – parancsnok, rövid. – kissel az elején finom pálinka! **6.** Tejpári márka – Standard ...; nagyrösztt. **7.** Nem sajnálja – kicsinyítő képző. **8.** Kiejtett kettős betű – a mikroszkóp régies neve. **9.** Pest megyei község – a szobába – milyen nagyszámú! (két szó) **10.** Orosz százas (SZTO). **11.** Az argon vegyjele – Mohamed prófétától származó arab nemes – ülés, ülőhely, németül. **12.** Kávészínű – mely személyeké? – páratlan elán! **13.** Sopronhoz közeli község lakója – Maine és Loire megye székhelye Franciaországban. *Zábó Gyula*

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK TAGJAI:

DUNA SZIMFONIKUS ZENEKAR

Duna Palota és Kiadó Kulturális Kht.
 Próbatérem: 1124 Budapest, Németvölgyi út 41.
 Tel./fax: (+36-1) 355-8330
 1051 Budapest, Zrínyi u. 5.
 Bérletvásárlás, jegyrendelés:
 Bokor Erzsébet 06/20 937-1399
 www.dunaszimfonikusok.hu
 E-mail: info@dunaszimfonikusok.hu

Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar Kht.

Cím: 1221 Budapest, Tóth József u. 47.
 Levélcím: 1775 Budapest, Pf. 122
 1221 Budapest, Ady Endre út 25.
 Telefon: 424-8056 Fax: 424-8057
 Művészeti titkárság: 1074 Budapest, Rottenbiller u. 16–22.
 Telefon: 322-1488 • Fax: 413-6365
 E-mail: info@bdz.hu
 www.bdz.hu

Danubia Szimfonikus Zenekar

1066 Budapest, Jókai u. 2. l. em. 6.
 Levélcím: 1399 Budapest, Pf. 716
 Tel.: (+36-1) 373-0228 • Tel./fax: (+36-1) 269-1178
 E-mail: info@danubiazenekar.hu
 www.danubiazenekar.hu

Debreceni Filharmonikus Zenekar

4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c.
 Tel.: (52) 500-200 • Fax: (52) 412-395
 E-mail: dfz@dfz.hu
 www.dfz.hu

Győri Filharmonikus Zenekar

9021 Győr, Aradi vértanúk u. 16.
 Tel.: (96) 312-452 • Fax: (96) 319-232
 E-mail: filhgyor@t-online.hu
 www.gyorifilharmonikusok.hu

Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekkar és Kottatár Kht.

1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.
 Postacím: 1364 Budapest, Pf. 49
 Tel.: 411-6610 • Fax: 411-6699
 E-mail: G.Kovacs@filharmonikusok.hu
 www.filharmonikusok.hu

Magyar Állami Operaház Budapesti Filharmoniai Társaság Zeneakara

1061 Budapest, Andrásy út 22.
 Tel.: 331-2550 • Fax: 331-9478
 http://www.bpo.hu

Magyar Rádió Szimfonikus Zeneakara

1800 Budapest, Bródy S. u. 5–7.
 Tel.: 328-8326 • Fax: 328-8910
 http://www.radio.hu/muveszet/

Magyar Telekom Szimfonikus Zenekar

1094 Budapest, Páva u. 10–12.
 Tel.: 215-5770 • Fax: 215-5462
 E-mail: btg@tza.hu • http://www.telekomzenekar.hu

MÁV Szimfonikus Zenekar

1088 Budapest, Múzeum u. 11.
 Tel.: 338-2664 • Tel./fax: 338-4085
 E-mail: bco.office@mavintezet.hu
 www.mavzenekar.hu

Miskolci Szimfonikus Zenekar

3025 Miskolc, Fábian u. 6/a.
 Tel.: (46) 506-695 • Fax: (46) 351-497
 E-mail: missyo@hu.inter.net • www.mso.hu.

Pannon Filharmonikusok – Pécs

7621 Pécs, Király u. 19.
 Tel.: (72) 510-114 • Fax: (72) 213-513
 E-mail: info@pannonfilharmonikusok.hu
 www.pannonfilharmonikusok.hu

Szegedi Szimfonikus Zenekar

6720 Szeged, Széchenyi tér 9.
 Korzó Zeneház
 Tel.: (62) 426-102
 E-mail: orch@symph-szeged.hu • www.symph-szeged.hu

Savaria Szimfonikus Zenekar

9700 Szombathely, Rákóczi u. 3.
 Tel.: (94) 314-472 • Fax: (94) 316-808
 E-mail: info@savariaorchestra.hu
 www.savariaorchestra.hu

Zuglói Filharmonia – Szent István Király Szimfonikus Zenekar

1145 Budapest, Columbus u. 11.
 Tel./Fax: (36 1) 467-0788; 467-0788;
 E-mail: zugloifilharmonia@szenstivanzene.sulinet.hu
 http://www.szenstivanzene.hu

zeneKar

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK, VALAMINT A MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK ÉS TÁNCMŰVÉSZEK SZAKSZERVEZETÉNEK KÖZÖS LAPJA, A NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM ÉS A NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTERIUMA, VALAMINT A FŐVÁROSI KÖZGYŰLÉS KULTURÁLIS ÜGYOSZTÁLYA TÁMOGATÁSÁVAL.

nka

Nemzeti Kulturális Alap

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG
MINISZTERIUMA

ALAPÍTOTTA: POPA PÉTER

A szerkesztőség címe:
 MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGE
 1068 Budapest, Városligeti fasor 38.
 Telefon: 342-8927 - Fax: 322-5446
 e-mail: zenekar@mail.datanet.hu
 www.hungorchestras.com

Felelős kiadó és szerkesztő: POPA PÉTER

Nyomdai kivitelezés: PUBLICITAS
 1021 Budapest, Tárogató út 26.
 Telefon/fax: 200-7330

e-mail: dtp@publicitas.hu • www.publicitas.hu
 Felelős vezető: A Kft. ügyvezetője
 ISSN: 1218-2702

Az interjúkban elhangzott véleményekkel és kijelentésekkel szerkesztőségünk nem feltétlenül azonosul.
 Észrevételeknek, helyesbítéseknek készséggel helyt adunk.

**MINDEN, AMI
A FÚJÁSHOZ
KELL!**

**MAGYARORSZÁG LEGNAGYOBB
KIPRÓBÁLHATÓ,
ÍGY ÖSSZEHASONLÍTHATÓ
FÚVÓSHANGSZER
VÁLASZTÉKÁVAL VÁRJUK
MUZSIKUS BARÁTAINKAT.**

A világ vezető márkáinak széles skáláját kínáljuk.

Hangszerjavító műhelyeinkben aranykoszorús mesterek több mint 30 éves gyakorlatával irányított munka folyik

- a legmodernebb és tradicionális technikák ötvöztetésével, eredeti, gyári alkatrészek felhasználásával
- így a garancia magától értetődik.

FON TRADE MUSIC

**RITMUS- ÉS ÜTŐHANGSZEREK
TELJES TÁRHÁZA**

AZ ORFF- HANGSZEREKTŐL A JAZZ- ÉS ROCK SZERELÉSEKEN ÁT A SZIMFONIKUS HANGSZEREKIG.
Adams, Premier, Ludwig, Paiste, Studio 49, Hardcase

FON TRADE MUSIC

**ÚJDONSÁG A FON-TRADE MUSIC-NÁL !
MOST BEVEZETŐ ÁRON
VONÓS HANGSZEREK ÉS TARTOZÉKAIK**

TANULÓ HEGEDŰ SZETTEK,
HAGYOMÁNYOS ÉS KARBON
ISKOLAI VONÓK MELLETT MESTER VONÓK,
VALAMINT PROFESSZIONÁLIS TOKOK

FON TRADE MUSIC

**FON
TRADE MUSIC**

1081 Budapest, Kiss József utca 14.
Telefon: 210 2790, 06 30 488 6622
fontrade.music@chello.hu
Nyitva: munkanapokon
9:00 - 17:30 -ig.

www.fontrademusic.hu